

ÖVERSIKTSPLAN JÄRFÄLLA 2050

Antagen av kommunfullmäktige 2026-01-12

Styrgrupp:

Anna Waldman Haapaniemi, samhällsbyggnadsdirektör
Sandra Westin, samhällsplaneringschef
Toni Chmielewski, projektchef Barkarbystaden
Johanna Frodestedt, mark- och exploateringschef
Mattias Larsson, chef för tekniska avdelningen
Megha Huber, hållbarhetschef

Projektgrupp:

Erik Blomquist, planarkitekt (projektledare)
Erika Fagerberg Lewenhaupt, översiktsplanerare
Sofia Carlsson, planarkitekt
Carl Henricsson, miljöplanerare
Ida Bohman, miljöstrateg
Johanna Roos, trafikplanerare
Lottie Blomgren, stadsträdgårdsmästare
Babette Marklund, vattenstrateg
Eva Olsson, exploateringsstrateg
Elin Robertsson Norling, projektledare Barkarbystaden

Diarienummer: Kst 2021/94

Innehåll

Vad är en översiktsplan? 5

Utgångspunkter 7

Utmaningar 11

Järfälla 2050 14

Strategier 16

Utvecklingsinriktning 20

Genomförande 24

Mark och vatten 27

Vägledningar på delområdesnivå..... 30

Stäket 32

Kallhäll 37

Norra Jakobsberg 42

Den regionala stadskärnan 46

Viksjo 56

Barkarby-Skälby 60

Temaområden 64

Grönska 66

Vatten 75

Kommunikationer 79

Samhällsservice 86

Näringsliv 94

Teknisk försörjning 97

Hänsyn 102

Riksintressen 104

Skyddade områden 108

Ekologiska och rekreativa värden 112

Hälsa och säkerhet 115

Klimatrelaterad risk 121

Kulturmiljö 127

Miljökvalitetsnormer för vatten 130

Jordbruksmark 133

Ordlista..... 135

Länsstyrelsens yttrande 136

Vad är en översiktsplan?

Översiktsplanen täcker hela kommunens yta och ska visa kommunens övergripande syn på Järfällas utveckling och hur mark- och vattenområden ska användas. I planen redovisas mål, principer och avvägningar kring hur byggnader, mark och vatten ska utvecklas och bevaras i framtidens Järfälla. Översiktsplanen är vägledande för beslut om till exempel detaljplaner och bygglov.

Hur tas en översiktsplan fram?

Processen för att ta fram en översiktsplan har olika skeden och regleras i plan- och bygglagen. Förslaget ska samrådats med myndigheter, kommuner och andra som är berörda. Efter samrådet bearbetas förslaget och kommunens ska låta förslaget granskas för att slutligen antas av kommunfullmäktige. Att du som invånare är delaktig och får möjlighet att ge synpunkter är en viktig del i planprocessen. Det är framförallt under processens skeden för samråd och granskning du möjlighet till att påverka planen.

Tidig dialog lägger en bra grund

Redan under utredningsarbetet har vi bjudit in till dialog med föreningar, näringsliv och invånare för att få ett brett underlag att arbeta med. Deras inspel hjälper oss att skapa en så bra översiktsplan som möjligt och synpunkterna från den tidiga dialogen är nu en del av planförslaget.

Vad ska en översiktsplan innehålla?

I översiktsplanen ska kommunen redovisa en samlad strategi för hur kommunens mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Planen ska redovisa hur kommunen avser att tillgodose riksintressen och miljökvali-

tetsnormer. Innebörd och konsekvenser av planen ska kunna utläsas utan svårighet. Översiktsplanen ska vara vägledande och ge stöd för efterföljande beslut om detaljplaner, områdesbestämmelser och bygglov enligt plan- och bygglagen. Planen är också vägledande när kommunen och andra myndigheter fattar beslut som rör mark- och vattenanvändningen i kommunen. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande, men är ett viktigt måldokument för strategisk styrning.

Hållbarhetskonsekvensbeskrivning och hållbarhetsprinciper

Eftersom en översiktsplan normalt kan antas medföra betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning alltid genomföras när en ny översiktsplan tas fram. Syftet med en strategisk miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planeringen så att en hållbar utveckling främjas. I miljöbalken ställs det ett antal formella krav på hur en strategisk miljöbedömning ska gå till. Järfälla kommun har valt att bredda miljöbedömningen och även inkludera sociala och ekonomiska konsekvenser, resultatet av den samlade processen redovisas i en Hållbarhetskonsekvensbeskrivning som utgör en bilaga till översiktsplanen.

Under arbetet med översiktsplanen har 15 principer för hållbar utveckling tagits fram. Dessa är vägledande för att uppnå en

hållbar utveckling utifrån de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Ett urval av målen har gjorts utifrån vad som är relevant för markanvändning och fysisk planering. Hållbarhetsprinciperna har fungerat som utgångspunkt för att ta fram den nulägesanalys som varit underlag till översiktsplanen och för hållbarhetsbedömningen.

15 principer för hållbar utveckling:

- Hälsöfrämjande bebyggelsestruktur
- Jämnt och jämställt transportsystem
- Tillgång till service och aktiviteter
- Lokal delaktighet
- Socioekonomisk integration
- Bevarande och skydd av kulturmiljövärden
- Grön infrastruktur
- Blå infrastruktur
- Klimatanpassning
- Klimatneutralitet
- Bostadsförsörjning
- Attraktiv kommun
- Goda förutsättningar för näringslivet
- Bärkraftig och stabil kommun
- Cirkulär ekonomi och långsiktig resursanvändning

Utgångspunkter

I det här avsnittet kan du läsa om vad som ligger till grund för översiktsplanen. Exempelvis vilka nationella överenskommelser vi behöver ta hänsyn till och vilka utmaningar vi ser att vi behöver möta i framtiden.

Globala och nationella mål

Många av frågorna i en översiktsplan behöver hanteras genom arbete över kommun-, region- och nationsgränser. Gemensamma mål på dessa nivåer är därför viktiga utgångspunkter i arbetet med Järfällas översiktliga planering.

Agenda 2030

2015 lanserades FN:s 17 globala hållbarhetsmål genom Agenda 2030. De ska fungera som en global vägledning för arbetet med hållbar utveckling och genomsyrar alla delar av kommunens arbete. I översiktsplanen har de globala målen varit vägledande för framtagandet av målbilder och strategier samt fungerat som utgångspunkt för de 15 hållbarhetsprinciper som ligger till grund för hållbarhetskonsekvensbedömning av Översiktsplanen.

Generationsmålet och Sveriges miljömål

Generationsmålet fungerar som ett övergripande mål som, tillsammans med miljömålen, innebär ett löfte till framtida generationer om att överlämna ett friskt och hälsosamt samhälle. De nationella miljömålen består av 16 miljö kvalitetsmål som syftar till att främja en hållbar utveckling i linje med Agenda 2030. För att kunna hantera stora miljöutmaningar krävs samarbete från alla parter. De 16

miljö kvalitetsmålen utgör en viktig grund för översiktsplanens beslut och vägval. Däremot har målen varierande grad av relevans för mark- och vattenanvändningen samt utveckling och bevarande av bebyggd miljö.

De miljömål som är viktigast för översiktsplanen är:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

Målet God bebyggd miljö är särskilt viktigt för översiktsplanen, och är sammankopplat propositionen Politik för en gestaltad livsmiljö. Politik för en gestaltad livsmiljö är ett arbete på nationell nivå som tar ett helhetsgrepp om arbetet med den gestaltade livsmiljön och utgör en samlad nationell arkitekturpolicy. Målet för arbetet med gestaltad livsmiljö är att arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma

miljön. I Järfällas arkitekturpolicy återfinns ramverket för kommunens arbete med gestaltad livsmiljö.

Barnkonventionen

Översiktsplanering påverkar barns livsmiljöer över lång tid, och barns och ungas perspektiv behöver därför vara en naturlig del av samhällsbyggandet där barn ges möjlighet till inflytande i den fysiska planeringen. Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. I översiktsplanen har barnperspektivet beaktats särskilt i den tidiga dialogen som legat till grund för utformningen av planförslagen.

Regionala och kommunala ställningstaganden

RUFS 2050

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS 2050) ger vägledning för översiktsplaneringen och pekar ut riktningen för regionen. RUFS 2050 innehåller mål och vägledningar för hela Stockholmsregionen och tar upp viktiga strategiska frågor såsom kommunikationer, bostadsförsörjning, näringsliv, utbildning, biologisk mångfald och klimatpåverkan. Barkarby-Jakobsberg är en av de utpekade regionala stadskärnorna.

Stockholmsförhandlingen om utbyggd tunnelbana

Under 2013 skedde på initiativ från regeringen den så kallade Stockholmsförhandlingen. På övergripande nivå var målet att bidra till den regionala arbetsmarknadens utveckling och stärka Stockholmsregionens attraktivitet. Förhandlingens syfte var att skapa en väl fungerande och effektiv infrastruktur i Stockholmsregionen med ökad kollektivtrafikandel och en bostadsmarknad dimensionerad för framtidens behov och ökade invånarantal.

En nyckelfråga för att minska bostadsbristen och främja ökad nybyggnation av bostäder är ett robust trafiksystem. Förhandlingen ledde till en överenskommelse mellan staten, region Stockholm samt kommunerna Nacka, Solna

och Järfälla, om utbyggnad av tunnelbanan och ökad bostadsbebyggelse med totalt 78 000 nya bostäder. Järfälla får i och med detta två nya tunnelbanestationer på den blå linjen: Barkarbystaden och Barkarby. Barkarby blir en viktig knutpunkt i regionen för kollektivtrafik då resenärer kommer att kunna byta mellan regiontåg, pendeltåg, tunnelbana och buss.

Kommunen har i sin tur förbundit sig att bygga 14 000 nya bostäder inom tunnelbanans influensområde till år 2035. Finansieringen av tunnelbaneutbyggnaden delas mellan staten, regionen och berörda kommuner.

Viable Cities Klimatkontrakt 2030

Järfälla kommun har signerat Viable Cities klimatkontrakt, som anger kommunens ambition att höja klimatomställningstempot, och siktar på klimatneutralitet år 2030. Denna ambition är en viktig utgångspunkt i arbetet med översiktsplanen.

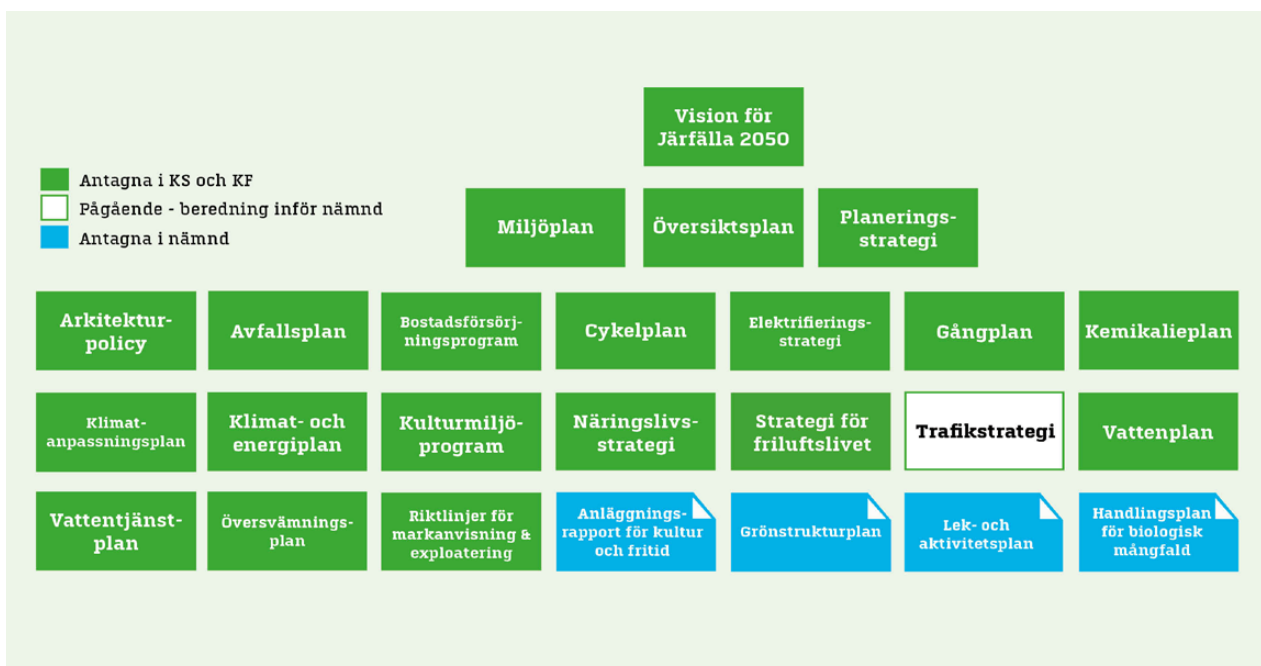
Regional vattenförsörjningsplan

Regional samverkan är en förutsättning för att klara de utmaningar för dricksvattenförsörjning som Stockholms län står inför. Järfälla kommun har skrivit under den regionala vattenförsörjningsplanen, vars syfte är att hjälpa ansvariga aktörer enas om gemensamma mål för att uppnå en långsiktig och hållbar vattenförsörjning.

Vision för Järfälla 2050

Järfällas kommunövergripande vision är Järfälla - en plats för alla. Visionen syftar till att Järfälla ska vara kommunen med Sveriges starkaste lokalsamhällen och gemenskaper. Våra lokalsamhällen och gemenskaper erbjuder en rik mångfald av miljöer, boende och sammanhang och skapar tillsammans ett starkt Järfälla med livskraft och dynamik. Vi omfamnar, värnar om och stärker den mångfald vi har och skapar ett Järfälla där alla kan hitta en plats att bo, verka, växa och trivas genom hela livet.

Visionen är beslutad av kommunfullmäktige och ska vara vägledande för den långsiktiga styrningen av kommunen. Översiktsplanen

Några av Järfälla kommuns styrdokument som rör den fysiska planeringen.

och visionen har tagits fram parallellt och visionens ställningstaganden har arbetats in i översiktsplanens vägledningar om kommunens fysiska utveckling.

Kommunala styrdokument

Järfälla kommun har flera styrdokument som berör fysisk planering på ett eller annat sätt. Majoriteten av dessa innehåller mål som behöver vara förenliga med översiktsplanens mål och strategier. Ett viktigt styrdokument utöver översiktsplanen är miljöplanen som innehåller ett antal övergripande mål för Järfälla inom miljö och hållbarhet, flera av dessa berör fysisk planering.

Regionala och mellankommunala intressen

Många frågor som berör fysisk planering sträcker sig över kommungränsen och kräver samarbete med andra kommuner. Nedan redovisas de regionala och mellankommunala intressen som berör Järfälla.

- Barkarby-Jakobsberg har ett storregionalt upptagningsområde och ingår i ett övergripande stadsnätverk i östra Mellansverige. Regionkärnan Barkarby-Jakobsberg fyller en viktig funktion i den regionala utvecklingsplanen för Stockholm (RUFSS). Principen för utvecklingsplanen är att skapa en flerkärnig Stockholmsregion med åtta yttre regionala kärnor som komplement till den centrala kärnan avseende arbetsplatser, sjukvård, kultur, högre utbildning, bostäder och mycket mer.
- Den kommunala bostadsförsörjningen är av intresse för den regionala bostadsförsörjningen. Läs mer i temaområdet **Samhällsservice**.
- Tunnelbanetrafiken, pendeltågstrafiken och Mälarbanan är av regionalt och nationellt intresse. Järfälla kommun berörs av farled nr 921B. Farleden är av allmänt intresse för sjöfarten. Läs mer i temaområdet **Kommunikationer** samt avsnittet **Riksintressen** under **Hänsyn**.

- De regionala cykelstråken som passerar genom Järfälla är av regionalt intresse. Läs mer i temaområde **Kommunikationer**.
- Järvakilen och Görvälnkilen är av intresse för regionens grönstruktur. Läs mer i temaområde **Grönska**.
- Bällstaåns vattensystem rinner även genom Sundbybergs kommun och Stockholms stad och är av intresse för dessa kommuner. Igelbäckens vattensystem är skyddsvärt och av regionalt intresse. Mälarens avrinningsområde är av mellankommunalt intresse. Översjöns avrinningsområde som tillhör Oxundaåns avrinningsområde är av mellankommunalt intresse. Läs mer i temaområde **Vatten** samt avsnittet **Miljö kvalitetsnormer för vatten** under **Hänsyn**.
- Mälaren är en dricksvattentäkt och av intresse för regionens dricksvattenförsörjning. Vattnet skyddas genom vattenskyddsområdet östra Mälaren. Görvälns Vattenverk är av regionalt intresse för vattenförsörjningen. Läs mer i temaområdet **Teknisk försörjning**.
- Avfallsplaneringen är av regionalt och mellankommunalt intresse. Läs mer i temaområdet **Teknisk försörjning**.
- Den långsiktiga energiförsörjningen i Stockholmsregionen är av regionalt intresse. Järfällas fjärrvärmesystem är sammankopplat med ett större system som är av regionalt intresse. Läs mer i temaområdet **Teknisk försörjning** och avsnittet **Riksintressen** under **Hänsyn**.
- Vandringslederna Upplandsleden samt Järvaleden är av intresse för regionens friluftsliv. Se dem i **delområdeskartorna**.
- Jordbruksmarken är en viktig resurs som bidrar till regionens självförsörjningsgrad. Läs mer i temaområdet **Näringsliv**, under avsnitt **Areella näringar**.

Utmaningar

Järfällas utveckling påverkas av faktorer i Sverige och omvärlden. I detta kapitel beskrivs några av utmaningarna som Järfälla står inför kopplat till den fysiska planeringen.

Att erbjuda boenden för alla och levande lokalsamhällen

Stockholmsregionen växer. Region Stockholms prognos för befolkningstillväxten till 2050 är en ökning med knappt 700 000 personer till 3,1 miljoner invånare. En ökning av befolkningen ger ett ökat behov av bostäder. Det är en utmaning för Järfälla att kunna erbjuda attraktiva bostäder i hela kommunen som har en variation av typ och upplåtelseform, särskilt i tider då marknaden begränsar vilka bostäder som är ekonomiskt lönsamma för bostadsutvecklare. Översiktsplanen behöver underlätta en ekonomiskt hållbar utveckling genom att möjliggöra en bredd av boendeformer, som kan anpassas till att såväl behov som efterfrågan förändras över tid.

Det är också en utmaning för Järfälla att kunna utveckla goda bostäder för samhällsgrupper med olika inkomstnivåer och förutsättningar. Att erbjuda närhet till service och arbetsplatser, god tillgång till mötesplatser och utrymme för en aktiv fritid är en viktig uppgift för den fysiska planeringen. Det ska vara lätt att ta sig runt i Järfälla även när kommunen växer, vilket ställer krav på ett robust och effektivt transportsystem med goda förutsättningar för hållbara transporter.

Lokalsamhällen som är trygga och skapar möjligheter till ett hållbart vardagsliv ger

förutsättningar för goda boendemiljöer. En ökad otrygghet, som tar sig uttryck i skadegörelse och inbrott, kan påverka bland annat utanförskap, servicetillgång och skolor i vissa områden. Översiktsplaneringen behöver sträva efter att minska segregationens effekter i den fysiska miljön och skapa förutsättningar för ett varierat och attraktivt bostadsbestånd i alla delar av kommunen.

Att skapa en attraktiv regional stadskärna för boende och näringsliv

Barkarby-Jakobsberg är en av Stockholmsregionens regionala stadskärnor. Den regionala stadskärnan har ett strategiskt läge med goda kommunikationer, och utvecklas just nu med tillgång till stadsliv, service och aktiviteter både dag- och kvällstid. Järfälla kommun har i Stockholmsförhandlingen åtagit sig att medfinansiera tunnelbanan och bidra till att 14 000 bostäder byggs i tunnelbanans influensområde. Att möjliggöra för attraktiva och varierande bostäder i olika storlekar och prisnivåer inom den regionala stadskärnan är en utmaning.

Tunnelbana, pendeltåg och regionaltåg samt bytespunkt för buss ger stadskärnan förutsättningar att attrahera arbetskraft både lokalt, regionalt och storregionalt från östra Mellansverige. Järfällas näringslivssammansättning består idag till stor del av ytkrävande verksamheter. Om näringslivet växer med samma företagsmix som finns idag, skulle kommunen inte rymma både en expansion av bostäder och näringsliv. En utmaning för Järfälla är att möjliggöra etableringar av mer personalintensiva arbetsplatser som krävs för att skapa en god balans mellan bostäder och arbetsplatser i den fortsatta expansionen. Fler arbetsplatser inom kommunen innebär bättre förutsättningar för invånarna att leva och arbeta i Järfälla.

Att vara en robust kommun i en snabbt föränderlig omvärld

Klimatförändringar pågår och deras konsekvenser leder till mer varierande väderförhållanden framöver med fler värmeböljor, kraftigare skyfall och ökade översvämningar. Det ställer höga krav på en god klimatanpassning och beredskap. En utmaning för Järfälla är att möta den föränderliga världen med en brett förankrad robusthet och motståndskraft som ger en god anpassningsförmåga till nya förutsättningar.

Den biologiska mångfalden minskar och förlusten av arter är ett hot mot vår livsmedelsförsörjning och tillgång till mediciner. Ekosystemtjänster som pollinering, vattenrening och kontroll av skadedjur riskerar att skadas om inte den biologiska mångfalden skyddas. Det innebär att våra naturområden och ekosystemtjänster ökar i betydelse, vilket behöver beaktas i den fysiska planeringen.

Järfälla påverkas när det sker stora geopolitiska förändringar i omvärlden. Totalförsvarets återuppbyggnad ställer krav på det civila försvaret, där den kommunala verksamheten är en viktig del. Möjlighet till utrymning och att upprätta trygghetspunkter/särskilda samlingsplatser behöver beaktas i

den fysiska planeringen. Att skapa en stabil och robust kommun som är väl förberedd oavsett typ av kris är en viktig förutsättning för krisberedskap och det civila försvaret. Det osäkra läget i omvärlden med krig och ökad protektionism (färre frihandelsavtal och att nationerna vill använda sina naturresurser själva) ökar betydelsen av krisberedskap och möjlighet till självförsörjning. Det kräver markytor som behöver beaktas i översiktsplanen. Järfällas snabba utveckling och ansvar för regionens bostadsförsörjning innebär stora investeringar i infrastruktur och samhällsfastigheter. Att upprätthålla robust finansiering och hantera tröskeleffekter av bostadsutvecklingen är en utmaning som Järfälla tillsammans med flera andra tillväxtkommuner har att hantera.

Att uppnå klimatneutralitet och samtidigt växa expansivt

Järfälla kommun har signerat Viable Cities klimatkontrakt om att bli klimatneutrala till år 2030. Enligt Järfällas koldioxidbudget behöver utsläppen i kommunen sjunka med 15 % per år för att bidra till målen i Parisavtalet. För att klara kommunens mål till år 2030 behöver sänkningen gå betydligt fortare.

Enligt Stockholmsförhandlingen har kommunen åtagit sig att 14 000 bostäder ska byggas inom tunnelbanans influensområde till år 2035, vilket kommer att generera stora utsläpp inom och utanför kommunens gränser. Transporter står idag för en stor del av kommunens totala utsläpp, där personbilar utgör majoriteten. En utmaning är att ställa om en stor del av transporterna till hållbara alternativ.

Att uppnå målet om att bli klimatneutral år 2030 och samtidigt genomgå en expansionsfas med stor befolkningstillväxt innebär en utmaning som behöver hanteras i den översiktliga planeringen. Översiktsplanen behöver möjliggöra en ändamålsenlig struktur som stödjer minskade klimatutsläpp och effektivare energi- och resursanvändning.

Att skapa ett effektivt markutnyttjande för att klara framtida utmaningar

Järfälla står inför en utmaning att tillgodose de behov som en expansion medför och samtidigt säkra ytor som behövs för klimat-anpassning, minskad klimatpåverkan och en högre självförsörjningsgrad.

En växande befolkning i regionen innebär, förutom ett ökat behov av bostäder, även ett ökat behov av bland annat arbetsplatser, skolor, förskolor, idrottsplatser, infrastruktur, parker och grönområden. Klimatförändringar ställer samtidigt krav på mark för hantering av exempelvis översvämningar orsakade av kraftiga skyfall. Behov av ökad självförsörjning kan samtidigt innebära att exempelvis exploatering på jordbruksmark bör undvikas. Platser som fungerar som kolsänkor får en allt viktigare roll i arbetet med att uppnå klimatneutralitet och blir allt viktigare att bevara.

Översiktsplaneringen behöver skapa förutsättningar för ett effektivt markutnyttjande, bland annat genom att identifiera var det finns möjlighet att samordna funktioner och säkerställa att markytor används till det de är mest lämpade för.

Järfälla 2050

Här kan du läsa om översiktsplanens fyra målbilder och om hur vi ska hantera de utmaningar vi står inför. Vi berättar vad som konkret behöver göras inom den fysiska planering och förklarar kommunens syn på bebyggelse, natur- och friluftsliv och kommunikationer.

En attraktiv stadskärna och kommundelar med tydlig identitet

I Järfälla är det nära till både grönska, Mälaren, det historiska landskapet och till täta innehållsrika stadsmiljöer med dynamik och liv mellan husen. I en god balans återfinns kommunens lugnare delar med varierande karaktär och hemtrevliga småhusmiljöer. Oavsett karaktär förenas de i en sammanhängande och variationsrik stad och genom Järfällas kärnvärden – natur och vatten. Var i kommunen man än befinner sig är det nära till både service, skola, fritidsaktiviteter och rekreation som nås genom attraktiva gång- och cykelstråk.

År 2050 har Barkarby, Veddesta och Jakobsberg utvecklats till en sammanhängande regional stadskärna med en tydlig profil i Stockholmsregionen genom sitt innovativa fokus som attraherar besökare, näringsliv och arbetskraft lokalt, regionalt och storregionalt. Den mellankommunala tillgängligheten har stärkts och områdena inom stadskärnan har byggts ihop och länkats samman med trygga och gena sociala stråk där järnvägen och E18 inte längre utgör barriärer. De kommunala trafiklederna har omvandlats och fått en gatukaraktär med mer plats för människor. Stadskärnan har en tydlig urban karaktär med en blandning av funktioner som bostäder, arbetsplatser, handel, service, kultur och idrott. Torg, gator och parker är utformade som en del i staden med god tillgänglighet, hög kvalitet och är placerade för att fånga upp flöden av människor från olika kommundelar.

Ett klimatpositivt och innovativt samhälle

År 2050 är Järfälla en klimatpositiv kommun där de få växthusgaser som släpps ut balanseras genom upptag i skog, mark och genom ny teknik. Den obebyggda marken har stärkt sin funktion som kolsänka vilket bidrar till kommunens klimatpositivitet. Järfälla har utvecklats till ett regionalt center för företag inom grön tillväxt. Innovation, information och teknikutveckling har bland annat lett till att Järfälla kan erbjuda hållbara mobilitetslösningar. Detta har bidragit till ökad livskvalitet, stärkt folkhälsa och komfort genom ökad tillgänglighet, renare luft och minskat trafikbuller.

För att uppnå en cirkulär ekonomi prioriteras resurseffektivitet, där återbruk, förnybara material och effektiv avfallshantering är viktiga delar hela vägen från personlig konsumtion till samhällsplanering, byggnadsmaterial och masshantering. Lokal energiproduktion återfinns på flera platser i kommunen. All planering och utveckling görs utifrån ett helhetstänk som främjar effektiva resursflöden,

som utbyte av värme, kyla och solenergi mellan bostadsområden och verksamheter. Detta har bidragit till att optimera hållbarheten i både bostadsbyggandet och stadsplaneringen i Järfälla kommun.

Rustat för framtiden med stärkta natur- och vattenmiljöer

År 2050 är Järfälla rustat för att hantera klimatförändringar och andra samhällskriser genom ekologisk resiliens, stärkta ekosystemtjänster och en ökad självförsörjandegrad för att trygga bland annat hantering av extrema vädersituationer, dricksvattenproduktion och matproduktion.

Natur och grönska tillåts ta plats i den byggda miljön som blomstrar med multifunktionella vatten- och grönytor och som bidrar till både biologisk mångfald, rekreationsvärden och ett effektivt marknyttjande. Stråk av grönska i den bebyggda miljön skapar både mervärde och svalka för människor och ger möjligheter för olika arter att röra sig mellan olika naturområden. Vattendrag slingrar sig genom landskapet och ges utrymme att översvämmas vid högre flöden. Vatten- och naturmiljöerna är fria från föroreningar och har ett rikt växt- och djurliv. Viktiga landskapssamband har stärkts och har med en genomtänkt utformning bidragit till att vända trenden från en minskande till en ökad biologisk mångfald. Järfälla har tagit tillvara på tillgängligheten till sina naturområden och har utvecklats till ett nav för naturrekreation där människor lätt kan ta sig till och vistas i våra vatten- och naturmiljöer, utan att det sker på bekostnad av natur- och kulturmiljövärden.

Inkluderande, trygga och levande boendemiljöer

I Järfälla 2050 finns boenden för livets olika skeden med en variation av bostadstyper och storlekar. Kommundelarna erbjuder ett utbud av bostäder för olika inkomstnivåer, hushåll och åldrar som möjliggör en boendekarriär inom sin egen kommundel. Arkitekturen 2050 består i huvudsak av de byggnader och byggnadsverk som uppförts fram till 2020-talet, men präglas även av därefter tillkomna byggnader med varierad arkitektur. Oavsett om arkitekturen är äldre eller ny genomsyras den av återbruk, innovation och hållbarhet.

Bostadsområdena i Järfälla präglas av god granngemenskap, samhörighet och tillit, vilket gör Järfälla till en trygg och välkomnande plats. I grannskapen finns funktioner som möjliggör enkel delning av föremål och tjänster på lokal nivå som till exempel bilar, cyklar, trädgårdsredskap eller verktyg. Nära bostaden finns platser för att mötas, fira födelsedagar och traditioner, utöva sin hobby eller delta i föreningslivet. Den bebyggda miljön är utformad med omsorg om gestaltning, skötsel och belysning för att främja en trygg, jämlik och hälsosam livsmiljö. Den kommunala servicen är nära och lättillgänglig. I bostadsområdena finns utrymme för barn, unga och vuxnas behov av idrott, kultur, utbildning och omsorg och med ytor för både spontana och planerade aktiviteter. De sammanknutna och hälsofrämjande boendemiljöerna är en av anledningarna till att Järfälla är en förebild vad gäller inkluderande och levande boendemiljöer.

Strategier

För att uppnå översiktsplanens målbilder har tre övergripande strategier tagits fram. Strategierna talar om **hur** vi ska hantera utmaningarna vi står inför för att nå våra fyra mål till 2050. För varje strategi beskrivs vad som konkret kan göras inom den fysiska planeringen. Dessa har varit styrande för avvägningar i framtagandet av översiktsplanen, och ska även fungera som en vägledning för kommunens samhällsplanering på längre sikt.

Inkluderande

Vi planerar ett samhälle som stärker gemenskap, trygghet och tillit genom att sträva efter en sammanhållen och välintegrerad kommun där alla får plats. Det innebär bland annat att vi prioriterar ett effektivt och jämlikt transportsystem som ger god tillgänglighet inom och mellan kommundelar. Nya bostäder planeras med målet att erbjuda varierade boendeformer runt om i kommunen och ett vardagsliv med nära till allt. Omsorg om befintliga och nya miljöer lägger grunden för en god gestaltad livsmiljö som är en förutsättning för ett inkluderande samhälle.

Exempel på åtgärder för ett inkluderande Järfälla:

- Prioritera yteffektiva transportsätt och planera för att alla ska kunna välja hållbara transportmedel.
- Bryt barriärer och omvandla trafikleder till gator med mer plats för människor och grönska.
- Erbjud gena och attraktiva stråk mellan kommundelarna.
- Utveckla en ny regional stadskärna, och därigenom bidra till kommunal och regional bostadsförsörjning.
- Möjliggör för ett varierat utbud av bostäder på kommunalsnivå.
- Verka för att alla ska ha god tillgång till hållbara transporter.
- Verka för att närservice, mötesplatser och möjligheter till en aktiv fritid ska finnas inom 15 minuters gångavstånd från bostaden.
- Möjliggör för kollektivtrafiknära och tät bebyggelse som ger förutsättningar för levande lokala centrum.
- Öka tillgängligheten till mötesplatser, vatten och grönska med hög kvalitet.
- Bygg beständigt, brukbart och berörande, utifrån en mänsklig skala, människors behov och upplevelsen av platsen.
- Bevara och utveckla platserns karaktär utifrån dess förutsättningar, genom att tillföra mervärden och ha en bärande idé.
- Bibehåll eller öka andelen arbetsplatser per invånare.
- Planera för en starkt tillgänglighet och trygghet i det offentliga rummet, med särskild hänsyn till personer med funktionsvariationer.

Robust

Vi planerar för ett robust samhälle och minskar kommunens sårbarhet vid oförutsedda händelser. Det innebär att vi planerar med stor riskmedvetenhet, hushåller med kommunens resurser, skyddar samhällsviktiga verksamheter och ger civilsamhället förutsättningar att minska sårbarheten vid oförutsedda händelser. För att kunna möta framtida utmaningar ska en god kommunalekonomisk och samhällsekonomisk utveckling på kort och lång sikt prioriteras. Genom att stärka den biologiska mångfalden och andra ekosystemtjänster ser vi till att naturens motståndskraft mot klimatförändringarnas konsekvenser förbättras, och tar samtidigt vara på naturens möjlighet att bidra till minskad klimatpåverkan.

Exempel på åtgärder för ett robust Järfälla:

- Hushåll med kommunens mark och bygg i första hand på redan ianspråktagen mark.
- Säkerställ att framtida utveckling sker på ett finansiellt ansvarsfullt sätt som bidrar till en ekonomisk hållbarhet på kort och lång sikt.
- Främja boendemiljöer utan buller och luftföroreningar för att skapa långsiktigt goda livsvillkor för barn och unga.
- Värna och stärk prioriterade landskapssamband och finmaskig grönstruktur.
- Öka krontäckningsgraden och andelen grönytor i befintliga områden och i nya stadsdelar.
- Bevara och stärka kolsänkor, bland annat genom att skydda och återställa våtmarker.
- Ta hänsyn till översvämningar och tillskapa naturliga vattenmiljöer.
- Bevara områden som inte är utsatta för ljusföroreningar eller buller.
- Ta hänsyn till risken för värmestress vid planering, det är särskilt viktigt vid planering av verksamheter som riktar sig till särskilt sårbara grupper.
- Öka andelen skyddad natur och skyddade områden som är viktiga för dricksvattenförsörjning och matproduktion.
- Lokalisera samhällsviktiga verksamheter så som vård, skola, omsorg och infrastruktur så att de fungerar vid samhällsstörning.
- Öka antalet skyddsrum och skyddade utrymmen där sådana saknas.

Cirkulärt

Vi planerar ett resurseffektivt och hänsynsfullt samhälle med lokala kretslopp i fokus. För att möjliggöra ett Järfälla som växer och samtidigt minskar sin klimatpåverkan är en effektiv markanvändning med multifunktionella ytor särskilt viktiga pusselbitar. Befintliga naturresurser, redan byggda strukturer och återbruk ska utgöra utgångspunkten för det framtida Järfälla.

Exempel på åtgärder för ett cirkulärt Järfälla:

- Vid nya behov i första hand bygga om, bygga på och bygga till.
- Lokalisera nybyggnation så att befintlig infrastruktur kan nyttjas.
- Använd återbrukat material och minimera avfall vid byggnation.
- Använd hållbara, giftfria material som kan återbrukas och återvinnas.
- Främja resurseffektiv masshantering och möjligheter till mellanlagring av byggnadsdelar.
- Möjliggör en cirkulär vattenhantering.
- Främja förnybar, lokal energiproduktion.
- Samnyttja lokaler, anläggningar och ytor.
- Möjliggör en hållbar livsstil genom att underlätta delning och återbruk för boende
- Nyttja takens potential för idrott, energiproduktion, dagvattenhantering, uteplatser och påbyggnader.
- Bevara och utveckla våra kulturmiljövärden.

Stora torget →

Pendeltågsstation →

Utvecklings- inriktning

Mycket har hänt i Järfälla under de senaste åren och ännu mer kommer att hända fram till 2050. En ny regional stadskärna har börjat växa fram i Barkarby, tusentals personer har redan flyttat in och butiker, restauranger och skolor har öppnat. 2050 kommer stadskärnan, på båda sidor om Mälarbanan och E18, att vara fullt utbyggd och vara ett självklart komplement centrala Stockholm.

Utvecklingen av Järfälla 2050 utgår ifrån en ambition om att stärka de många värden som redan finns i kommunen. Befintliga kommundelscentrum tillvaratas och stärks för att bygga vidare på dagens flerkärnighet. Kommunens parker och naturområden är redan idag en stor del av vad som gör Järfälla till en bra plats att leva på, och kommer att fortsätta prägla kommunen genom bättre tillgänglighet till naturen, fler parker, grönare bostadsområden och ökad andel grönyta i hårdgjorda områden.

Översiktsplanens utvecklingsinriktning omfattar bebyggelse, natur- och friluftsliv, kommunikationer samt hållbart och cirkulärt byggande. Inriktningen visar kommunens syn på hur dessa övergripande strukturer ska utvecklas på lång sikt.

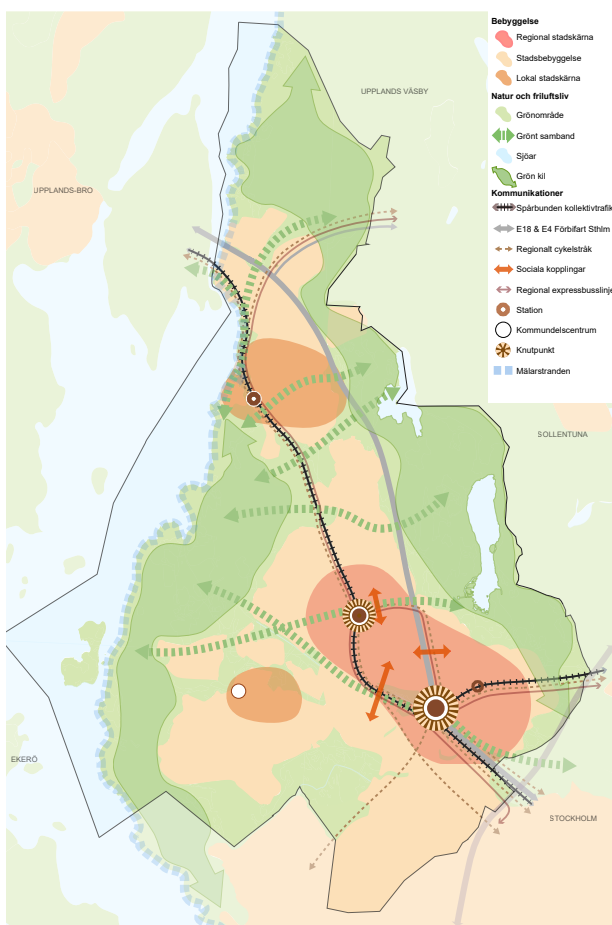
Bebyggelse

Järfällas bebyggelseutveckling koncentreras till kollektivtrafiknära lägen där det finns goda förutsättningar för bostäder, arbetsplatser och service. Sammantaget finns med stöd av översiktsplanen möjlighet att planera för

bostäder som motsvarar en befolkningstillväxt på upp till cirka 40 000 nya invånare till år 2050. Utvecklingen sker i första hand på ianspråktagen mark, antingen genom förtätning i befintliga miljöer eller genom ny bebyggelse på det tidigare flygfältet.

Den regionala stadskärnan är tyngdpunkten för kommunens utveckling både idag och 2050. I stort sett hela stadskärnan är belägen inom tunnelbanans influensområde och utvecklas med en levande stadsmiljö som innehåller fler arbetstillfällen, utbildning, sjukvård, idrott, kultur och grönska. Nya bostäder lokaliseras på ett sätt som gör det möjligt att skapa långsiktigt hållbara livsmiljöer för barn med god ljudmiljö, ren luft och säkra trafikmiljöer som främjar deras rörelsefrihet.

För att den regionala stadskärnan ska kunna utvecklas till en attraktiv och sammanhållen stadsmiljö behöver barriäreffekten från de stora trafikleder som präglar Barkarby-Jakobsberg minskas. Därför föreslås tre sociala kopplingar som väntas bidra till att skapa en mer tillgänglig och sammanhängande

Karta över Järfällas utvecklingsinriktning till 2050.

stadskärna. Utöver kopplingarna kan även utveckling av bostäder, verksamheter och mötesplatser bidra till att överbrygga barriärerna och skapa en gemensam identitet.

Kallhäll och Viksjö, som utgör viktiga lokala centrum, utvecklas genom förtätning i samklang med befintlig bebyggelse samt ekologiska och sociala värden. Utvecklingen bidrar till att skapa bättre förutsättningar för kollektivtrafik, stärka de lokala centrumen och en ökad variation av bostäder. Här prioriteras även möjligheten till bättre kopplingar och genare stråk till kärnan i Jakobsberg och Barkarby. I Kallhäll bidrar förstärkt kollektivtrafiktillgång genom en södra uppgång från pendeltåget samt en ny bussförbindelse över järnvägen till att en mer omfattande bostadsutveckling blir möjlig, exempelvis kan en omvandling av Kallhälls industriområde bli aktuell.

En stor del av kommunens bostadsområden består av småhus som är attraktiva och efterfrågade. Viksjö och Skälby har en stark identitet som småhusområden som ska tas tillvara och utvecklas. För en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling ska ett bredare utbud av det marknära och ägda boendet möjliggöras i alla kommundelar. Två områden med större koncentration av ny småhusbebyggelse föreslås i Norra Jakobsberg, längs Passadvägen och vid Återvinningsvägen. Utöver de större utvecklingsområdena finns möjlighet till kompletteringar med småhus på många platser runt om i kommunen där det är lämpligt med hänsyn till platsens förutsättningar.

Natur och friluftsliv

Järfälla bevarar och stärker grönska av kommunal och regional betydelse genom att skydda natur och värna de gröna kilarna och de prioriterade landskapssambanden som sträcker sig mellan dem. Landskapssambanden innehåller gröna och blå värden som är viktiga spridningsvägar för växt- och djurliv samtidigt som de berikar park- och naturmiljöerna långt in i bebyggelsen. Grönskan bidrar till att skapa en robust kommun genom att stärka motståndskraften mot klimatförändringarnas konsekvenser. Entrépunkter till kommunens naturreservat stärks och genom det blir kommuninvånarnas tillgång bättre till friluftslivet, Mälaren och dess målpunkter.

Kommunikationer

Järfälla arbetar för förbättrade transportmöjligheter inom kommunen och regionalt, och värnar om det goda kommunikationsläget med regionaltåg, pendeltåg, tunnelbana, kapacitetsstark busstrafik, regionala cykelstråk, E18 samt anslutning till Förbifart Stockholm. Utvecklingen av gång- och cykelnätet, kollektivtrafiken och vägnätet är avgörande för att binda samman kommunen, både inom Järfälla och med den omgivande regionen.

Utöver att möjliggöra effektiva resor ska trafikinätet bidra med värden i stadsrum-

met samt till en mer sammanhållen och integrerad kommun. För att skapa en mer välintegrerad kommun där det är lätt för alla att röra sig behöver barriäreffekten från de trafikleder som präglar kommunen minska.

Det kommunala huvudvägnätet binder samman kommunens olika delar och har god framkomlighet för buss och nyttotrafik. Gatorna utformas för att minimera klimatpåverkan och bidra till kvalitativa värden i stadsrummet samt till en mer integrerad kommun. Utveckling av trafiknätet sker där det ger som störst nytta i form av stärkta möjligheter för kollektivtrafik, bättre förutsättningar för bostadsutveckling och en mer sammanhållen regional stadskärna.

Hållbart och cirkulärt byggande

För att Järfälla ska kunna växa samtidigt som kommunens klimatpåverkan minskar behöver de redan byggda strukturerna nyttjas så effektivt som möjligt och nya strukturer leda till så liten klimatpåverkan som möjligt. De befintliga strukturerna, byggnaderna och landskapen är utgångspunkten i utvecklingen av det framtida Järfälla.

Cirkulärt och hållbart byggande kan se ut på många olika sätt, och alla projekt har olika förutsättningar. I vissa fall handlar det främst om beslut kring var utveckling sker medan det i andra fall handlar om enskilda byggnadsdelar och material. Nedan följer därför några exempel på hur ett cirkulärt samhälle kan ta sig uttryck inom den fysiska planeringen och vad kommunen kan göra för att främja det.

EU:s lagstiftningspaket Fit for 55 innehåller ett antal klimatlagar som syftar till att minska utsläppen av växthusgaser med minst 55 procent till år 2030. Lagstiftningen ska implementeras i svensk lag vilket ökar kraven på utsläppsreduktion och energieffektivitet inom ett flertal sektorer, däribland bygg- och fastighetsbranschen. Boverket ansvarar för lagen om klimatdeklaration av byggnader

som innebär att byggherren måste redovisa den klimatpåverkan som uppstår under byggskedet. Lagen kommer att kompletteras med gränsvärden senast år 2027, vilket ytterligare stärker behovet av att använda hållbara byggmaterial med låg klimatpåverkan i Järfällas fortsatta utveckling.

Bygga om, bygga på och bygga till

Det enklaste sättet att bidra till ett cirkulärt byggande är att använda de redan uppförda byggnaderna. För att underlätta och effektivisera användningen kan det vara aktuellt att bygga om, bygga på och bygga till befintliga strukturer. Vad gäller ombyggnad kan det handla om att bygga om storskaliga kontorsbyggnader eller institutioner till bostäder eller att bygga om en villa till en småskalig verksamhet.

Att använda befintliga byggnader till nya användningar är ett sätt att slippa riva och bygga nytt, det är positivt inte minst ur kulturmiljöperspektiv såväl som för kommunens klimatpåverkan. Påbyggnader och tillbyggnader är sätt att effektivisera befintlig markanvändning genom att möjliggöra för fler bostäder på samma fastighet. Påbyggnader kan särskilt vara relevant i områden med låga flerbostadshus, men är alltid beroende av byggnadens konstruktion.

Alla dessa åtgärder kan kräva stora resurser, och i vissa fall även detaljplaneändringar. Kommunens roll är att utreda var åtgärder är lämpliga och stötta fastighetsägare.

Nyttja befintlig infrastruktur

Ett annat sätt att bidra till en mer effektiv användning av resurser är att nyttja befintlig infrastruktur vid nybyggnation. I praktiken handlar det om att förtäta i områden där det redan finns gator, VA-kapacitet, servicetillgång och kollektivtrafik. Det pågår redan mycket förtätning runt om i Järfälla, och för att det ska vara möjligt för kommunen att växa utan att ianspråka värdefull naturmark behöver den utvecklingen fortsätta. Förtätning bedöms vara möjlig särskilt i Jakobsberg, Kallhäll och i vissa småhusområden. Avvägningar kopplade till den befintliga

infrastrukturens kapacitet, samt områdets kulturmiljö och landskapsbild behöver alltid göras.

Använda återbrukade och hållbara material

När det inte finns befintliga byggnader eller strukturer att ta vara på eftersträvas en så liten klimatpåverkan som möjligt från nybyggnation, bland annat genom användningen av hållbara och klimatneutrala material. Det är exempelvis aktuellt i den regionala stadskärnan där en helt ny stad växer fram. Genom att återbrukbara och hållbart framställda material främjas i exempelvis markanvisningar kan de nya byggnader som tillkommer bli en del av en framtida cirkulär ekonomi. Användning av återbrukade och hållbara material på kommunens allmänna platser är ytterligare ett sätt att bidra till detta.

Möjliggöra framtida flexibilitet

Ett annat sätt att planera cirkulärt när det inte finns någon befintlig bebyggelse, alternativt om den som finns inte lämpar sig för om- eller påbyggnad, är att skapa förutsättningar för en framtida flexibilitet. I tidiga skeden eftersträvas lämpliga rörelsestråk och kvartersstorlekar som möjliggör många användningar. Ledningar förläggs så att de inte behöver läggas om vid framtida exploatering. Flexibla detaljplaner som möjliggör att användningen av byggnader skiftar över tid ska eftersträvas där det är lämpligt. Det är särskilt aktuellt att beakta i planeringen av lokaler för samhällsfastigheter eftersom behovet av dem ofta varierar. Det kan även handla om att skapa möjlighet för att bygga om verksamhetslokaler till bostäder för att möta förändringar i efterfrågan.

Hållbar masshantering

Masshantering bidrar till koldioxidutsläpp,

därför behöver mängden överskottsmassor minska samtidigt som masshanteringen behöver bli mer lokal, cirkulär och resurseffektiv. Cirkulär masshantering innebär att öka återanvändningen av massor vilket bidrar till minskad uppkomst av avfall, tryggad materialförsörjning, minskade kostnader för transporter och minskade inköpskostnader av fyllnadsmassor.

Genomförande

I detta avsnitt beskrivs hur kommunen arbetar för att nå översiktsplanens mål. Genomförandet av översiktsplanen består både av efterföljande planering och utveckling samt av arbetet med att kontinuerligt se till att översiktsplanen hålls aktuell. Genomförandet är beroende av många olika faktorer både inom och utanför kommunen, vilket beskrivs nedan.

Kontinuerlig översiktsplanering

Den 1 april 2020 ändrades vissa bestämmelser i plan- och bygglagen avseende översiktsplanering. Syftet med ändringarna var bland annat var att översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framtidsytande och att översiktsplanen ska hållas aktuell. Att översiktsplaneringen bedrivs kontinuerligt är ett led i att se till att översiktsplanens mål och strategier genomsyrar kommunens samhällsplanering och att genomförandet går i linje med ambitionerna i översiktsplanen.

Det ska uppnås genom att kommunen tar fram och beslutar en planeringsstrategi som tar ställning till eventuella ändrade planeringsförutsättningar, vad kommunen ska fokusera på i översiktsplaneringen framåt samt om det finns delar av planen som behöver ändras. Planeringsstrategin ska antas senast två år efter varje ordinarie val, alltså den första halvan av respektive mandatperiod.

Uppföljning av översiktsplanen med eventuella tillägg, kommunens mål och budget samt länsstyrelsens underlag till kommunerna ska fungera som underlag till planeringsstrategin. Uppföljning av översiktsplanen ska genomföras årligen.

Översiktsplanen omsätts på områdesnivå

Översiktsplanens mål och utvecklingsinriktning är vägledande för efterföljande planering på mer detaljerad nivå. Områdesplaneringen innebär att ett större geografiskt område studeras med hjälp av exempelvis fördjupade översiktsplaner, planprogram eller strukturplaner. Dessa verktyg gör det möjligt att få en bra överblick över ett utvecklingsområdes förutsättningar, där behov av samhällsservice, krav på investering i teknisk infrastruktur och en övergripande genomförbarhet utreds. Det ger även goda förutsättningar att i ett tidigt skede ta hänsyn till socioekonomisk integration och trygghetsfrågor i olika områden.

Möjligheter till finansiering av olika behov är tätt sammankopplade med intäkter från planerad markförsäljning och exploatering. Områdesplaneringen möjliggör ett brett samarbete inom kommunen, där olika perspektiv blir belysta tidigt och där olika kompetenser kan samordna sitt arbete.

Följande områden som pekas ut för olika slags utveckling i översiktsplanen är lämpliga att studera närmare inför detaljplanläggning:

- Jakobsbergs centrala delar, inklusive Nibble och Sångvägen

- Barkarby handelsplats, inklusive kopplingar till Söderhöjden
- Centrala Kallhäll, inklusive Ulvsättra och Kallhälls verksamhetsområde
- Barkarby-Skälby villaområde

Inom det pågående stora stadsutvecklingsprojektet för Barkarbystaden arbetar kommunen med att kontinuerligt se över och uppdatera områdesplaneringen utifrån nya förutsättningar. Ett liknande tillvägagångssätt är relevant att arbeta med även i kommande områdesplaneringar.

Kommunen har en planering på kortare sikt som styrs av ingångna avtal och gällande politiska mål och budget. På längre sikt utgör strukturplaner och detaljplaner ett ramverk där vägval för genomförande i tid och omfattning tas fram anpassat till framtida marknadsförutsättningar och kommunala strategier.

Strategisk mark-utveckling och dialog

Kommunen har möjlighet att styra utvecklingen genom sitt markägarskap och genom planmonopolet, som innebär att kommunen har ansvar för att besluta om markens användning genom planläggning.

Kommunen har störst möjlighet att genomföra önskade förändringar på sin egen mark. Det innebär att strategiska markförvärv och fastighetsregleringar efter planläggning kan utgöra viktiga verktyg för att överföra mark till kommunen och säkerställa genomförandet av förändringar av särskilt samhällsintresse. När kommunen genomför markanvisningar för utbyggnad av kommunal mark kan hållbarhets- och kvalitetskriterier vara avgörande vid val av byggaktör. Det är viktigt att nå överenskommer om kvalitet, genomförande och ansvarsgränser i tidigt skede.

En stor andel av de markområden som har utvecklingspotential eller behov av omställning till en mer hållbar markanvändning ägs av privata aktörer. I dessa områden krävs

en kontinuerlig dialog med fastighetsägare och verksamma, för att kommunen tidigt ska kunna fånga upp behov av tillväxt eller omställning. Tydliga riktlinjer och avtal för utveckling av privat mark ger byggaktörer och fastighetsägare möjlighet att tidigt planera resurser för utveckling och genomförande. Kommunen kan vägleda fastighetsägare och verksamma att genomföra omställning och utveckling på ett hållbart sätt. Verktyg för social hållbarhet och grönytefaktor kan användas för att öka kunskapen och förståelse för sammanhang. Dialogen ska stärka värdet av utvecklingen på lång sikt för både fastighetsägaren och kommunen.

Andra offentliga aktörer som har anläggningar inom eller i anslutning till kommunen är också viktiga för genomförandet av översiktsplanen. Utveckling av anläggningar som till exempel Region Stockholm och Trafikverket äger får ofta stor påverkan på den fysiska planeringen.

De nationella, regionala och lokala energinfrastrukturnäten kommer sannolikt att behöva förstärkas under kommande år, vilket innebär ianspråktagande av mark i kommunen. Utvecklingen beskrivs långsiktigt i ledningsägarnas nätutvecklingsplaner. Järfälla kommun kommer delta aktivt i kommande processer kring lokaliseringsanalyser och vägval. Våra grannkommuner är viktiga när det gäller att få till åtgärder som sträcker sig över kommungränsen. Det ställer krav på tidig dialog om samhällsnyttor, ansvar och kostnadsfördelning för att ge goda förutsättningar för ett effektivt genomförande.

Hållbar och tydlig resursplanering

De förändringsåtgärder som föreslås i översiktsplanen finansieras i normala fall med antingen exploaterings- eller investeringsmedel, men kan också finansieras med exempelvis statliga stöd, forskningsmedel, genom privata initiativ eller genom kommunal inlåning. Utveckling och förändring bör ske på ett ekonomiskt hållbart sätt, där

utbyggnad av samhällsinfrastruktur och samhällsfastigheter också inkluderas. Om åtgärder leder till nyttor för både kommunal och privat mark är det viktigt att tidigt identifiera möjliga vägar till kostnadsdelning.

Som en del av Stockholmsförhandlingen delas kostnaden för utbyggnaden av tunnelbanan mellan staten, regionen och berörda kommuner. I Järfälla tillämpas medfinansiering, vilket innebär att alla exploatörer inom tunnelbanans influensområde förbinder sig bidra till kostnaden för tunnelbaneutbyggnaden.

Genomförandet av översiktsplanen sker även genom investeringar i åtgärder som inte är direkt kopplande till bebyggelseutveckling, såsom stärkande av ekosystemtjänster inom natur och vatten. Planering och prioritering av sådana åtgärder sker genom inom respektive förvaltnings ordinarie uppdrag och arbete, exempelvis vid genomförande av handlingsplaner eller åtgärdsprogram. För att dessa åtgärder och kommunens investeringar i ska ske med rätt åtgärd vid rätt tid och på rätt plats samordnas och prioriteras kommunens investeringsportfölj.

Prioritera genomförande i samklang med omvärlden

Översiktsplanens mål och strategier ska användas som vägledning för prioritering av utvecklingsprojekt och detaljplanering. Färdigställandet av tunnelbanans förlängning och utbyggnaden av kollektivtrafiknära bostäder i dess närområde genomsyrar översiktsplanens utvecklingsinriktning och har stor påverkan på prioritering och utbyggnadsordning i kommunen.

Översiktsplanen möjliggör en utbyggnad av bostäder som motsvarar en befolkningsökning på upp till cirka 40 000 invånare. En stor del av den bostadsutvecklingen inryms i Stockholmsförhandlingen, där kommunen har förbundit sig att bygga 14 000 nya bostäder inom tunnelbanans influensområde till år 2035. Samtidigt har omvärldsförhållanden stor inverkan på kommunens möjlighet att upprätthålla utvecklingen genom olika konjunkturer. Marknadens förutsättningar påverkar genomförandekraften och utbyggnadstakten.

Mark och vatten

I det här avsnittet kan du läsa om den tänkta användningen av mark och vatten i kommunen. För sex områden i kommunen ges en mer detaljerad beskrivning av utvecklingen kopplad till områdets karaktär.

Mark- och vattenanvändningskartan visar hur kommunens mark- och vattenområden ska bevaras eller utvecklas fram till 2050. Kartan innehåller följande kategorier:

Mångfunktionell bebyggelse

Mångfunktionell bebyggelse finns i den regionala stadskärnan Barkarby-Jakobsberg, Kallhålls centrum och Viksjö centrum där det finns eller ska utvecklas en tät, urban struktur. Användningen rymmer en stor variation av funktioner och innehåll som bostäder, arbetsplatser, handel, utbildning, kultur och idrott, men även andra verksamheter som är förenliga med bostäder. I användningen ingår även parker, grönytor, närnatur samt begravningsplatser.

Mångfunktionell bebyggelse - verksamheter

Inom den mångfunktionella bebyggelsen finns områden som lämpar sig för verksamheter med begränsad omgivningspåverkan, som utgör en del av den stadsmässiga strukturen. Användningen rymmer exempelvis områden för service, kontor, lager och tillverkning, men inte bostäder.

Sammanhängande bostadsbebyggelse

Inom områden av sammanhängande bostadsbebyggelse finns främst bostäder, med ett mindre antal servicefunktioner. Bebyggelsestrukturen utgörs primärt av småhusområden, men i användningen ingår även parker, grönytor och närnatur.

Landsbygd

Uddnäs, Lund och Ängsjö utgör kommunens landsbygdsområden. Bebyggelsen ligger i ett kulturlandskap med höga natur- och kulturmiljövärden. Karaktären inom dessa områden ska bibehållas och eventuella tillägg i miljön ska prövas i en planprocess.

Verksamheter och industri

Utveckling av verksamheter och industri sker i första hand utmed huvudstråk för infrastruktur som Mälarbanan, E18 och Rotebroleden. Inom dessa områden tillåts markanvändning som kan anses störande för sin omgivning och därmed inte är förenliga med bostäder. Det kan exempelvis vara verksamheter som är ytkrävande, genererar tung trafik eller buller.

Transportinfrastruktur

Transportinfrastruktur omfattar de viktigaste transportlederna inom kommunen för både bil, kollektivtrafik och cykel. Detta inkluderar de nationella och regionala vägarna E18 och Rotebroleden, det kommunala huvudvägnätet, Mälarbanan med pendeltåg och regionaltåg, tunnelbana, planerade expressbusslinjer samt regionala cykelstråk.

Teknisk anläggning

Tekniska anläggningar omfattar ett flertal funktioner som utgör viktiga delar av kommunens infrastruktur. Exempelvis inkluderas vattenverk och ytor för energilagring.

Grönområde och park

Inom grönområden och park ryms ytor som är del av kommunens prioriterade landskaps-samband, Järfällas stadsdelsparker och utvalda grönytor med mycket höga naturvärden eller stora rekreativa värden för boende. Användningen rymmer även vattendrag samt områden som är viktiga för klimatanpassning och för att uppfylla miljö kvalitetsnormer för vatten.

Gröna och blå värden i bebyggd miljö

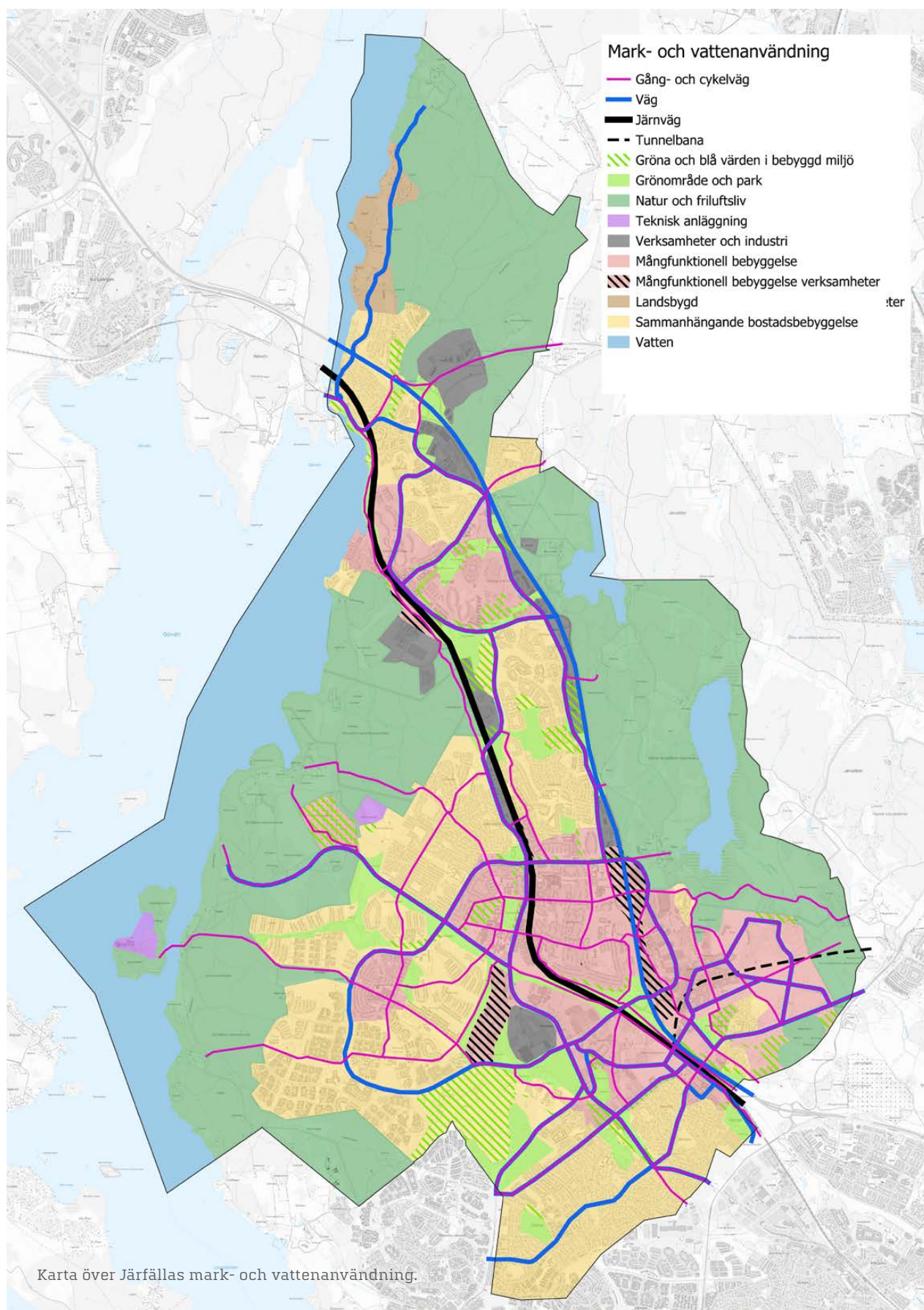
Kategorin används för gröna ytor där bebyggelse kan prövas, förutsatt att hänsyn tas till behov av stärkta ekologiska samband, ekosystemtjänster och parkfunktioner. Användningen omfattar även hårdgjorda ytor där en möjlighet att stärka kommunens landskapssamband i samband med utveckling av området har identifierats. Inom användningen ryms även vattendrag samt områden som är viktiga för klimatanpassning och för att uppfylla miljö kvalitetsnormer för vatten.

Natur och friluftsliv

Mycket av Järfällas natur och friluftsliv finns i naturreservaten inom Järvakilen och Görvalnkilen. En del ytor med mycket höga naturvärden utanför skyddade områden omfattas också. Här möjliggörs exempelvis användningar som naturområden, vandringsleder, motionsslingor, badplatser, skidspår och utegym.

Vatten

Järfällas större ytvatten inkluderar Mälaren, Översjön och Säbysjön. Övriga vattendrag ryms under kategorierna **Grönområde och park** samt **Natur och friluftsliv**.

Vägledningar på delområdesnivå

Detta avsnitt innehåller kommunens ställningstaganden och vägledningar på en mer detaljerad nivå. Under respektive delområde lyfts kommande bebyggelseutveckling, vägledande principer för vidare planering och viktiga frågor som behöver beaktas.

Stäket

Stäket är ett område med rik historia som präglas av ett vidsträckt kulturlandskap, närheten till naturen och Mälarens strand. Området utvecklas genom varsamma kompletteringar i villaområdena och stärkta kopplingar till vattnet.

Vägledning

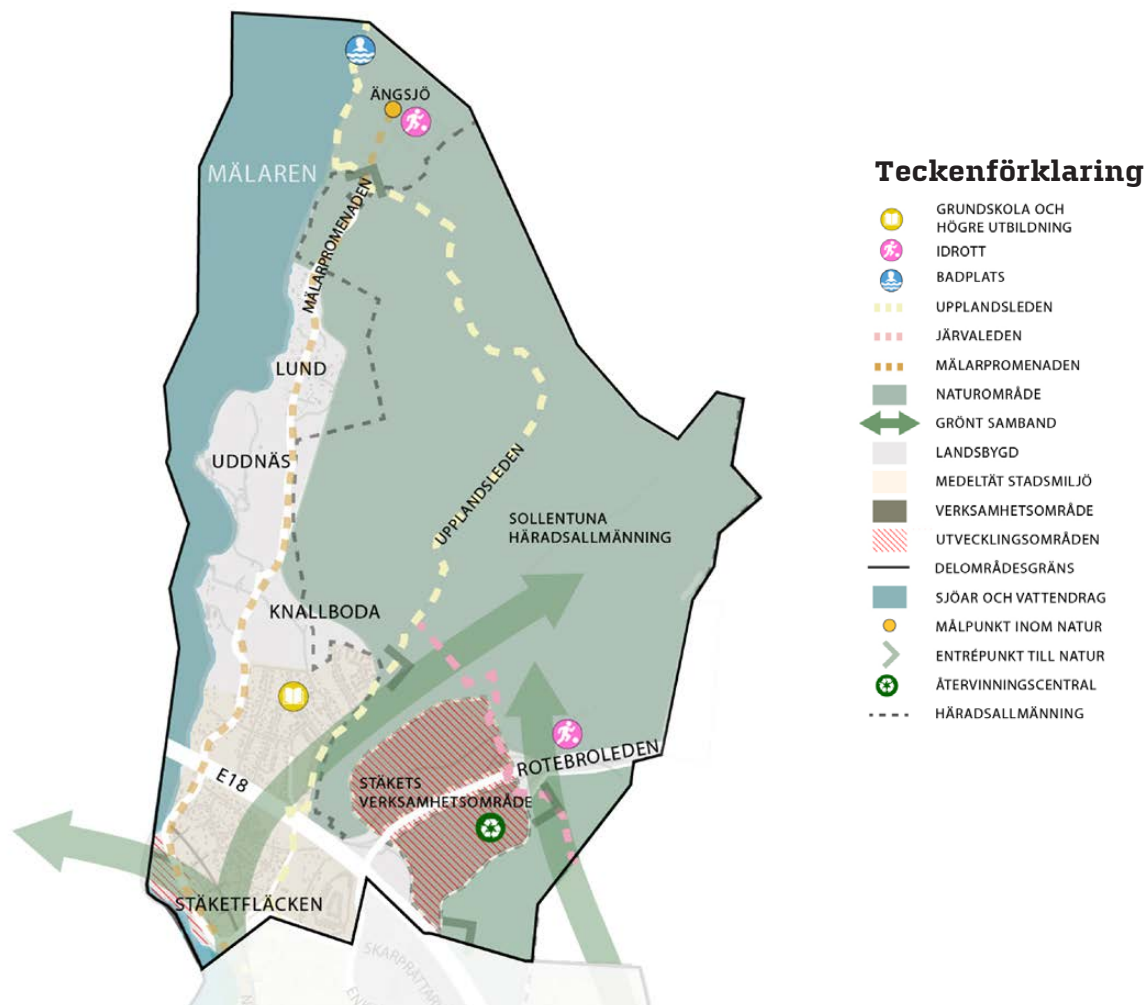
- Låt ny bostadsbebyggelse bidra till en ökad variation av bostadstyper och bostadsstorlekar i Stäket.
- Stärk allmänhetens tillgång till Mälaren genom att tydliggöra entréer och utveckla en mer sammanhängande strandpromenad. En allmän mötesplats utmed strandpromenaden bör tillskapas.
- Bevara och utveckla den gröna karaktären i norra Stäket med natursamband mellan bebyggelsen och tillgång till närnatur. Eventuell komplettering av bebyggelse kan prövas inom ramen för nuvarande markanvändning.
- Anpassa bebyggelsekompletteringar i Uddnäs till områdets kulturhistoriskt värdefulla miljöer och naturvärden, bland annat genom att bevara det öppna kulturlandskapet.
- Bevara den visuella kopplingen till Mälaren i Lund. Omsorg ska tas till byggnadernas placering, volym samt utformning med material och färgsättning för att värna områdets bebyggelsekaraktär.
- Bevara södra Stäkets karaktär med stora, lummiga tomter. Avstyckningar kan prövas, under förutsättning att tomter om minst 1000 kvadratmeter kan möjliggöras.
- Vid utveckling kring Stäketfläcken ska hänsyn tas till de kulturhistoriska värdena.

Bebyggelseutveckling

Stäket utgörs i huvudsak av småhusområden som vuxit fram under flera årtionden, med ett fåtal inslag av punkthus och lamellhus i parklandskap. Undantagen utgörs dels av den landsbygdslika bebyggelsen i områdets norra delar, som präglas av det öppna åkerlandskapet och genomsyras av värdefulla natur- och kulturmiljöer. Dels av Stäkets verksamhetsområde som växer fram utmed Rotebroleden till en modern företagspark i nordvästra Stockholm.

Stäket utvecklas i samklang med omgivande bebyggelse och natur. Kompletteringar med bostäder, verksamheter och mötesplatser bidrar till en större variation, bättre tillgänglighet till Mälaren och bättre kommunikationer. En förtätning av och komplement till befintlig småhusbebyggelse kan göras inom befintliga detaljplaner, exempelvis inom Almarevägens detaljplan. En förtätning och utökning av Stäkets verksamhetsområde kan prövas med bibehållande av de gröna och rekreativa värdena i området.

Mindre kompletterande bebyggelse för bostadsändamål och ekonomibyggnader kan prövas inom den kulturhistoriska miljön i Uddnäs. Den äldre sommarstugemiljön i Lund kan utvecklas varsamt och i liten skala. I första hand ska tillägg göras på redan ianspråktagen mark. Jordbruksmark undantas

Karta över delområdet Stäket.

från exploatering. Dimensioneringen av vatten och avlopp utgör en av flera faktorer som begränsar möjlig utbyggnad i området, varför lämplig omfattning och placering av kompletterande bebyggelse behöver utredas i en planprocess.

Utmed Mälaren ligger den kulturhistoriskt viktiga platsen Stäketfläcken. Viss förtätning prövas i området, med hänsyn till dess kulturhistoriska betydelse. Mälaren och dess öar och strandområden är av riksintresse för friluftslivet och vid utveckling av Stäketfläcken ska allmänhetens tillgång till Mälaren stärkas. Det finns flera platser i Lund, Stäket och vid Stäketfläcken som drabbas av översvämningar vid kraftiga regn och höga flöden. Platserna som är svåra att översvämningssäkra ligger ofta i lågpunkter utmed Mälaren eller dess tillflöden, vilket behöver beaktas vid eventuell utveckling i dessa områden.

Det finns två särskilt förorenade områden i anslutning till småbåtshamnarna vid Stäketfläcken och Uddnäs. Föroreningarna bedöms utgöra en betydande risk för människa och miljö, vilket behöver beaktas i framtida planering och där det är möjligt avhjälpas.

Arbetsplatser och verksamheter

Stäket verksamhetsområde ligger vid Rotebroleden, nära E18. Platsen har ett bra kommunikationsläge för tyngre transporter, men en begränsad tillgång till kollektivtrafik som gör att platsen lämpar sig bäst för ett mindre personalintensivt näringsliv. Storskaliga och störande verksamheter som är betydelsefulla för kommunen, men som inte kan inrymmas i tätare stadsmiljöer, kan med fördel etablera sig i området.

Kulturmiljö

Stäket har en rik historia, och det finns en mångfald av kulturhistoriska värden att ta hänsyn till vid utveckling inom området. Efter att järnvägen drogs fram och Stäkets station öppnade år 1900 kom ett exklusivt villasamhälle att börja byggas i dess närområde. Kvarvarande delar av villasamhället utgör en typ av bebyggelse som är unik i Järfälla. Vid utveckling inom området ska de generösa tomtstorlekarna, dess lummiga karaktär och villornas arkitektur bevaras. Förekomsten av förtätning och avstyckningar i området ska vara begränsad.

Stäketfläcken gränsar till Stäkssundet och Stäksholmen, som ingår i ett riksintresseområde för kulturmiljön. Vid utveckling i området behöver hänsyn tas till utblickar från Stäksholmen över Stäkssundet.

Uddnäs kulturhistoriska miljö präglas framförallt av det öppna åkerlandskapet, trädgårdsanläggningar och kulturhistoriskt värdefulla, äldre byggnader. Området omfattas även av höga naturvärden som inkluderar nyckelbiotoper, skyddsvärda träd och jätträd. Att bevara det öppna kulturlandskapet och den värdefulla naturmiljön är av stor vikt för att områdets karaktär ska bibehållas. I Lund finns kommunens äldsta sommarstugeområde, inom området är det av särskild vikt att omsorg tas till byggnadernas placering, volym och utformning med material och färgsättning för att värna områdets bebyggelsemiljö.

Kommunikationer

De nationella och regionala vägarna E18 och Rotebroleden fyller en viktig funktion för trafiken både inom och till och från Järfälla. Utmed trafiklederna finns även regionala cykelstråk som är viktiga för pendlingsresor mellan Järfälla och Sollentuna. Det regionala cykelvägnätet sträcker sig genom området och knyter effektivt samman Järfälla med Upplands-Bro kommun. Det finns behov av en stärkt gång- och cykelförbindelse till friluftsområdet.

En expressbusslinje planeras trafikera Rotebroleden mellan Barkarby, Kallhäll, Upplands Väsby, Täby och Arninge, vilket stärker kollektivtrafikutbudet i området. En expressbuss har högre kapacitet än en lokalbuss och fungerar som ett komplement till pendeltåg och tunnelbana.

Enköpingsvägen är en viktig koppling som förbinder kommunen med Upplands-Bro via en bro över Mälaren. Enköpingsvägen fungerar också som en omledningsväg vid hinder på E18. Uddnäsvägen är en viktig lokal koppling till Ängsjö.

Grönområden och vatten

Landskapssamband

Två prioriterade landskapssamband finns i Stäket. I områdets nordöstra del finns ett samband som binder ihop de norra delarna av Järvakilen. Nordöstra delen av Stäket utgörs till stora delar av skogsmark inom Järvakilen, som har viktiga regionala funktioner för ekologiska spridningssamband för växt- och djurliv, samt rekreation och friluftsliv. Sambandet är som svagast där det korsar Rotebroleden och är därför viktigt att stärka.

Det andra sambandet löper utmed Mälarstranden och knyter samman Kallhäll med Upplands-Bro. Sambandet delar på sig i höjd med Stäketsholmen, där det går via Nyboda och Häradsallmänningen, vidare till Upplands Väsby.

Parker

Bostadsnära parker och grönområden spelar en mycket viktig roll för spridningsvägar, biologisk mångfald, mötesplatser och möjlighet till rekreation och rörelse. I området finns olika kvartersparker, som Stäketparken, Knektparken och de lite nyare parkerna vid Almarevägen och Stäketfläcken. Det är främst i dessa parker som lek- och aktivitetsplatser är belägna.

Vatten

Stäket ligger till största delen inom Mälarens avrinningsområde. Mälaren är en vattenförekomst med egna miljökvalitetsnormer.

Åtgärder behöver genomföras som förbättrar vattendragets ekologiska och kemiska status. Tre mindre tillflöden rinner till Mälaren inom delområdet: Bonäsbäcken, Stäketbäcken och Ängsjöbäcken. Framförallt Stäketbäckens närområde har en viktig roll för fördröjning av vatten. Vid utveckling kring vattendragen bör möjligheten att förbättra vattendragets status och stärka dess ekosystemtjänster beaktas.

Inom Sollentuna häradsallmänning ligger våtmarken Degermossen. Idag är våtmarken påverkad av dikning. Möjligheten att återvåta våtmarken och därmed återfå en viktig kolsänka bör beaktas.

Natur och friluftsliv

Längs största delen av kommunens strandområde löper Mälarpromenaden, ett upplevelserikt stråk som bland annat passerar bad, utsiktsplatser och motionsspår. Strandpromenaden ska utvecklas längs Stäketfläcken och Uddnäs vägen för att skapa ett sammankopplat stråk utmed Mälaren. Entréer till naturen bör stärkas. Särskilt viktig är

entrén vid Allmänningssvägen som leder ut till Upplandsleden, en vandringsled för friluftsliv som sträcker sig genom hela kommunen och vidare mot Uppsala län. Järvaleden går utmed kommunens östra gräns över Rotebroleden, innan den ansluter till Upplandsleden öster om Knallboda.

Knallbodas skogsområde har höga naturvärden och utgör också ett viktigt rekreativt område. Ängsjö i norr är en viktig målpunkt för friluftslivet längs Mälarbanan, med bland annat bad, elbelysta motionsspår, fiske och kanot. Platsen utgör också en viktig entré ut till omkringliggande natur. Knallboda och Ängsjö bör utredas vidare för framtida skydd.

Huvuddelen av Stäkets naturområde utgörs av Sollentuna häradsallmänning, där kommunen är minoritetsägare. Idag bedrivs skogsbruk efter en mångbruksplan. Inom området finns värden viktiga för rekreation och ekologisk funktion. Inom Sollentuna häradsallmänning vid Rotebroleden finns även en gokart-anläggning.

Ängsjö är en viktig målpunkt för friluftslivet.

Kallhäll

Kallhäll kännetecknas av ett betydande industriellt arv, en varierad arkitektur och sin närhet till kultur och idrott. Området utvecklas genom tillägg som stärker det lokala centrumet, samtidigt som möjligheten att öppna upp verksamhetsområden för fler och mer publika funktioner provas.

Vägledning

- Låt ny bostadsbebyggelse bidra till en ökad variation av bostadstyper och bostadsstorlekar i Kallhäll.
- Pröva påbyggnationer i de lägen bebyggelsens sammanhang och karaktär lämpar sig för en högre skala.
- Värna den öppna strukturen i områden där punkthus och karaktäristiska båghus ligger grupperade i ett öppet parklandskap. Undvik sammanbyggda kvarter och tydliggör gränsdragningen mellan privat och allmän mark genom förgårdsmark mot gata.
- Möjliggör lokaler i bottenvåningar vid strategiska stråk och noder med höga gångflöden, som exempelvis Kallhällsleden.
- Stärk grönskan i Kallhällsledens gaturum.
- Säkerställ ytor för skyfallsåtgärder utmed Kallhällsleden.
- Stärk Ulvsättras koppling till Kallhälls station.
- Sammankoppla Ulvsättra med den nya bebyggelsestrukturen vid en omvandling av Kallhälls verksamhetsområde.
- Vid utveckling av Bolinder Strands industriområde ska den ske varsamt, med hänsyn till områdets höga kulturhistoriska värden.
- Stärk allmänhetens tillgång till Mälaren och värna allmän plats med utblick mot Mälaren vid bebyggelsekompletteringar.
- Stärk Bolinder Strands koppling till Kallhälls centrum.
- Ta hänsyn till områdenas kulturhistoriska värden när kompletteringar i Kallhälls villaområden provas.
- Säkerställ en sammanhållen grönska inom områdets landskapssamband. Stärk och bredda dem om möjligt i samband med utveckling.

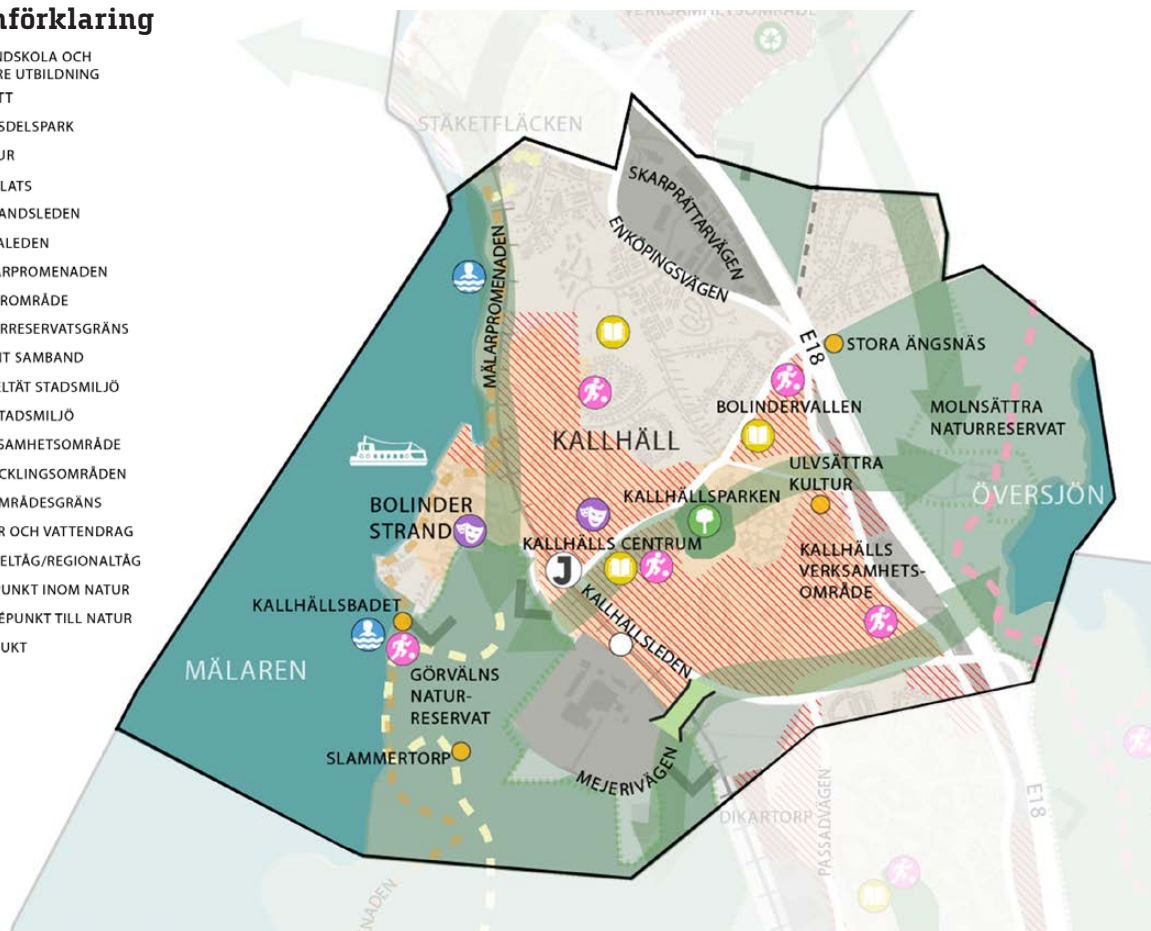
Bebyggelseutveckling

Kallhälls arkitektur är mycket varierad i både skala och uttryck. I området finns såväl småhusområden som karaktäristiska bågformade flerbostadshus i landskap och inslag av mer sentida, tät stadsbebyggelse nära centrum. Kallhäll utvecklas genom förtätning med blandade funktioner och bostadstyper. Vidare utveckling kan ske kring centrum för att stärka Kallhäll centrum som mötesplats, förbättra kopplingar, bygga bort otrygga platser och minska barriäreffekter inom området.

Det finns potential att genom strategiska kompletteringar stärka det lokala centrumet och underlaget för kollektivtrafik, särskilt utmed Kallhällsleden. Delar av Kallhälls centrala områden riskerar dock att drabbas av översvämningar vid skyfall. Det finns behov

Teckenförklaring

- GRUNDSKOLA OCH HÖGRE UTBILDNING
- IDROTT
- STADSDELSPARK
- KULTUR
- BADPLATS
- UPPLANDSLEDEN
- JÄRVALEDEN
- MÄLARPROMENADEN
- NATUROMRÅDE
- NATURRESERVATSGRÄNS
- GRÖNT SAMBAND
- MEDELTÄT STADSMILJÖ
- TÄT STADSMILJÖ
- VERKSAMHETSOMRÅDE
- UTVECKLINGSOMRÅDEN
- DELOMRÅDESGRÄNS
- SJÖAR OCH VATTENDRAG
- PENDELTÄG/REGIONALTÄG
- MÅLPUNKT INOM NATUR
- ENTRÉPUNKT TILL NATUR
- EKODUKT

Karta över delområdet Kallhäll.

av ytor för att omhänderta kraftiga regn utmed Kallhällsleden och Ulvsättravägen. Vid eventuell utveckling inom området är det därför av stor vikt att åtgärder för att omhänderta översvänningsproblematiken säkerställs. Möjligheten att förbättra Kallhällsbäckens vattenstatus ska beaktas, vilket även kan innebära en större möjlighet att omhänderta översvämningar.

Utvecklingen i centrala Kallhäll behöver studeras i ett större sammanhang genom en fördjupad översiktsplan eller ett planprogram. På sikt finns möjligheten att på ett hänsynsfullt sätt fylla Bolinder strands äldre industribyggnader med ett attraktivt och mer publikt innehåll och att utveckla området norr om Henry Bergstens väg i syfte att tillskapa fler bostäder, lokal service samt stärka

allmänhetens tillgång till vattnet. Det finns två särskilt förorenade områden i anslutning till Kallhälls småbåtshamnar. Föroreningarna bedöms utgöra en betydande risk för människa och miljö, vilket behöver beaktas i framtida planering och där det är möjligt avhjälpas. Även de äldre industriverksamheterna har resulterat i betydande föroreningar inom området vid Bolinder strand, vilket behöver beaktas vid framtida utveckling av området.

Vid Bolindervallen kan möjligheten att förtäta området och tillskapa fler idrottsanläggningar prövas. Eventuell förtätning inom området behöver ta hänsyn till identifierade behov av dagvattenanläggningar, så att dessa ytor inte byggs bort.

Arbetsplatser och verksamheter

På den södra sidan av järnvägen ligger verksamhetsområdet Slammertorp. Ett nytt, sydligt entréläge till Kallhälls station främjar en fortsatt utveckling av arbetsplatser i området, som tack vare sitt kollektivtrafiknära läge har möjligheter att ges en mer personalintensiv karaktär.

Kallhälls industriområde, som ligger söder om Ulvsättravägen och väster om Enköpingsvägen, har ett flertal verksamheter som främst vänder sig till företag. Området är stort och ansluter i väster och öster till bostadsbebyggelse. Med ett nytt entréläge till Kallhälls station finns det på längre sikt möjlighet att pröva en utveckling av verksamhetsområdet. En mer funktionsblandad bebyggelse med bostäder och småskaligare verksamheter i kollektivtrafiknära läge kan prövas i framtida områdesplanering. Det är av stor vikt att området sammankopplas med omkringliggande struktur och att trygga, attraktiva stråk för gående och cyklister tillskapas. Utgångspunkten för utvecklingen bör vara en cirkulär omvandling där befintlig infrastruktur och bebyggelse utnyttjas där det är möjligt.

Väster om E18 ligger verksamhetsområdet Skarprättarvägen. Verksamhetsområdet bedöms långsiktigt finnas kvar och kan utvecklas genom förtätning i takt med efterfrågan från fastighetsägarna. Närheten till trafikplats Stäket, skyltläget vid motorvägen och den bullerutsatta placeringen gör det lämpligt för ytkrävande och transportintensiva verksamheter. Området har viss service och en begränsad kollektivtrafikförsörjning via buss. Med anledning av detta lämpar sig utveckling av mindre personalintensiva verksamheter bäst på platsen.

Inom det bullerutsatta området mellan Enköpingsvägen och E18 kan småskaliga och mindre personalintensiva verksamheter utvecklas genom förtätning inom etablerade verksamhetsområden, under förutsättning att behov av stärkta gröna samband beaktas.

Kulturmiljö

Kallhälls bebyggelse har påverkats starkt av Bolinderverken som etablerade sig utmed Mälaren under tidigt 1900-tal och som idag kan knytas till många av områdets viktiga kulturhistoriska miljöer. Verkstadsbyggnaderna i Bolinder strand, arbetarbostäder som Glasvillan och Basvillan vid stationen och radhusen i Bolinderbyn är alla kvarvarande delar som präglar området. Bolinder strand ska utvecklas till en attraktiv mötesplats som tar vara på de kulturhistoriska värdena och tillgängliggör dem för allmänheten. Fabriksbyggnaderna och herrgårdsbyggnaden ska bevaras som inslag i stadsmiljön.

I Kallhäll finns även flera exempel på nyare bebyggelse med högt kulturmiljövärde. De bågformade skiv- och lamellhusen från 1950- och 1960-talet, bland annat kvarteret Rondellen på Askungevägen, är ett exempel på bostadsbyggande med höga ambitioner. De är väl anpassade till topografin, präglas av stora luftiga innergårdar och omsorg om detaljerna i gestaltningen. Vid förtätning ska hänsyn tas till båghusens karaktär, och formen ska fortfarande vara avläsbar i stadsbilden.

Lilla Ulvsättra är Järfällas bästa exempel på ett postmodernistiskt bostadsområde. Material och färgsättning är typiska för det tidiga 1990-talet och bebyggelsen håller en hög arkitektonisk kvalitet. Vid utveckling och omvandling i verksamhetsområdena i anslutning till Lilla Ulvsättra ska den luftiga strukturen bevaras.

Kommunikationer

Idag har Kallhälls centrala delar nära till buss och spårbunden kollektivtrafik. I samband med den framtida bebyggelseutvecklingen möjliggörs ännu starkare kollektivtrafik och en sydlig entré till Kallhälls station. Det planeras även för en expressbusslinje som trafikerar via Kallhäll vidare mot Upplands Väsby och Täby-Arninge. Expressbussar har högre kapacitet än lokalbussar och kompletterar pendeltåg och tunnelbana.

Kopparvägen i Kallhälls centrum.

Enköpingsvägen är en viktig länk som sammanbinder mellan Kallhäll med Stäket och Jakobsberg och Kallhällsleden är en viktig huvudgata som matar ut trafik till de regionala vägarna och för busstrafik till Kallhälls station. I dagsläget varierar Kallhällsledens karaktär och delar av den upplevs som en barriär. För att integrera Kallhällsleden bättre i stadsmiljön behöver den delvis omvandlas till en mångfunktionell gata. Detta kan exempelvis göras genom tillägg av bebyggelse utmed gatan, ökade ytor för gång- och cykeltrafik, stärkt trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter, ändrad korsningsutformning och mer grönska i gaturummet. Omvandlingen kan även innebära att busstrafikens framkomlighet förbättras och att trafikledens karaktär ändras till ett stadslivsstråk med mer plats för människor.

Kopplingen mellan Ulvsättra och en möjlig sydlig entré till Kallhäll station bör stärkas i framtida områdesplanering, bland annat genom trygga och gena gång- och cykelstråk.

Kallhälls läge utmed Mälaren har gjort att båttrafik angjort till området i alla tider. Idag finns en gammal ångbåtsbrygga vid Bolinder strand som möjliggör trafikering mellan Kallhäll och målpunkter i Mälaren. I samband med utveckling i Bolinder strand bör möjligheten att stärka passagerarbåtstrafiken för fritidsresor beaktas.

Grönområden och vatten

Landskapssamband

Genom Kallhäll går det två prioriterade landskapssamband. Det norra sambandet sträcker sig från Molnsättra, längs Kallhällsparken och

vidare söderut. Det är ett samband för ädel-lövträd, groddjur och pollinatörer. Det södra sambandet löper från Görvälns naturreservat, över en ekodukt, vidare utmed Kallhälls verksamhetsområde och upp mot Översjön. Sambandet utgörs av ett sårbart barrskogs-samband, varför det är viktigt att säkerställa en fortsatt sammanhållen grönska och sträva efter att bredda sambandet där det är möjligt.

Parker

Kallhällsparken är områdets stadsdelspark, och fyller en viktig roll för de ekologiska spridningssambanden. Samtidigt som parken erbjuder sina besökare rekreation, lek och vistelseytor, utgör den också en viktig del av områdets klimatanpassning. Kallhälls lummiga karaktär är resultatet av några mindre kvartersparker och en stor del natur mellan bebyggelsen. Lek- och aktivitetsplatser finns i parkerna samt centralt belägna inne i olika bostadsområden. I området finns sex av kommunens koloniområden. Vid kompletteringar i den befintliga bebyggelsen är det av stor vikt att gröna värden bibehålls och utvecklas.

Vatten

Nästan all mark i Kallhäll ligger inom Mälarens avrinningsområde. Tillflödet Kallhällsbäcken rinner till Mälaren och Bredgårdsbäcken rinner till Översjön inom Oxundaåns avrinningsområde. Mälaren är en vattenförekomst med egna miljökvalitetsnormer vars kemiska och ekologisk status behöver förbättras. När Kallhäll fortsätter att utvecklas blir det allt viktigare att ta vara på naturens möjlighet att bidra till fördröjning och rening av vatten, där all utveckling i Kallhäll behöver bidra till att förbättra Mälarens status.

Idag finns de viktigaste ekosystemstjänsterna för vatten främst utmed Mälaren och i Görvälns naturreservat. Även delar av Kallhällsparken spelar en viktig roll i detta sammanhang. Tillägg i bebyggelsestrukturen ska ta hänsyn till befintliga ekosystemtjänster och där det är möjligt att stärka tillgången till dem. I samband med framtida områdesplanering bör möjligheterna att förbättra Kallhällsbäcken närområde utredas.

Natur och friluftsliv

Utmed vattnet går Mälarpromenaden, ett stråk som gör det möjligt för allmänheten att röra sig utmed hela kommunens strandzon och ta del av viktiga målpunkter utmed vattnet. En del av denna promenad sammanfaller med Upplandsleden, som ansluter från Görvälnområdet till Kallhällsbadet, kommunens största friluftsbad. Idag bryts promenadens kontinuerliga vattenkontakt vid Kallhälls marina. Vid en utveckling i området är det av stor vikt att allmänhetens tillgång till vattnet förbättras.

I Kallhälls östra delar går Järvaleden runt Översjön genom Molnsättras och Stora Ängsnäs jordbruks- och kulturlandskap. Översjön är en badsjö och är, liksom Mälaren, viktig för fritidsfisket.

Norra Jakobsberg

Norra Jakobsberg präglas av gröna småhusområden på cykelavstånd till centrum och några av kommunens populäraste natur- och kulturmiljöer. Området utvecklas med fler bostäder i naturnära lägen och stärkta målpunkter för friluftslivet.

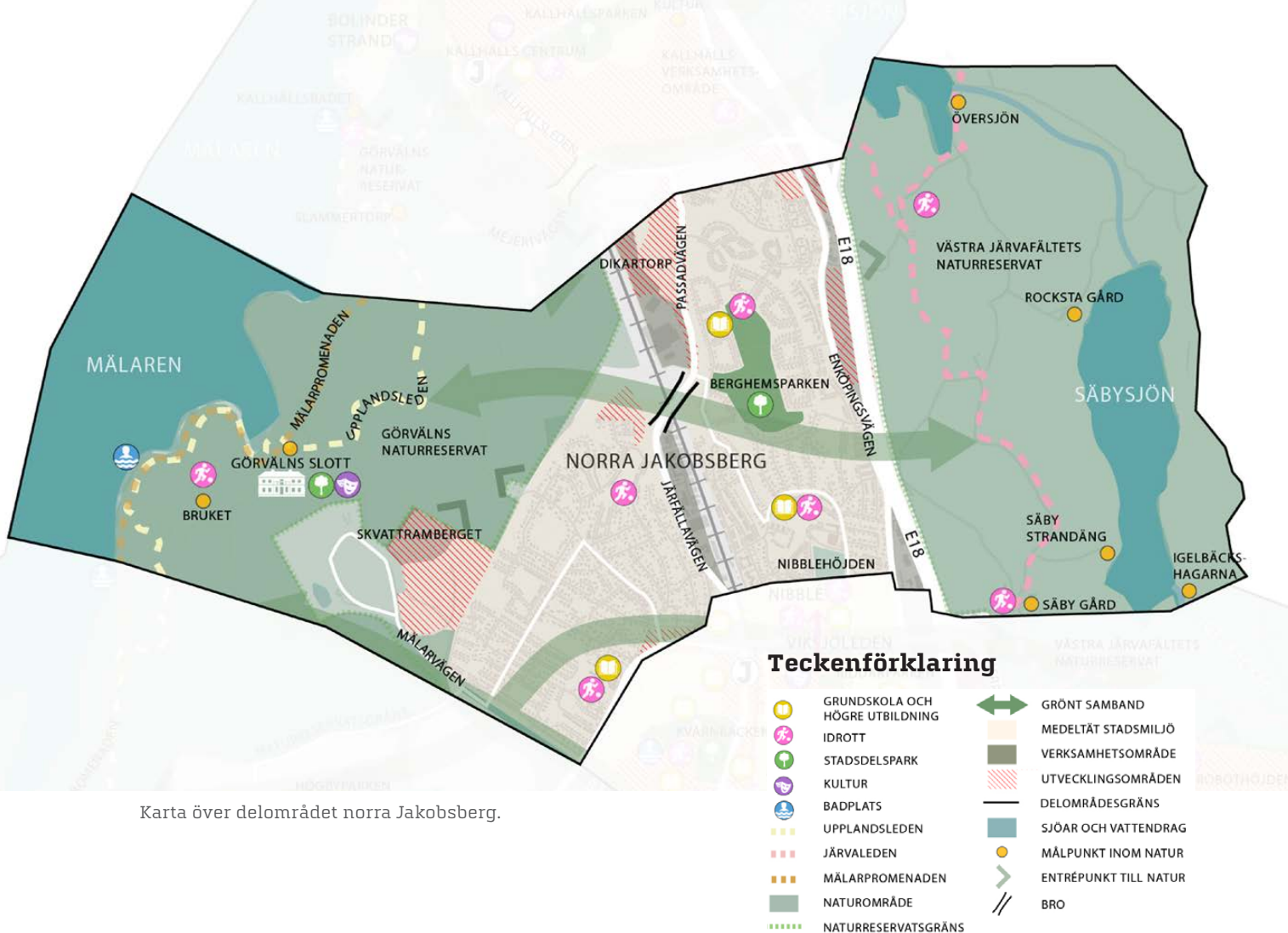
Vägledning

- Låt ny bostadsbebyggelse bidra till en ökad variation av bostadstyper och bostadsstorlekar i norra Jakobsberg.
- Sammankoppla gatustrukturen inom nya småhusområden med omgivande gatunät. Bibehåll småhusområdenas intima gatuum med låga hastigheter.
- Beakta möjligheterna att stärka det prioriterade landskapssambandet vid utveckling utmed Passadvägen.
- Låt småhusområdets gemensamma gårdsytor bevaras och undantas ytterligare bebyggelse.
- Vid uppförande av tätare småhusområden ska gemensamma grönytor och områden för lek och rekreation säkerställas.
- Bibehåll småhusområdenas karaktär genom att bevara tomternas storlek och grönska, som är viktiga för människans upplevelse av trivsamt, biologisk mångfald och dagvattenhantering.
- Stärk tillgängligheten till allmänna mötesplatser och tillskapa nya noder mellan viktiga stråk.

Bebyggelseutveckling

Bebyggelsen inom Jakobsbergs norra delar utgörs av tätare småhusbebyggelse som vuxit fram under olika årtionden, med närhet till kommunens gröna kilar. En förtätning av och komplement till befintlig småhusbebyggelse kan göras inom befintliga detaljplaner, till exempel inom Alpvägens detaljplan. Ny bebyggelse med småhus kan prövas i större omfattning i den västra delen av Jakobsberg i samband med att Görvälns återvinningscentral flyttar sin verksamhet.

I norra Jakobsberg utvecklas nya bostäder i naturnära lägen där de bidrar till ett mer effektivt nyttjande av befintlig infrastruktur och samhällsservice. Detta sker exempelvis väster om Passadvägen, där ny bebyggelse kan prövas. Tillkommande bebyggelse kan stärka underlaget för en tätare kollektivtrafik och en förbindelse för expressbuss över järnvägen.

Karta över delområdet norra Jakobsberg.

Arbetsplatser och verksamheter

Inom verksamhetsområdet Dikartorp finns det möjlighet för ytterligare utveckling och förtätning av storskaliga verksamheter. En sydlig entré till Kallhälls station skulle innebära att området får nära till kapacitetsstark kollektivtrafik, vilket i sin tur skulle möjliggöra att ett mer personalintensivt näringsliv kan etablera sig på platsen. Vid utveckling av nya verksamhetslokaler utmed Mälarbanan bör dess placering om möjligt utgöra ett bullerskydd för det bakomliggande området vid Passadvägen, som utpekats som ett utvecklingsområde för sammanhållen bostadsbebyggelse. Med anledning av närheten till den sammanhållna bostadsbebyggelsen är det inte lämpligt att Dikartorp utvecklas med verksamheter som har en störande karaktär och omgivningspåverkan.

Mellan Järfällavägen och Mälarbanan ligger ett verksamhetsområde som idag utgörs av en blandning av småskaligt och något mer storskaligt näringsliv, bebyggelsen utgör delvis

en rest av det villasamhälle som tidigare låg i Jakobsbergs centrum med omnejd. Området har god tillgång till kollektivtrafik tack vare sin närhet till Jakobsbergs station, vilket gör att mer personalintensiva arbetsplatser har möjlighet att utvecklas på platsen. Dock ligger delar av verksamhetsområdet i en lågpunkt som drabbas av översvämningar vid kraftiga regn. Vid eventuell utveckling eller förtätning inom verksamhetsområdet behöver åtgärder för översvämningshantering därför beaktas.

Mellan Mälarbanan och Slöjdvägen ligger ett område med mycket god närhet till kollektivtrafik där en utveckling av småskaligt näringsliv med en stadsmässig struktur är möjlig. Ett långsträckt verksamhetsområde löper utmed E18 och Enköpingsvägen. Området har begränsad närhet till kollektivtrafik. Inom zonen kan utveckling och förtätning av småskaligt och mindre personalintensivt näringsliv prövas.

Kulturmiljö

Norra Jakobsbergs värdefulla kulturmiljö utgörs främst av de sammanhängande kulturlandskapen utanför tätorten. Görväln slott, som är beläget i delområdet, utgör navet i ett stort kulturlandskap som är utpekad som riksintresse för kulturmiljön samt för natur- och friluftsliv och som naturreservat. Kulturlandskapet är skyddat både som en del av riksintresset och genom formuleringar i reservatsföreskrifterna. Görvälns gård bebyggdes under medeltiden och den nuvarande huvudbyggnaden påbörjades 1659. Bebyggelsemiljön är mycket välbevarad och utöver huvudbyggnaden och dess flyglar finns också arbetarbostäder och ett flertal ekonomibyggnader bevarade. Området har utöver kulturvärden även mycket höga rekreativvärden och ska utvecklas varsamt med fokus på tillgänglighet för alla kommunens medborgare. Vid utveckling av besöksmål och rekreativvärdena ska hänsyn tas till riksintressena så att det inte uppstår någon negativ påverkan.

Kommunikationer

Enköpingsvägen och Passadvägen är huvudgator med viktiga funktioner för bil-, buss- och cykeltrafiken. Genom att tillskapa en ny vägkoppling mellan Järfällavägen och Passadvägen över Mälarbanan skapas förutsättningar för kapacitetsstark regional busstrafik. Expressbussar har högre kapacitet än lokalbussar och fungerar som ett komplement till pendeltåg och tunnelbana.

Kommunen bör verka för en stärkt lokal kollektivtrafikkörsörjning i Norra Jakobsberg, då det skulle gynna boende i hela området, skapa förutsättningar för lägre bilberoende och ett mer jämställt resande.

Parallellt med Mälarbanan går ett regionalt cykelstråk som sträcker sig från Stockholm och vidare norrut mot Upplands-Bro. Stråket är en viktig länk att utveckla för att främja pendlingsresor. Lokala cykelkopplingar är viktiga kopplingar mellan delområdet och Kallhäll och Jakobsbergs centrala

delar. Cykelkopplingar kan utvecklas för att stärka tillgängligheten till kommunens grönområden.

Grönområden

Landskapssamband

Tre prioriterade landskapssamband berör norra Jakobsberg. Ett prioriterat landskapssamband sträcker sig i öst-västlig riktning från västra Järvafältets naturreservat in i Berghem, via Berghemsparken och vidare till Görvälns naturområde. Sambandet har stor betydelse för barrträd och pollinatörer där Berghemsparken utgör en viktig del av sambandet.

Från Görväln sträcker sig ett annat samband med ädellövträd österut, genom småhusbyggelsen och vidare utmed Viksjöleden i Jakobsbergs centrala delar. Här är Jakobsbergs gård, Nibbleparken och Nibblehöjden viktiga delar av sambandet.

Det tredje sambandet utgörs av Bällstaån som rinner utmed delområdesgränsen mellan Jakobsbergs norra delar och Viksjö.

Parker

Berghemsparken är en skogsbeklädd höjd med höga naturvärden som ska utvecklas till områdets stadsdelspark. Mångfunktionella ytor med idrotts- och rekreativändamål kan provas i Berghemsparkens norra delar, i syfte att skapa bättre tillgång till rekreation i närområdet.

Det finns även ett mindre antal kvartersparker i områdets norra del, däribland Grönvretenparken och Vattmyraparken. I områdets södra del finns Nibbleparken, som är en viktig grönyta för boende i området. Inom området finns två av kommunens koloniområden. De sydvästra delarna saknar regelrätta parker, men har en grön karaktär tack vare flera mindre naturområden mellan villakvarteren. Även områdets gröna trädgårdar utgör en viktig del av grönstrukturen som bidrar till den biologiska mångfalden, i synnerhet där landskapssambandet inte är så brett.

Vatten

Merparten av Norra Jakobsberg ligger inom Mälarens och Igelbäckens avrinningsområden. En mindre del av nordvästra Polhem avrinner mot Översjön. Två tillflöden rinner genom delområdet till Mälaren genom Görvälns naturmark: Görvälnbäcken och Dikartorpsbäcken.

Igelbäcken ligger i områdets östra delar. Inom Igelbäckens avrinningsområde ligger Säbysjön och dess två tillflöden Tånglötsbäcken och Kalviksbäcken.

Jakobsbergs norra delar omfattar en kortare sträcka av Bällstaån, utmed Mälarvägen. Vattendraget är både översvämningsdrabbat och kraftigt förorenat. För att vattendraget ska kunna fortsätta utgöra en god livsmiljö för växter och djur behöver åtgärder genomföras som förbättrar vattendragets ekologiska och kemiska status.

Natur och friluftsliv

Flera av kommunens betydelsefulla målpunkter återfinns i norra Jakobsbergs naturområden. För att öka Järfällabornas tillgänglighet till kulturmiljöerna vid Säbygård, Görvälns slott, Görvälnbadet och Brukets natur- och skidanläggningar, ska prioriterade entrépunkter utvecklas och stärkas. Målpunkter utvecklas med hänsyn till natur- och kulturmiljövärden. Området kring Bruket är ett nav för rekreation och friluftsliv, med bland annat bad, grillplatser och café. Säbysjön är en nod för fågellivet. Görvälns gård, som spelar en viktig roll i kulturlandskapsskötsel, ska fortsätta miljö- och klimatanpassas.

Utblick över Mälaren.

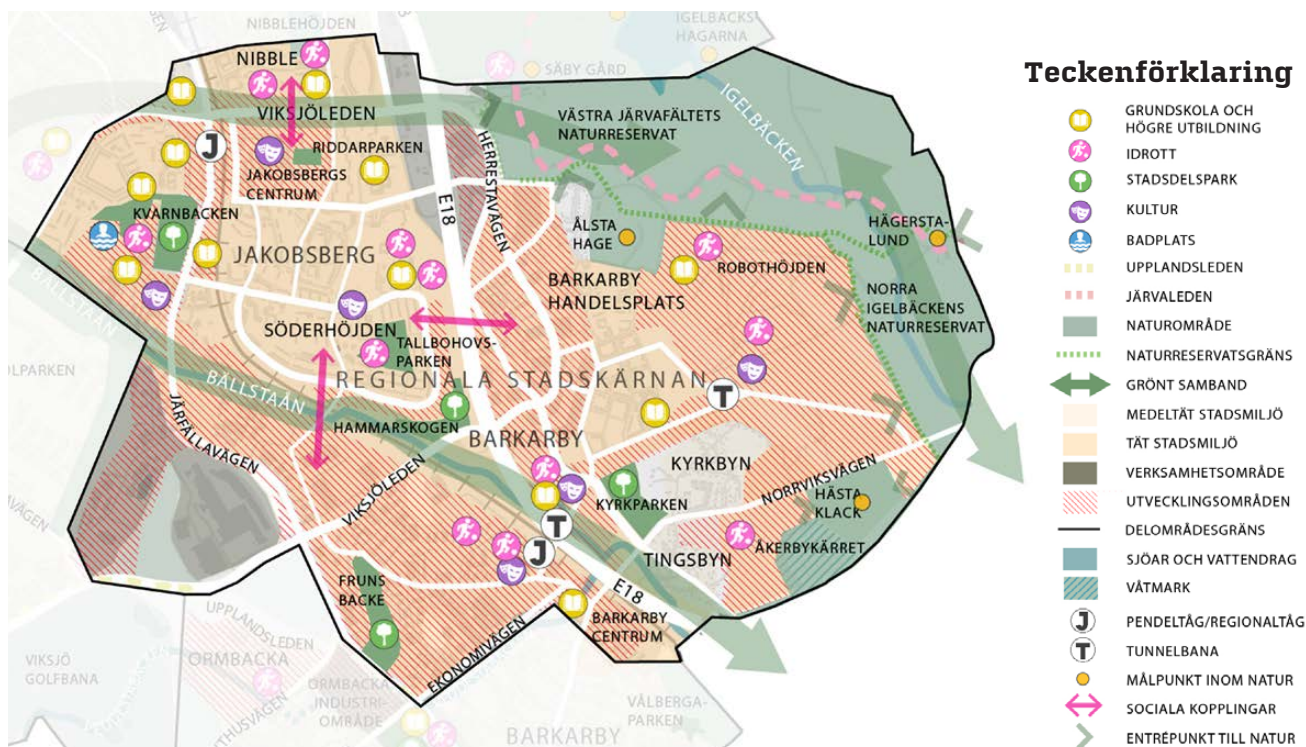

Den regionala stadskärnan

Den regionala stadskärnan präglas av varierade stadsmiljöer kring två stationslägen, Jakobsberg är ett lokalt centrum som utvecklats under lång tid medan Barkarby är en framväxande stadsmiljö vid den nya knutpunkten och tunnelbanestationerna. Området utvecklas med varierad stadsmässig bebyggelse som erbjuder närhet till arbetsplatser, kollektivtrafik och service.

Vägledning

- Planera en genomgående tät stadsstruktur med ett sammanhängande gatunät.
- Småskalig bebyggelse med småhus provas i områdets naturnära lägen, exempelvis på Robothöjden och i mötet med Kyrkbyn och Tingsbyn.
- Beakta byarnas kulturhistoriska kvaliteter vid komplettering i Kyrkbyn och Tingsbyn. Tillägg ska utföras varsamt så att deras karaktär bevaras.
- Tillvarata och utveckla Jakobsbergs varierade arkitektur. Dra nytta av befintlig bebyggelse i Jakobsberg och prioritera utveckling genom på- eller tillbyggnation före rivning och nybyggnation.
- Låt bebyggelsen närmast de stora trafiklederna utgöra en tät stadsfront som avskärmar bakomliggande områden mot buller.
- Ge ny bebyggelse en flexibel utformning som möjliggör ett mångsidigt innehåll.
- Låt ny bostadsbebyggelse bidra till en ökad variation av bostadstyper och bostadsstorlekar i den regionala stadskärnan.
- Tillskapa målpunkter och mötesplatser som är attraktiva för en bred allmänhet, i synnerhet i Nibble, Tallbohov och Söderhöjden.
- Stärk Järfällabornas tillgång till närgrönska, parker och friytor.
- Koncentrera verksamhetslokaler, parker och torg nära stråk med stora gångflöden.
- Öka den upplevda tryggheten genom att skapa stråk med god orienterbarhet och långa siktlinjer.
- Överbrygga områdets stora barriärer med nya och stärkta sociala kopplingar. Prioritera förbindelser över Viksjöleden i centrala Jakobsberg, mellan Söderhöjden och de södra delarna av stadskärnan samt genom Barkarby handelsplats.
- Stärk kopplingen för gång och cykel mellan Viksjö och Barkarby station.
- Möjliggör gena och attraktiva gång- och cykelkopplingar till Stockholms stad.
- Stärk och bevara gröna värden vid utveckling nära naturreservatsgränsen.
- Stärk de ekologiska och rekreativa sambanden utmed Veddestabäcken och Bällstaån.
- Avsätt ytor för skyfallshantering och åtgärder som förbättrar vattendragens ekologiska samt kemiska status, särskilt utmed vattendragen.
- Stärk ädellövssambandet i samband med framtida utveckling kring Viksjöleden, Järfällavägen och Mälarvägen.

Karta över delområdet den regionala kärnan.

Bebyggelseutveckling

Den regionala stadskärnan Barkarby-Jakobsberg är en av Stockholmsregionens åtta yttre regionala kärnor. Stadskärnornas geografiska lägen och goda kommunikationer ger dem goda förutsättningar att utvecklas till starka urbana centrum för näringsliv, service, utbildning och bostäder, vilket bidrar till att fler får närhet till målpunkter i ett regionalt perspektiv. På sikt kommer Barkarby och Jakobsbergs centrala delar växa ihop till en sammanhängande stadsmiljö med tiotusentals nya bostäder, arbetsplatser, utbildning, kultur, rekreation och publika mötesplatser. Den täta stadsmiljön som utvecklas ger förutsättningar för närhet till service och aktiviteter både dag- och kvällstid.

Jakobsberg centrala delar har en varierande arkitektur och karaktär. Området har gått från att bestå av skog och villabebyggelse till att bli en centralort som under 1960- och 70-talen genomgick en kraftig utbyggnad med modernistiska stadsbyggnadsideal. Som ett resultat av detta är bebyggelsen ofta

storskalig, funktionsuppdelad och trafikseparerad. Det är viktigt att öka tryggheten i Jakobsberg, vilket stadsutvecklingen kan bidra till genom att stärka förutsättningarna för verksamheter i Jakobsbergs centrum, förbättra kopplingar och tillgången till allmänna mötesplatser, bygga bort otrygga platser och minska barriäreffekter inom området.

Småskalig bostadsbebyggelse kan prövas i Jakobsbergs parknära lägen, som exempelvis i kantonen söder om Snapphanevägen, i syfte att utgöra ett komplement till den storskaliga bebyggelsen, erbjuda en variation av bostadstyper i området och öka tryggheten.

Stadsutveckling med ny bebyggelse och utveckling av allmänna platser ska ske i syfte att öka attraktivitet och trygghet. Ny bebyggelse kan prövas utmed Järfällavägen för att binda samman stadsmiljön i Barkarby med Jakobsbergs centrala delar. På sikt kan utvecklingen av den mångfunktionella stadsmiljön omfatta även Veddestas norra delar,

under förutsättning att kollektivtrafikförsörjningen stärks i detta område.

Lågpunkten kring korsningen av Mälarvägen och Järfällavägen drabbas av kraftiga översvämningar vid skyfall och höga flöden i Bällstaån. Vid framtida utveckling utmed Järfällavägen är det därför av stor vikt att placeringen av bebyggelse tar hänsyn till översvämningssproblematiken och att skyfallsåtgärder vägs in i utformningen.

Inom skol- och idrottsområdet i Jakobsberg finns markföroreningar som bedöms utgöra en betydande risk för människa och miljö. Ett visst saneringsarbete har utförts, men problematiken kvarstår i vissa områden och behöver beaktas i framtida planering, och där det är möjligt avhjälpas. Det finns även ett område med förorenad mark med hög riskklassning i Bällstadalen kopplat till verksamheter på platsen. Vid framtida utveckling av området ska marken saneras.

Idag präglas den regionala stadskärnan av tre stora trafikbarriärer: Mälarbanan, Viksjöleden och E18, som även utgör transportleder för farligt gods. Vid detaljplanering i deras närhet ska detta beaktas genom att ett bebyggelsefritt avstånd om minst 25 meter ska finnas från E18 och Mälarbanan. Bostäder lokaliseras med minst 75 meter från E18 och 50 meter från Mälarbanan. Tillkommande byggnader närmast de stora trafiklederna utformas lämpligen som en tät stadsfront, i syfte att avskärma bakomliggande bostadsområden mot buller och luftföroreningar. I dessa lägen kan mindre känslig markanvändning prövas som exempelvis verksamhetslokaler, kontor, tekniska anläggningar eller parkering.

Utvecklingen inom den regionala stadskärnan innebär att behovet av ytor för rekreation och idrott ökar. I Barkarby och Veddesta kommer både möjlighet till utveckling av befintliga anläggningar och lägen för utveckling av nya att behöva utredas.

Stärkta sociala kopplingar

Infrastrukturbarriärerna som skär genom den regionala stadskärnan utgör utmaningar för

utvecklingen av en tillgänglig och sammanhängande stadsmiljö.

Tre nya kopplingar är särskilt viktiga för att överbrygga dessa barriärer och skapa en sammanhållen stadskärna:

- En koppling mellan Jakobsbergs södra delar till Veddesta.
- En koppling mellan Jakobsbergs Södra delar till Barkarby handelsplats.
- En stärkt koppling mellan Nibble och Jakobsbergs centrum.

Viksjöleden är kommunens högst trafikerade huvudgata med flera viktiga funktioner för både kollektivtrafik och persontrafik. Idag utgör ledens utformning en barriär för tillgängligheten i Jakobsbergs centrala delar, där en brist på korsningspunkter begränsar människors rörelser mellan Nibble och Jakobsbergs centrum. För att integrera Viksjöleden tydligare i stadsmiljön behöver dess norra sträcka omvandlas till en mångfunktionell gata och en välintegrerad del av stadsrummet. En sådan omvandling innebär fler kopplingar för gående och cyklister över gatan, samt ändrade korsningsutformningar och förbättrad framkomlighet för busstrafiken, något som kan öka kollektivtrafikens attraktivitet. Den nya utformningen ska öka områdets trivsamhet och den upplevda tryggheten för boende, besökare och verksamhetsutövare samt främja biologisk mångfald. Samtidigt kan en förtätning av bebyggelse prövas utmed gatan och mer grönska tillföras till gaturummet, för att skapa en trevligare stadsmiljö med tydligare plats för människor.

Idag är kopplingen mellan Barkarby och Jakobsbergs centrala delar svag med anledning av de betydande barriärer som både E18, Mälarbanan och de kraftiga höjdskillnaderna utgör för gående och cyklister. Mellan Söderhöjden och Veddesta förbinder två broar områdena med varandra, och mellan Söderhöjden och Barkarby handelsplats finns endast två gångtunnlar under motorvägen.

För att överbrygga dessa barriärer behöver en ny koppling mellan Barkarby handelsplats och Söderhöjden skapas och befintliga kopplingar mellan Söderhöjden och Veddesta stärkas. I samband med utveckling av grönområdet Hammarskogen bör möjligheten till en förbättrad tillgänglighet beaktas. Genom att skapa gena, trygga och trivsamma stråk för gång och cykel mellan Söderhöjden och gångbroarna kan barriäreffekterna från infrastrukturen och topografin minskas. Eftersom handelsplatsens utveckling är beroende av flera övergripande strukturella frågor bör områdets utveckling studeras i ett planprogram.

Arbetsplatser och verksamheter

Den regionala kärnans knutpunkter fyller olika funktioner för näringslivsutvecklingen i Järfälla. I Barkarby gör utbyggnaden av en kapacitetsstark kollektivtrafik att arbetsplatser i den regionala stadskärnan blir tillgängliga för arbetstagare inom ett betydligt större upptagningsområde än tidigare. Kommunen kan tack vare detta erbjuda ett attraktivt läge för tillväxt för regionalt konkurrenskraftiga branscher. Genom att komplettera Stockholms centrala kärna gör den regionala stadskärnan Stockholmsregionen mer robust, attraktiv och hållbar.

Att arbetspendlingen in till kommunen ökar väsentligt i Barkarby kommer medföra positiva effekter även för områdets lokala centrum i Jakobsberg och Barkarbystaden. Jakobsberg är och har varit kommunens administrativa centrum sedan 1950-talet, där Järfällas medborgarhus och övriga kontor ligger. Områdena kring de nya tunnelbanestationerna har potential att utvecklas till viktiga punkter för handel i Barkarby. Båda områdena spelar en viktig roll för det lokala näringslivet. Den täta stadsmiljön och bebyggelsens flexibilitet möjliggör att olika handels- och servicefunktioner kan inrymmas i kvarterstrukturen och skapa en funktionsblandad stadsmiljö.

Barkarby handelsplats är ett av landets största områden för handel och en viktig källa för arbetstillfällen inom kommunen. Idag utgörs merparten av verksamheterna av storskalig handel, dit besökare huvudsakligen tar sig med personbil. I takt med att regionens behov, handelsmönster och resvanor förändras finns det motiv till att möjliggöra en ny sammansättning av funktioner inom området. Exempelvis kan bostadsändamål prövas längs strategiska stråk, i syfte att tydliggöra gatuum, förbättra underlaget för en starkare kollektivtrafik och stärka kopplingar till andra delar av den regionala stadskärnan.

Bebyggelse utmed E18 utgör den regionala stadskärnans front mot det viktiga trafikrummet. Zonen utmed trafikleden har ett bra kommunikationsläge för transporter och ett gott skyltläge och lämpar sig därför för nyetablering och förtätning av verksamheter. Med anledning av att området även gränsar till bostadsbebyggelse och platser där bostäder kan komma att utvecklas i framtiden, är det viktigt att tillkommande verksamheter inte inverkar störande på bostäder.

Området längs Bruttovägen och Elektronikhöjden präglas av ytkrävande och transportintensiva verksamheter som tillverkning och logistik. Båda dessa områden kan fortsätta utvecklas och förtätas. Stora delar av Veddesta genomgår en omvandling mot en mer stadsmässig karaktär, särskilt de delar som ligger närmast kollektivtrafikknutpunkten Barkarby station kommer omvandlas till en funktionsblandad stadsdel och livsmiljö.

Kulturmiljö

Inom den regionala stadskärnan finns många olika typer av kulturhistoriskt värdefulla landskap och bebyggelsemiljöer. I anslutning till Barkarbystaden finns Säby gård och Järvafältets kulturlandskap, Järfälla kyrka och bebyggelsemiljön i Kyrkbyn och Tingsbyn som alla ska bevaras och utvecklas i samklang med sina kulturmiljövärden som ett viktigt inslag i den framväxande stadsmiljön.

I Kyrkbyn och Tingsbyn kan kompletteringar med småhus prövas i utkanten förutsatt att hänsyn tas till de kulturhistoriska värdena. Upplevelsen av byn på höjden ska bevaras genom att hänsyn tas till byarnas skala och till viktiga siktlinjer. Arneska villan, belägen på en åkerholme i anslutning till Tingsbyn, har kulturmiljövärde och ska bevaras.

Stora delar av Barkarbystaden är belägen på före detta Barkarby flygfält. Flera byggnader och andra strukturer finns bevarade från tiden när området inhyste flygflottiljen F8. Det gäller bland annat flottiljbyggnaderna, som utgör kommunens bästa exempel på funktionalistisk arkitektur, vissa av dem utgör idag delar av Stockholm Quality Outlet. Många av dessa byggnader har skydd i detaljplan som gör att exteriöra förändringar kräver bygglov. I anslutning till handelsplatsen finns även underofficersmässen F8 som är placerad på en höjd i en skogsdunge. Både byggnaden och den gröna omgivningen har kulturmiljövärden som den fortsatta utvecklingen behöver ta hänsyn till. Det finns en hangar öster om Kyrkbyn och Diakonvägen som ska bevaras när Barkarbystaden växer. Det är en av få byggnader på den delen av det gamla flygfältet som vittnar om områdets historia och som kan bidra med identitet i en ny stadsdel.

Även Jakobsberg har en lång kulturhistoria och flera områden med höga kulturvärden som behöver beaktas vid utveckling. Det gäller exempelvis Kvarnbacken som hyser Järfällas största gravfält och samtidigt fungerar som en viktig grön lunga för de boende i centrala Jakobsberg. För att bidra till en mer trygg och trivsam stadsmiljö längs Järfällavägen är det möjligt att pröva förtätning vid Kvarnbacken närmast Järfällavägen, men det ska ske med hänsyn till Kvarnbacken och gravfältets höga kulturvärden. Kullen ska fortsatt vara synlig i stadsbilden och för att uppnå det behöver eventuell tillkommande bebyggelse i dess anslutning utformas med generösa släpp som bevarar viktiga siktlinjer.

Vid utveckling i Jakobsbergs centrum ska hänsyn tas till de karaktärsskapande

offentliga byggnader som är placerade kring uppgången från pendeltåget; kommunhuset, posthuset, stationshuset och gamla kommunhuset. Deras synlighet från de öppna allmänna platserna, särskilt Vasaplatsen och Riddarplatsen, ska värnas.

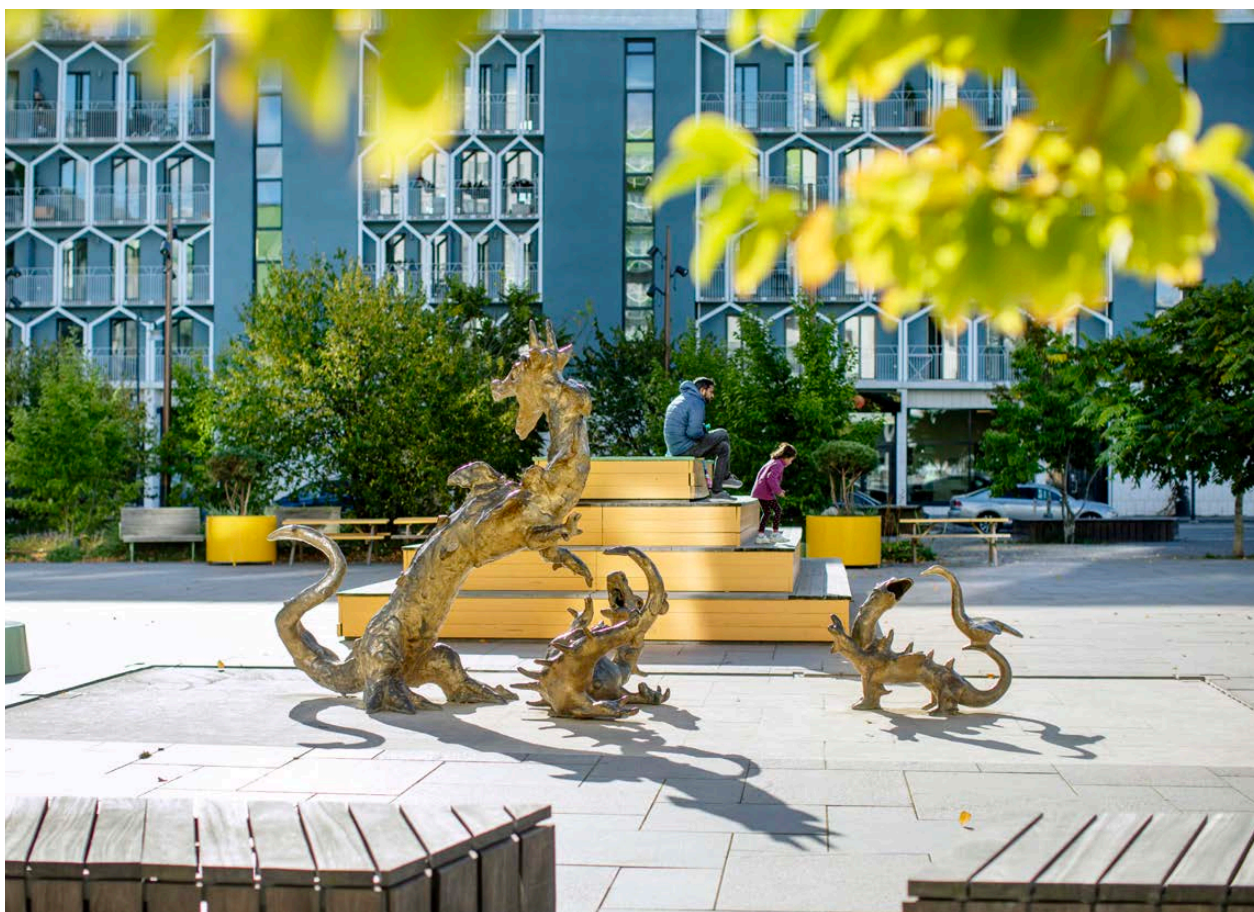
Kommunikationer

Kollektivtrafik

Den regionala stadskärnan kännetecknas av hög tillgänglighet till kapacitetsstark kollektivtrafik och goda förutsättningar för ett hållbart resande, där Barkarby station utvecklas till en viktig regional och kommunal knutpunkt. Tunnelbanans blå linje förlängs från Akalla till den regionala kärnan, och två nya stationslägen skapas inom Barkarby. Samtidigt har Mälarbanan byggts ut för att stärka kapaciteten för pendeltåg och regional-tåg och Barkarby stations nordliga entré snart färdigställt. Entrén får anslutning till såväl den nya tunnelbanan som till ett nytt buss-torg, för att underlätta smidiga byten mellan olika trafikslag. Vid utveckling i närheten av kommunens bytespunkter behöver kollektivtrafikens behov beaktas, för att inte förhindra framtida utveckling av terminalerna.

Framkomligheten för busstrafik är prioriterad utmed de huvudgator som anknyter till de stora bytespunkterna Barkarby station och Jakobsbergs station, så som Järfällavägen, Veddestavägen, Viksjöleden och Barkarbyvägen.

Expressbuss trafikerar idag Veddestavägen, Enköpingsvägen och Norrviksvägen. Expressbussar har högre kapacitet än lokalbussar och fungerar som ett komplement till pendeltåg och tunnelbana. I samband med att tunnelbanan öppnar kommer expressbussarna trafikera nya busslänkar samt Barkarbyvägen. En ny bussskoppling planeras även mellan Bergslagsvägen och Barkarby station som kommer möjliggöra att nya busslinjer kan trafikera via Förbifart Stockholm till den regionala stadskärnan.

Stora Torget i Barkarby är en viktig mötesplats för både boende och besökare.

Gång och cykel

De regionala cykelstråken gör det enkelt att ta sig till och från den regionala kärnan på ett effektivt och säkert sätt, med tydliga kopplingar och god framkomlighet till knutpunkterna. Säker cykelparkering vid målpunkterna är betydelsefull för att öka andelen resor där gång och cykel kombineras med kollektivtrafik.

I väst-östlig riktning går ett regionalt cykelstråk utmed Österdalsvägen, längs Bäckparksgatan och vidare utmed Norrviksvägen. Detta stråk, tillsammans med ett regionalt cykelstråk i nord-sydlig riktning utmed Mälarbanan utgör centrala kopplingar för mellankommunala pendlingsresor som förbinder knutpunkten i Barkarby med Stockholms stad. Utmed Folkungavägen och vidare längs

Barkarbyvägen och Herculesgatan löper ett regionalt cykelstråk som förbinder viktiga målpunkter som Jakobsbergs station, den framtida tunnelbanestationen Barkarbystaden och Akalla i Stockholms stad.

Den lokala och mer finmaskiga gatustrukturen inom den regionala stadskärnan gör det lätt för gående och cyklister att röra sig inom området. De kommunala huvudcykelstråken kommer att gå utmed Veddestavägen, Viksjöleden och mellan Viksjöleden och Bäckparksgatan.

Grönområden och vatten

Idag karaktäriseras landskapet i Barkarby av det före detta flygfältets öppenhet, medan centrala Jakobsberg och Veddesta till stora

delar utgörs av hårdgjorda områden med relativt få inslag av grönska. Genom stadsutvecklingen finns därför goda möjligheter att förbättra tillgången till parker och grönska inom området. Exempelvis kan nya grönområden och parker, en ökad krontäckningsgrad och regnväxtbäddar avhjälpa värmestress vid höga temperaturer, förbättra dagvattenhanteringen och öka den biologiska mångfalden.

Landskapssamband

Tre prioriterade landskapssamband går genom den regionala stadskärnan:

Ett ädellövssamband löper från Säby gård, utmed Viksjöleden och fram till Jakobsbergs folkhögskola, där det dels fortsätter västerut över villabebyggelsen till Görväln, och dels fortsätter söderut mot Kvarnbacken. Grönområdet kring Stuterivägen och Hästskovägen utgör en viktig del av sambandet som ska bevaras. Utmed Viksjöleden kommer ädellövssambandet stärkas genom plantering av lindar och ekar.

Det andra prioriterade landskapssambandet börjar vid Görväln och följer därefter Bällstaåns dragning utmed Mälarvägen, in i Barkarby och vidare in i Stockholm. Detta samband är ett av kommunens viktigaste ekologiska samband, med betydelse för både ädellöv- och barrskogssamband med spridningsvägar för groddjur och pollinatörer.

Det tredje landskapssambandet går längs Igelbäcken i Järvakilen. Från Stockholmssidan går sambandet över Akallälänken och Norrviksvägen vidare norrut. Restaureringsåtgärder för vatten och de öppna gräsmarkerna kan stärka den biologiska mångfalden i sambandet. Anpassningar som mildrar Norrviksvägens barriäreffekt ska beaktas.

Parker

Den framtida stadsutvecklingen innebär att flera nya parker och gröna stråk tillskapas inom den mångfunktionella bebyggelsen, för att ge Järfällaborna en god tillgång till rekreations- och vistelseytor. Genom att utforma parkerna så att flera funktioner samsas om samma yta används marken effektivt, vil-

ket gör det möjligt att inrymma många olika nyttor och funktioner för olika intressen och behov. Några exempel kan vara lek, motion, klimatanpassning och stärkt biologisk mångfald.

Kyrkparken är en befintlig stadsdelspark i Barkarby, som fyller många sociala och ekologiska funktioner. Samtidigt som parken erbjuder sina besökare rekreation, lek och vistelseytor utgör den också en viktig pusselbit i hela områdets klimatanpassning och rening av dagvatten. Andra delar av grönstrukturen utgörs av kvartersparkerna Ålstaparken och Minnesparken samt Bällstaåns å-rum. I kommande utbyggnad av området planeras ytterligare kvartersparker och grönområden. Öster om Kyrkbyn finns ett grönområde som kommer att bli en viktig park i mötet mellan bebyggelsen och den framtida stadsmiljön. Den innehåller höga naturvärden och är viktig för att området ska uppnå tillräcklig grönyta per boende.

Söder om Veddestavägen ligger Fruns backe som kommer att utgöra en viktig park och ett bevarat fornminnesområde i den framtida stadsmiljön. Områdets topografi innebär en utmaning för god tillgänglighet till parken. Med anledning av detta kommer flera funktioner som normalt återfinns inom en stadsdelspark, som exempelvis lek- och aktivitetsplatser, att spridas ut i områdets närliggande parker. Totalt planeras fyra nya parker för att komplettera områdets befintliga grönska.

I Jakobsbergs centrala delar finns det flera mindre kvartersparker så som Nibbleparken, Hammarparken, Riddarparken och Tallbohovsparken. Väster om Järfällavägen ligger Kvarnbacken och delar av Vibblaby ängar kommer att utvecklas till en stadsdelspark. Även i Tallbohovsparken och Hammarskogen finns planer på utveckling av en stadsdelspark.

Med anledning av den regionala stadskärnans täta bebyggelsestruktur och påverkan från de omkringliggande större trafiklederna är Hammarskogen och delar av Kyrkparken bullerstörda. I dessa parker är det extra vik-

tigt att tillse att de mest frekventerade målpunkterna ligger längst bort från bullret och också att arbeta med utformning, material och innehåll så att bullerminskning kan uppnås. Där det är lämpligt kan lugnare och mer avskärmade platser tillskapas, som en variation till de livligare och bullrigare platserna.

Vatten

Den regionala stadskärnan ligger huvudsakligen inom Bällstaåns avrinningsområde, med en del av Barkarbys norra och östra del som avrinner till Igelbäcken. Både Bällstaån och Igelbäcken är vattenförekomster med egna miljö kvalitetsnormer. För att vattendragen och dess biflöden ska kunna fortsätta utgöra goda livsmiljöer för växter och djur behöver åtgärder genomföras som förbättrar vattendragens ekologiska och kemiska status. Bällstaån rinner genom den regionala kärnan och vidare in i Stockholm stad. Bällstaåns biflöden Veddestabäcken och Åkerbybäcken ansluter till Bällstaån norr om Barkarby station. Med anledning av att Bällstaån och dess biflöden till största del rinner genom tätbebyggda områden är vattendragen kraftigt förorenade och drabbas ofta av översvämningar.

Norr om Barkarby station ges Bällstaån en mer naturlig utformning med stärkta ekologiska värden. Vattendraget går genom centrala delar av den regionala stadskärnan och har möjlighet att bli ett viktigt rekreativt samband. En förutsättning för bebyggelseutveckling utmed Bällstaån är att möjlighet att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten säkerställs samt att översvämningsproblematiken vid kraftiga regn och höga flöden omhändertas. Ny sammanhållen bebyggelse och samhällsfunktioner av betydande vikt ska placeras ovanför nivån för ett beräknat högsta flöde och framkomligheten för räddningsfordon och boende säkras.

Åkerbykärret söder om Norrviksvägen är en av kommunens största våtmarker utanför naturreservaten. Idag är våtmarken påverkad av dikning. Möjligheten att återvåta våtmarken och därmed återfå en viktig kolsänka ska beaktas.

Natur och friluftsliv

Barkarby gränsar till Västra Järvafältet, Norra Igelbäckens naturreservat och Igelbäckens kulturreservat som har viktiga funktioner både för gröna och rekreativa samband. Restaureringsåtgärder inom Norra Igelbäckens naturreservat behöver ske i takt med att de större infrastrukturprojekten som tunnelbanan och nedgrävningen av kraftledningen färdigställs. Entréer till viktiga stråk och målpunkter inom naturreservaten behöver stärkas och tillskapas i samband med Barkarbys stadsutveckling. En större del naturmark söder om Norrviksvägen lämnas orörd för att bevara dess natur- och kulturvärden samt ekosystemtjänster. Hästa klack skyddas och stärker därmed ekologiska landskapssamband från Åkerbykärret österut mot Igelbäcken samt i nordvästlig riktning mot Kyrkbyn.

Veddesta omfattar idag tre naturb eklädda kullar som innehåller både höga naturvärden och fornminnen. I samband med utbyggnaden av kvartersstaden får närnaturen en viktig roll som gröna lungor i en tät stadsdel. Höjdskillnaderna gör att tillgängligheten behöver stärkas för att människor med olika behov ska kunna ta del av områdena, samtidigt som en starkt tillgänglighet riskerar att komma i konflikt med platsernas höga naturvärden och kulturhistoriska lämningar.

Upplandsleden är en viktig vandringsled som går genom en mängd olika natur- och kulturmiljöer i Uppsala och Stockholms län. Ledens startpunkt är vid Barkarby station, vartefter den löper utmed Veddestabäcken västerut och vidare norrut genom kommunen. Genom att stärka Veddestabäcken som ett attraktivt promenadstråk bidrar det också till ökade upplevelsevärden för friluftslivet.

Vägledning

- Planera ny bebyggelse i de mest kollektiv-

Viksjo

Viksjo kännetecknas av en tät men lummig småhusbebyggelse, ett trivsamt centrum och goda kopplingar till knutpunkter inom kommunen. Området kan utvecklas med bebyggelse som stärker det lokala centrumet och erbjuder fler småskaliga bostäder i naturnära lägen.

trafiknära lägena, till exempel invid Viksjo centrum och utmed Viksjöleden.

- Koncentrera kommersiell service till Viksjo centrum för att stärka centrumet som mötesplats.
- Låt ny bostadsbebyggelse bidra till en ökad variation av bostadstyper och bostadsstorlekar i Viksjo, samtidigt som områdena får behålla sin karaktär.
- Minska separeringen av trafikslag utmed Viksjöleden.
- Stärk kopplingarna till andra kommunalar genom tydligt sammanhängande stråk för gående och cyklister, med siktlinjer som främjar god orienterbarhet.
- Beakta och stärk de prioriterade landskaps-sambanden vid utveckling i Viksjo.
- Värna och stärk grönskan i gaturummet kring Viksjös centrala delar.
- Stärk tillgängligheten till allmänna mötesplatser och tillskapa nya i noderna mellan viktiga stråk. Dra nytta av närheten till naturområden och stärk den bostadsnära, sammanhängande grönstrukturen.
- Tillvarata den goda, sammanhållna arkitekturen och småhusområdenas intima gaturum som ger förutsättningar för låg hastighet.
- Bibehåll småhusområdenas grönskande karaktär genom att bevara tomternas storlek, som är viktig för biologisk mångfald, gatans karaktär och dagvattenhantering.
- Låt småhusområdets gemensamma gårdsytor bevaras och undantas ytterligare

bebyggelse.

- Vid uppförande av tätare småhusområden ska gemensamma grönytor och områden för lek och rekreation säkerställas.
- Säkerställ ytor för översvänningsåtgärder, särskilt utmed vattendrag.

Bebyggelseutveckling

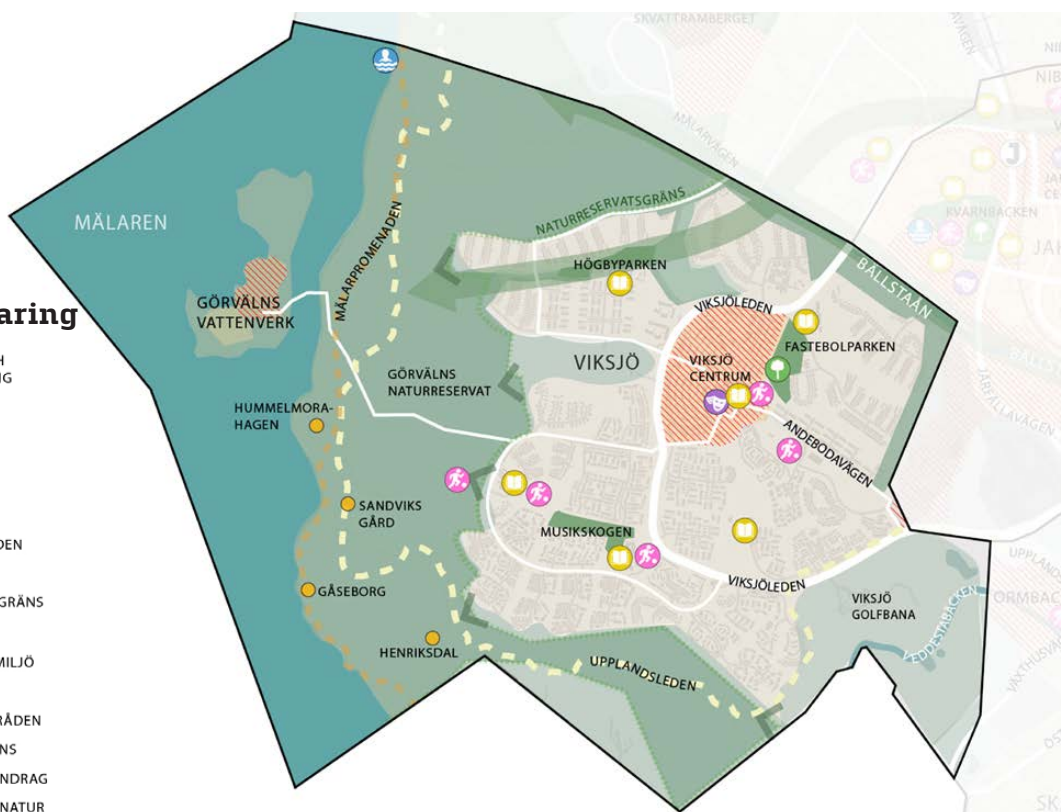
Viksjo utgörs framförallt av tät småhusbebyggelse. Området präglas av stora, grönskande, bilfria miljöer och en sammanhållen arkitektur. Intill Viksjo centrum har bebyggelsen en högre täthet med inslag av mer storskalig bebyggelse i form av flerbostadshus. Under 1980-talet tillkom nya småhusområden i södra Viksjo och i centrum har förtätning skett succesivt genom åren.

I Viksjo centrum sker utvecklingen i syfte att stärka centrumet som mötesplats och minska barriäreffekter inom området. I Viksjös småhusområden kan varsam komplettering med småhus provas. Tillskott av bostadsbebyggelse kan med fördel ske där gator, ledningsnät, skolor och förskolor redan är etablerade för en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling.

Stora delar av Viksjo centrum riskerar att drabbas av översvämningar vid skyfall. I samband med utveckling inom området är det därför av stor vikt översvänningsproblemati-

Teckenförklaring

- GRUNDSKOLA OCH HÖGRE UTBILDNING
- IDROTT
- STADSDELSPARK
- KULTUR
- BADPLATS
- UPPLANDSLEDEN
- MÄLARPROMENADEN
- NATUROMRÅDE
- NATURRESERVATSGRÄNS
- GRÖNT SAMBAND
- MEDELTÄT STADSMILJÖ
- TÄT STADSMILJÖ
- UTVECKLINGSGRÄNS
- DELOMRÄDESGRÄNS
- SJÖAR OCH VATTENDRAG
- MÅLPUNKT INOM NATUR
- ENTRÉPUNKT TILL NATUR

Karta över delområdet Viksjö.

ken får påverka lokalisering av tillkommande bebyggelse och att markområden för skyfallsåtgärder planeras in i ett tidigt skede.

Söder om Andebodavägen finns i dagsläget idrottsytor för spontanidrott och föreningssidrott samt en gymnastikhall. Ytterligare ytor för idrott, småskaliga samhällsfastigheter och småhusbebyggelse kan prövas i detta område.

Kulturmiljö

Dagens Viksjö byggdes under 1960- och 1970-talen och är ett tidstypiskt exempel på samhällsplaneringen under den tiden. Karaktäristiskt för bebyggelsen är en trafikseparerad struktur med relativt tät småhusbebyggelse i grupp med stora grönområden mellan sig. Bebyggelsen på Ax- och Stråvägen utgör goda exempel på miljonprogrammets arkitektur.

Viksjö kyrka invigdes 2005 och har en mycket framträdande roll i centrum som ger den en

karaktär av "kyrkan mitt i byn". Kyrkobyggnaden ska även fortsatt utgöra ett blickfång i Viksjö centrum, och viktiga siktlinjer mot den ska bevaras.

Villorna på Skulpturvägen är ett exempel på mer påkostad arkitektur från miljonprogrammet, omsorgen om arkitekturen speglas också i utemiljöerna, där sparad naturmark delvis sträcker sig in i trädgårdarna. Vid utveckling i området ska hänsyn tas till villorna, deras placering i en skogsslätt och vyerna från Hummelmoravägen.

Viksjö golfbana är belägen på åkermark som tidigare tillhört gårdarna Fjällen och Skylsta. Området utgör en del av ett sammanhängande kulturlandskap och dess nuvarande markanvändning bidrar till att landskapet fortfarande hålls öppet. Komplettering med andra användningar inom golfbanans område kan prövas, men hänsyn ska tas till det öppna landskapet med skogsbeklädda höjder.

Ett av Järfällas småhusområden.

Kommunikationer

Viksjöleden är en kraftigt trafikerad huvudgata som fyller flera viktiga funktioner i kommunens vägnät, både för persontrafik och för kollektivtrafik. Den är den enda vägkopplingen till kommundelen Viksjö och Görvålns vattenverk. Viksjöleden an knyter till E18 vid trafikplats Barkarby och trafikplats Jakobsberg, och flertalet busslinjer trafikerar längs sträckan. Det är viktigt att säkerställa framkomligheten för busstrafik till Viksjö för att skapa en attraktiv kollektivtrafikförsörjning.

Idag har Viksjöleden en trafikledskaraktär som upplevs som en barriär för fotgängare och cyklister. För att omvandla Viksjöleden till en mer integrerad och mångfunktionell gata behöver den ges en ny utformning mellan Jakobsberg och Viksjö centrum. Detta kan exempelvis göras genom tillägg av bebyggelse utmed gatan, ökade ytor för gång- och

cykeltrafik, stärkt trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter, ändrad korsningsutformning och mer grönska i gaturummet. Omvandlingen kan även innebära att busstrafikens framkomlighet förbättras och att trafikledens karaktär ändras till ett stadslivsstråk med mer plats för människor.

Viksjös gång- och cykelvägnät är till stor del separerat från fordonstrafiken med planskilda korsningar. Dessa bidrar till trafiksäkra stråk genom området, främst för barn och unga. Det är viktigt att säkerställa gena och trygga kopplingar från Viksjö till Veddesta, Jakobsberg centrum och Barkarby station, samt till intilliggande grönområden.

Grönområden och vatten

Landskapssamband

Längs Mälarvägen går ett av kommunens prioriterade ekologiska samband. I höjd med Jungfruängen, där Mälarvägen möter Viksjöleden, förgrenar sig sambandet västerut. Strax norr om Viksjöleden är sambandet något svagare, vilket behöver beaktas vid en framtida utveckling av Viksjöleden. Det ekologiska sambandet är även svagt i området där Mälarvägen möter Järfällavägen. Vid framtida planering och utveckling i området ska möjligheten att stärka sambandet beaktas.

Parker

Intill Viksjö centrum ligger Fastebolparken som är en viktig stadsdelspark för boende i sydvästra Järfälla. Kvartersparkerna Fäbodparken och Andebodaparken, ett av kommunens kolonilottsområden och den stora andelen natur mellan småhusbebyggelsen, ger området en grön karaktär. Det är viktigt att behålla grönskan vid kompletterande bebyggelse. Musikskogen och Högbyparken är två kvartersparker som kan utvecklas för att möta behovet av parker i Viksjös östra delar.

Vatten

Viksjö ligger inom Mälarens och Bällstaåns avrinningsområde. Tre tillflöden rinner genom området som påverkar Mälarens vattenkvalitet: Sandviksbäcken, Görvälnbäcken och Lövestabäcken. Veddestabäcken är ett biflöde till Bällstaån som sträcker sig från Viksjös södra delar, vidare ner genom Skälby och in i Barkarby. Åtgärder behövs för att förbättra Veddestabäckens ekologiska och kemiska status.

Natur och friluftsliv

I Viksjö finns flera entrépunkter till Görvälns naturreservat som är viktiga för allmänhetens tillgång till natur- och friluftsområden och till Mälaren. Upplandsleden och Mälarpromenaden är viktiga rekreativa stråk som binder samman flera av kommunens betydande målpunkter utmed vattnet och erbjuder rekreation i tysta och varierande naturmiljöer. Hummelmora hage med sina frigående

betesdjur är en målpunkt för friluftslivet med vackra naturmiljöer och grillplatser. Vid Mälarvägens slut ligger Görvälnbadet.

Mitt emot Skäftesholmen ligger båtclubbar som är en utgångspunkt för friluftsliv på Mälaren. Det finns två särskilt förorenade områden i anslutning till småbåtshamnarna där föroreningarna bedöms utgöra en betydande risk för människa och miljö, vilket behöver beaktas och där det är möjligt avhjälpas.

Målpunkter vid Sandviks gård och Henriksdal kan stärkas för att tillgängliggöra Järfällas höga kulturhistoriska värden och naturupplevelser. Området kring Viksjö golfbana utgör ett viktigt samband för ädellövträd och groddjur, med både lekmiljöer och spridningsstråk.

Barkarby-Skälby

Barkarby-Skälby kännetecknas av småskaliga bostäder av varierande karaktär med närhet till den framväxande knutpunkten i Barkarby. Området utvecklas med småskalig bebyggelse utmed Växthusvägen och stärkta kollektivtrafikkopplingar.

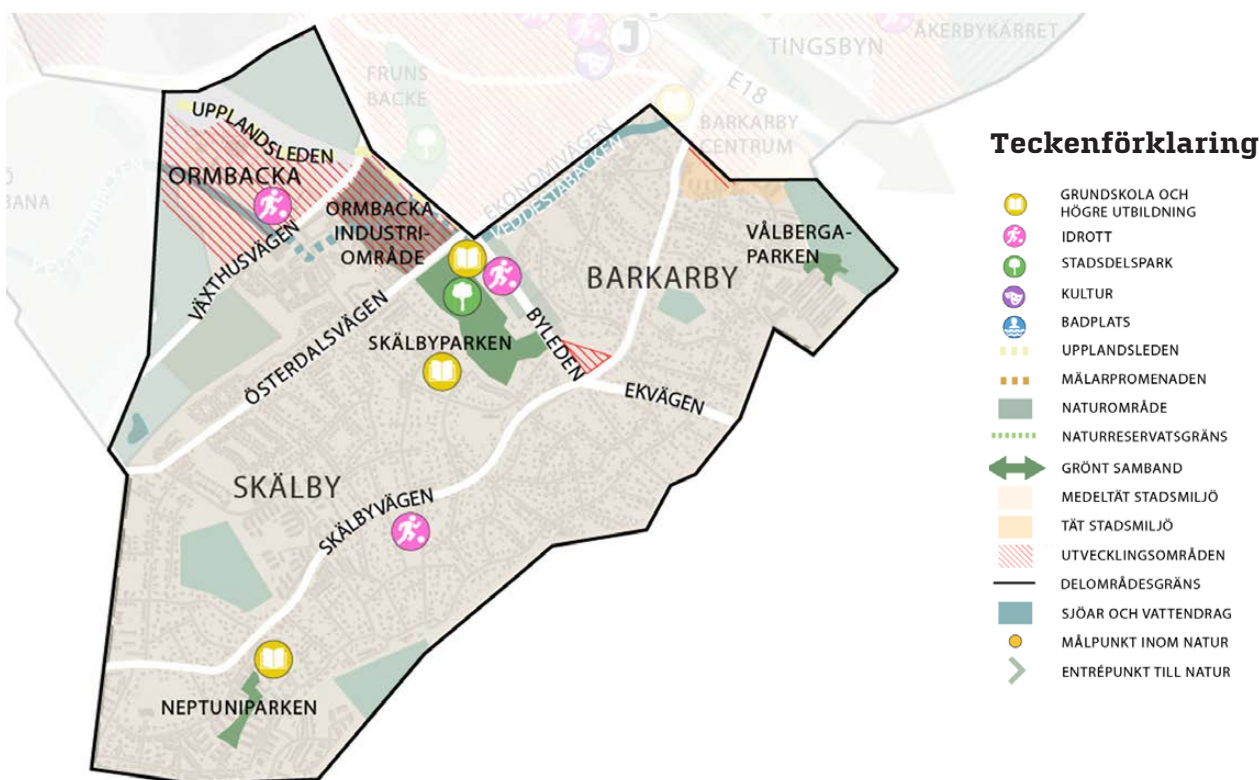
Vägledning

- Låt ny bostadsutveckling främst tillkomma i Ormbäcka.
- Låt ny bostadsbebyggelse bidra till en ökad variation av bostadstyper och bostadsstorlekar i Barkarby och Skälby.
- Möjliggör lokaler för service i bottenvåningar utmed strategiska stråk med höga flöden, som exempelvis Skälbyvägen.
- Stärk tillgängligheten till allmänna mötesplatser och tillskapa nya i noder mellan viktiga stråk.
- Stärk kopplingarna för gång- och cykeltrafik över Veddestabäcken i Ormbäcka.
- Stärk tillgängligheten till grönska och närnatur.
- Bibehåll småhusområdenas grönskande karaktär genom att bevara tomternas storlek, som är viktig för biologisk mångfald, gatans karaktär och dagvattenhantering.
- Låt småhusområdets gemensamma gårdsytor bevaras och undantas från ytterligare bebyggelse.
- Vid uppförande av tätare småhusområden ska gemensamma grönytor och områden för lek och rekreation säkerställas.
- Ta hänsyn till gröna samband vid fortsatt bebyggelseutveckling i Ormbäcka. Exempelvis ska möjligheten till att stärka förutsättningarna för groddjur beaktas.
- Ta hänsyn till befintliga gröna områden vid kompletterande bebyggelse.
- Säkerställ ytor för åtgärder som förbättrar vattendragens ekologiska och kemiska status.
- Säkerställ ytor för översvämningsåtgärder, särskilt utmed vattendrag.

Bebyggelseutveckling

Barkarby och Skälby utgörs i huvudsak av äldre villaområden som under lång tid har avstyckats och förtätats, vilket har resulterat i en varierad bebyggelsekaraktär. Det finns även ett antal småhusområden med tätare struktur och mer enhetligt uttryck.

Tyngdpunkten för bebyggelseutvecklingen i Barkarby och Skälby ligger i Ormbäcka, där en småskalig, modern trädgårdsstad växer fram. I samband med utvecklingen är

Karta över delområdet Barkarby-Skälby.

det av stor vikt att kopplingar för gång och cykel stärks såväl inom Ormbäcka som till omkringsliggande delar av området. Vid eventuell utveckling i området behöver hänsyn tas till översvämningsproblematiken utmed Veddestabäcken.

Området kring Byleden och Ormbäcka industriområde drabbas regelbundet av översvämningsproblem, med anledning av att stora vattenmassor ansamlas i området vid skyfall och höga vattenflöden. Med anledning av översvämningsproblematiken är möjligheterna för tillkommande bebyggelse begränsade i detta område. Utveckling kan vara möjlig i höglänta områden och om erforderliga åtgärder vidtas för att hantera vattnet. Multifunktionella ytor kan prövas, vars funktioner tål att översvämmas utan betydande skador. Exempel på denna typ av funktioner är ytor för friidrott, fotboll och annan rekreation.

Det finns särskilt förorenade områden med fyllnadsmassor utmed Byleden vid Björkeby-skolan. Med anledning av att föroreningarna bedöms utgöra en betydande risk för människa och miljö om de inte avhjälps pågår sanering av marken.

En tätare småhusbebyggelse eller småskaliga flerbostadshus kan prövas i korsningen mellan Skälbyvägen och Byleden, i syfte att skapa ett tydligare och mer attraktivt gaturum. En förutsättning är att områdets översvämningsproblematik omhändertas i detaljplanarbetet. Längs Skälbyvägen finns bebyggelse med service och handel som kan utvecklas och omvandlas som ett komplement till småhusbebyggelsen.

Stora delar av Barkarby och Skälby omfattas av äldre planer som innehåller generella bestämmelser. För dessa områden finns behov att ta fram en ny detaljplan med tydligare reglering för utvecklingen i området. Begränsad förtätning inom befintliga villaom-

Ett modernt småhusområde i Ormbacka.

råden kan vara lämplig förutsatt att områdets grönskande karaktär och tomternas storlek kan bibehållas. Tillskott av bostadsbebyggelse kan med fördel ske där infrastruktur och samhällsfunktioner redan är etablerade för en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling.

Arbetsplatser och verksamheter

Barkarby och Skälby har historiskt huserat flera handelsträdgårdar, varav en finns kvar idag. Idag finns merparten av områdets näringsliv i Ormbacka industriområde, där en blandning av storskaliga verksamheter ligger. Stora delar av industriområdet drabbas av översvämningar vid höga flöden och kraftiga regn. Förutsatt att översvämningsproblematiken avhjälpas finns möjlighet att på sikt låta pröva en mer blandad bebyggelse på platsen eller utveckla verksamhetsområdet.

Kulturmiljö

Skälby har sedan slutet av 1800-talet utvecklats som ett villasamhälle, som under första halvan av 1900-talet kompletterades med ett stort antal trädgårdsmästerier. På de tidigare trädgårdsmästeriernas marker kom senare under 1900-talet mindre småhusområden att växa fram, och i början av 2020-talet började en större utbyggnad i Ormbacka.

Ormbacka-Skylstaområdet hör till de tidigast befolkade områdena i Järfälla. Här finns spridda gravar från bronsålder-äldre järnålder och ett stort gravfält från yngre järnålder. I den fortsatta utvecklingen av Ormbacka ska fornlämningsmiljöerna bevaras som gröna inslag i boendemiljöerna.

Skälby gård och dess omgivning är en miljö med lång kontinuitet, vilket de närliggande gravfälten visar. Dagens Skälby byggdes på marker som tillhört Skälby gård. Gravfälten, de bevarade gårdsbyggnaderna och arbetarbostäderna är därigenom också en viktig del av Skälbys moderna historia, samtidigt som

de ger en synlig förankring i historien. Både gården, den omgivande parken och allén är viktiga inslag i Skälbys bebyggelsemiljö som ska bevaras.

Kommunikationer

Buss trafikerar huvudgatorna Ekvägen, Skälbyvägen och Österdalsvägen och sammankopplar Barkarby-Skälby med knutpunkterna i Barkarby och Jakobsberg. Bostadsområdet Ormbäcka ligger på cykelavstånd till Barkarby station. En busslinje trafikerar sträckan mellan Ormbäcka och knutpunkten vid Barkarby.

En direktbusslänk planeras sammanbinda Ekerö-Johannelund-Barkarby station. En dragning av länken utreds genom Vålberga, närmast E18.

De regionala cykelstråken utmed Österdalsvägen och Bäckparksgatan utgör viktiga kopplingar till Hässelby, Vällingby och Spånga. Det är viktigt att utveckla gena och säkra cykelvägar till bytespunkten vid Barkarby station.

Grönområden och vatten

Landskapssamband

Inget av kommunens åtta prioriterade landskapssamband sträcker sig genom delområdet Barkarby-Skälby. I Skälbys västra delar finns dock betydelsefulla samband för såväl groddjur, häckningsmiljöer för fåglar och spridningsvägar för pollinatörer, som sträcker sig upp till Viksjö golfbana. Det finns även ett ädellövssamband som förbinder Skälby gård med de södra delarna av Björkeby och med äldre träd i Vålberga. Med anledning av den låga andelen grönska i delområdet bör påverkan på naturvärden begränsas vid bebyggelsekompletteringar.

Parker

Det finns få allmänna parkytor i Barkarby och Skälby, vilket gör Skälbyparken intill Skälby gård till en viktig stadsdelspark för hela området. Två mindre kvartersparker, Vålbergaparken och Neptuniparken utgör

tillsammans med ett antal naturbeksädda kullar och ett planerat kolonilottsområde i Ormbäcka områdets grönstruktur. Det finns möjlighet att tillföra rekreativa värden till Skälby genom att utveckla området utmed Veddestabäcken till ett genomgående park- och promenadstråk.

Vatten

Barkarby och Skälby ligger främst inom Bällstaåns avrinningsområde. Inom området rinner två biflöden till Bällstaån: Veddestabäcken och Byledenflödet. Veddestabäcken rinner genom Skälby och vidare in i Barkarby där den har sitt utlopp i Bällstaån. Vattendraget utgör Bällstaåns mest förorenade tillflöde. För att kunna förbättra vattenkvaliteten i Veddestabäcken behöver särskild hänsyn tas vid ny bebyggelseutveckling, så att identifierade ytor som behövs för att rena dagvatten från befintlig bebyggelse kvarstår. En restaurering av Veddestabäcken är tänkt att genomföras för att förbättra vattendragets ekologiska och kemiska status, så att bäcken ska kunna fortsätta utgöra goda livsmiljöer för växter och djur.

Natur och friluftsliv

Upplandsleden är en längre vandringsled som sträcker sig genom kommunen och vidare norrut. Idag går leden genom bebyggelseområdet i Ormbäcka men föreslås få en ny dragning längs Veddestabäcken i Ormbäcka, vidare mot Fruns backe och Bäckparksgatan. Vintertid används området på och kring Viksjö golfbana för längdskidåkning.

Temaområden

Här hittar du fördjupningar av kommunens syn på olika frågor inom den fysiska planeringen. Varje temaområde beskriver vilka sakfrågor temat omfattar och hur kommunen arbetar med översiktsplanens strategier i frågan.

Grönska

I Järfälla är det generellt nära till grönska och grönska återfinns i kommunen i olika storlek och omfattning, bland annat som naturområden, parker, stadsgrönska och alléer.

Robust

Kommunens gröna miljöer värnas och utvecklas så att de tillsammans med den blå strukturen hjälper till att minska konsekvenserna av klimatförändringarna. En välutvecklad grönstruktur stärker de ekologiska sambanden, ger ökad biologisk mångfald och ökad folkhälsa. Grönska bidrar till minskad värmestress och ger renare luft.

Cirkulärt

Grönstruktur och stadsträd är resurser som binder kol och bidrar till rening av vatten och i förlängningen hjälper till att säkerställa Mälarens funktion som dricksvattentäkt.

Inkluderande

Järfällas natur- och grönområden är till för alla. Inom den bebyggda miljön finns parker och mindre grönområden som ger upplevelse- och hälsovärden till boende och verksamma i området. Större grönområden och kommunens naturreservat fungerar som viktiga målpunkter för rekreation och friluftsliv.

Park och tätortsnära grönska

En sammanhängande grönstruktur är en förutsättning för att bibehålla ett artrikt växt- och djurliv. Grönstrukturen hänger ofta ihop och samverkar med den blå strukturen, som finns beskriven under temaområde Vatten. Parker, grönområden och gröna stråk bildar tillsammans med gatuträden ett nätverk som binder samman områden av bebyggelse med omkringliggande grönska, naturreservat och landskapssamband. Grönskan bidrar på många sätt till en ekologisk, ekonomisk och

social hållbarhet och är en central del av att skapa ett robust samhälle.

Grönska är en särskilt viktig komponent i den tätbebyggda miljön, där multifunktionella grönytor bidrar till ett effektivt marknyttjande. Parker förläggs med fördel i låglänta områden, där gröna ytor både kan erbjuda plats för rekreation och upplevelsevärden, men också omhänderta översvämningar vid kraftiga regn. Nya parker och grönområden

bör i första hand lokaliseras på avskärade platser med god ljud- och luftmiljö. Träd bidrar utöver sitt estetiska och ekologiska värde med temperaturreglering året om, rening och fördröjning av dagvatten, friskare luft samt bättre hälsa.

Närheten till park och grönska ökar ett områdes attraktivitet och fastighetsvärde. Den bidrar också till människors fysiska och psykiska välbefinnande. Parkerna och grönområdena är allas våra platser och stärker den sociala sammanhållningen genom att de bildar attraktiva utrymmen där människor kan mötas på lika villkor, interagera och bygga gemenskap. Huvudgator och lokalgator i nya stadsmiljöer utformas med trädalléer och mångfunktionella gator och stadslivsstråk utformas som gröna gaturum. Den sammanvävda grönskan ger möjlighet för både människor, växter och djur att röra sig i den. Vid exploatering och planläggning används verktyg för grönytefaktor för att styra och vägleda fastighetsägare till att öka grönskan inom kvartersmark för en mer hållbar bebyggelsemiljö. Att arbeta målmedvetet med att öka grönytefaktorn inom privatägd mark ger också en ekonomiskt mer hållbar utveckling för kommunen.

Äldre parker och naturområden ska bevaras och förvaltas, samtidigt som nya parker och promenadstråk ska utvecklas. En stadsdelspark är en park som är större än fem hektar och som erbjuder särskilda funktioner och kvaliteter. I dagsläget finns sju stycken namngivna stadsdelsparker i kommunen, varav flera behöver utvecklas:

Kallhällsparken

(Kallhäll)

Kallhällsparken binder samman olika bostadsområden och centrum och är en plats för alla. Den anlades på 1990-talet och har under åren kompletterats och utvecklats. Parken inramas av blandskog och här finns en dagvattendamm, öppna gräsytor och platser för lek, aktivitet och vila. Parken och dess kvaliteter ska förvaltas och vid behov utvecklas. Parken ingår i ett av kommunens prioriterade landskapssamband där ädellövs-

sambandet ska behållas och stärkas.

Berghemsparken

(Norra Jakobsberg)

Parken består av både anlagda delar och ett skogsparti med högt naturvärde. Den ligger i ett av kommunens utpekade prioriterade landskapssamband och det är av stor vikt att behålla och förstärka detta samband. Parkens kvaliteter med mötes-, lek- och aktivitetsplatser planeras att utvecklas och barrskogssambandet att stärkas.

Kvarnbacken och Vibblaby ängar

(Centrala Jakobsberg)

Parken ligger strategiskt placerad mellan kringliggande bostadsområden och skol- och idrottsområdet. Dess centrala läge är betydelsefullt eftersom andelen grönyta per boende är låg i centrala Jakobsberg. Parken ligger i ett kulturlandskap med fornminnen och är en del av kommunens prioriterade landskapssamband för ädellöv mellan Görväln- och Järvakilen. Parken planeras att utvecklas med bland annat entréer, mötesplatser, lek- och aktivitetsmiljöer samt grönska. I parkens lägre delar kommer dagvattendammar att anläggas och ytor för skyfallshantering att skapas.

Tallbohovsparken

(Södra Jakobsberg/Söderhöjden)

Tallbohovsparken har inte riktigt storlek för att vara en stadsdelspark, men fyller en viktig funktion, ligger bostadsnära och är tillgänglig för många. Här finns fina kvaliteter att bevara och utveckla och här planeras funktioner och värden som tillskrivs en stadsdelspark. Hammarskogen är ett viktigt naturområde med en yta som en stadsdelspark. Den kompletterar Tallbohovsparken och är viktig för den tätortsnära grönstrukturen. Den består idag av ett natur- och skogsområde med öppna gräsytor. Området behöver utvecklas med mer extensiva funktioner som kompletterar stadsdelsparken, som exempelvis pulkabacke, promenader och utsiktsplatser.

Parken ligger bullerstört då den på två sidor är omsluten av E18 och Mälarbanan. I planeringen ligger att utforma detta till en av kommunens stadsdelsparker som

bland annat ges tydliga entréer och platser för möten, lek, aktiviteter och vila. De mest frekventerade målpunkterna placeras med fördel längst bort från bullret och utformning, material och innehåll anpassas så att bullerminskning kan uppnås.

Fastebolparken

(Viksjö)

Parken ligger nära Viksjö centrum i ett bevarat kulturlandskap med skog och hällmark. På de tidigare ängarna har platser för lek, spel och picknick skapats. En upprustning planeras för att ta till vara parkens kvaliteter med grönska, mötesplatser samt lek- och aktivitetsplatser.

Skälbyparken

(Skälby-Barkarby)

Skälby och Barkarby är småhusområden där andelen allmän platsmark är låg. Parken

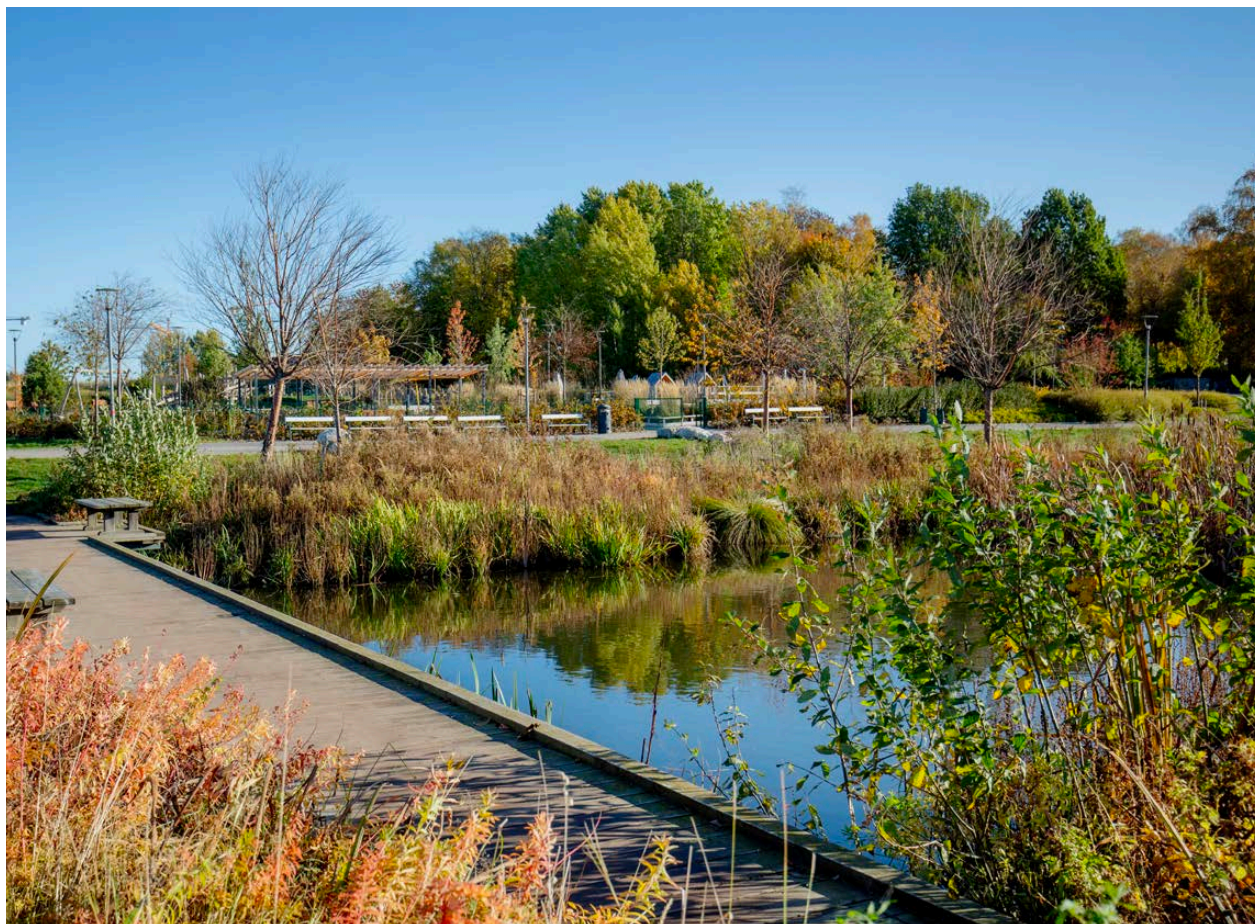
fyller därför en viktig funktion vars betydelse stärks ytterligare av att två skolor ligger i direkt anslutning till parken. Parken ligger i ett bevarat kulturlandskap och här firas bland annat Valborg. Parkens kvaliteter med mötes-, lek- och aktivitetsplatser planeras att utvecklas.

Kyrkparken

(Barkarbystaden)

Kyrkparken utgör en oas i Barkarbystaden och den blir särskilt viktig under utbyggnadsfasen av området, då resterande och kompletterande parker ännu inte hunnit anläggas. I parken fördröjs och renas dagvatten och en damm utgör en central del. Här finns plats för lek, vila och promenader och parken är utformad med biologisk mångfald i åtanke. Parkens befintliga kvaliteter ska förvaltas och vidareutvecklas. I områdets norra delar planeras plats för aktivitetsytor

Stadsdelsparken Kyrkparken i Barkarby.

även för de lite äldre barnen. Hantering av bullerproblematik och vattenfrågan kommer att vara en del i kommande utvecklingsarbete.

I Veddesta och öster om Kyrkbyn finns två naturområden som är lika stora som stadsdelsparker och viktiga för den tätortsnära grönstrukturen. Utöver dessa finns en mängd mindre parker och tätortsnära natur samt Säby gårds park och Görvälns slottspark.

Invasiva arter

Som den del av kommunens förvaltning av parker och grönområden är det av vikt att beakta bekämpning av invasiva främmande arter. Invasiva främmande arter är arter som etablerar sig i kommunens parker, naturområden och vatten och som är främmande för den svenska naturen. Dessa sprider sig snabbt och kan orsaka skador på den inhemska naturen. Det kan vara växter som tränger ut andra växter, djur som äter upp eller konkurrerar ut andra djurarter, eller djur som sprider sjukdomar. EU har identifierat vilka arter som utgör ett hot mot den biologiska mångfalden. För att undvika spridning arbetar kommunen med att förhindra spridning av de EU-listade invasiva arter som förekommer i Järfälla, såsom jätteloka, parkslide och jättebalsamin. Arbeta görs även lokalt för att begränsa invasiva främmande arter som är särskilt problematiska i Sverige såsom blomsterlupin, kanadensiskt gullris och mink. Utpekade arter som har en betydande del av sin sammanlagda förekomst inom Järfälla kommun, så kallade ansvarsarter, beaktas särskilt.

Barn i det gröna

Barn har rätt till fritid, lek och rekreation anpassat till deras ålder. Barnperspektiv och barnens perspektiv genomsyrar processen och utformningen av de gröna områdena där tillgänglighets- och jämlikhetsperspektiv beaktas. Att vistas i gröna och naturliga miljöer är bra för barns motoriska utveckling, hälsa och välbefinnande och stimulerar nyfikenhet och lärande om naturen.

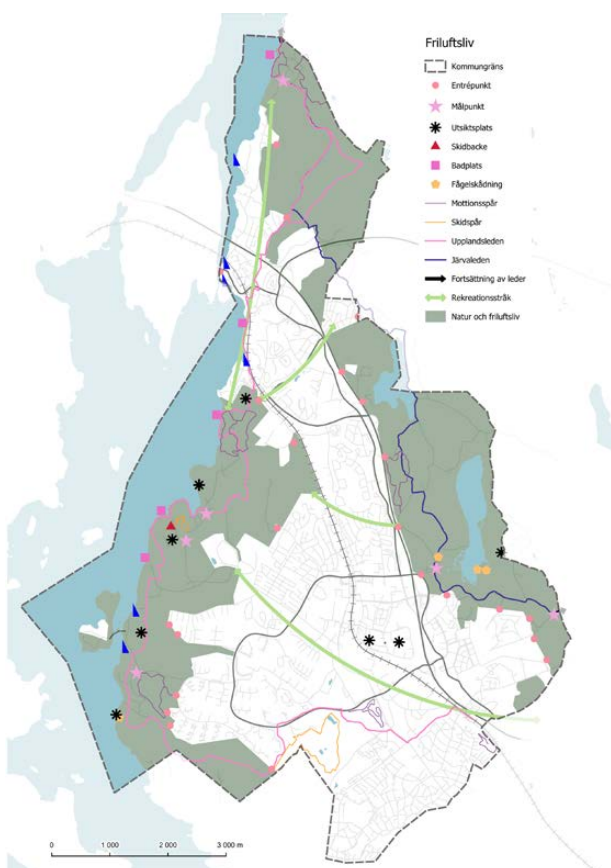
Genom att lokalisera park- och grönområden med omsorg kan den fysiska planeringen bidra till att barn slipper korsa barriärer, röra sig i osäkra trafikmiljöer eller ta sig långa avstånd för att nå viktiga målpunkter. Det är värdefullt att bevara och utveckla bostadsnära skog samt anlägga nya gröna miljöer i tät bebyggelse. Närheten till olika typer av parker och grönområden inom kommunen är generellt sett god då många Järfällabor kan nå ett grönområde inom 300 meter från sin bostad.

I våra parker och grönområden placeras med fördel lek- och aktivitetsplatser, där de större finns i stadsdelsparkerna. Det är också viktigt att tillgodose ytor för spontan lek och aktivitet som inte är direkt programmerade. Planeringen av nya parker och lek- och aktivitetsplatser ska eftersträva en så jämn geografisk spridning som möjligt, där barns rörelsefrihet och olika behov tas i beaktande. Avståndet till lek och grönska är särskilt betydelsefullt för yngre barn som inte rör sig så långa sträckor. I takt med att barn blir äldre förändras deras rörelsemönster och avståndet de tar sig för att nå målpunkter och mötesplatser ökar.

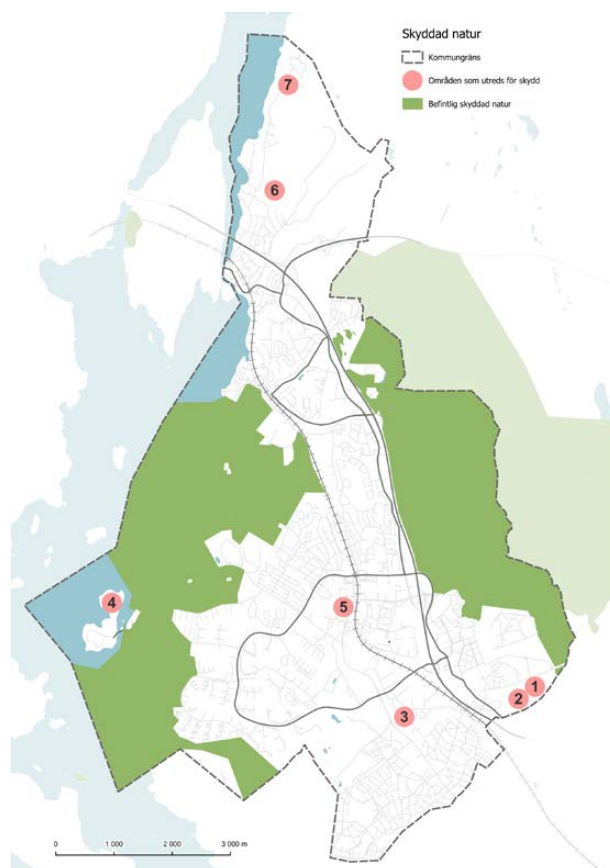
Natur och friluftsliv

Naturen i Järfälla är varierande och hyser många olika naturvärden som ger goda förutsättningar för biologisk mångfald och upplevelser både för besökande och de som lever och verkar i kommunen. Järfälla tar tillvara på tillgängligheten till sina naturområden och arbetar för att både kommuninvånare och besökare lätt kan ta sig till och vistas i våra natur- och kulturmiljöer. Entrépunkter till kommunens naturreservat stärks och genom det förbättras även invånarnas tillgänglighet till Mälaren och målpunkter inom naturreservaten.

Närheten till friluftsliv, Mälaren och en stor andel naturområden är något som gör Järfälla unikt. Det ger också kommunen mycket goda förutsättningar för ett aktivt friluftsliv. Friluftsliv och tillgången till friluftsområden är viktigt för att skapa jämlika och jämställda

Karta över målpunkter och stråk för natur och friluftsliv.

Karta över skyddade områden och områden som utreds för skydd.

förutsättningar för god folkhälsa, fysisk aktivitet och en hållbar utveckling. Närheten till friluftsområden kan även öka attraktiviteten för människor att bo i ett område, samtidigt som de genererar betydelsefulla ekosystemtjänster. Att delta i organiserat friluftsliv kan ha en lång rad positiva effekter som exempelvis främja en meningsfull fritid, minska benägenheten att begå brott bland ungdomar, öka miljövetenheten och bidra till en ökad förståelse för naturen.

Kommunen värnar om och stärker den biologiska mångfalden genom lämplig skötsel inom skyddade naturområden, övrig natur och parker. Betesdjur håller kulturlandskapet öppet. Genom att möjliggöra rörelse av arter i landskapet tillskapas en grund för ett rikt växt- och djurliv. Detta i sig främjar även folkhälsan, då grönska är viktigt ur hälso-

perspektiv. Det är även viktigt att behålla de mörka områden som inte är exponerade för ljusföroreningar samt värna tysta områden.

Järfälla är en av de kommuner i landet som har störst andel skyddad natur. I januari 2024 var cirka 33% av kommunens yta skyddad som naturreservat eller biotopskyddsområde. Kommunen har som mål att den sammanlagda arealen skyddad natur ska öka med minst 75 hektar innan år 2025, mätt från 2016. Därefter är ambitionen att arealen skyddad natur ska utökas ytterligare fram till 2030. Mellan 2016 till och med 2023 har arealen skyddad natur ökat med 59 hektar.

Arbete fortgår med utredning av lämpligt skydd av ytterligare viktiga naturområden:

1. Hästa klack

Består av ett cirka 14 hektar stort skogsområde med mycket högt naturvärde. I området finns bland annat gamla tallar och mycket död ved, stensättningar och lämningar från tidiga boplatser. Arbete pågår för framtida skydd, som naturreservat.

2. Åkerbykärret

Ett cirka nio hektar stort våtmarksområde dominerat av buskmark, ohävdad fuktäng och fuktig lövskog. Biotopen är regionalt sällsynt och kan utgöra livsmiljö för många olika fåglar, groddjur och insekter. Området kan komma att utredas för framtida skydd.

3. Fruns backe

En cirka åtta hektar stor kulle som omfattar ett förhistoriskt gravfält och höga naturvärden, däribland hävdflora, äldre tallar och ekar. Kan komma att utredas för framtida skydd.

4. Skäfteholmen

Området på cirka 13 hektar ligger på en ö i Mälaren, där det finns äldre barrskog, lövträd och en sumpskog som utgör livsmiljö för många olika fåglar och insekter. Idag omfattas holmen av strandskydd. Området kan komma att utredas för framtida skydd.

5. Kvarnbacken

Ett centralt beläget parkområde på cirka 3,5 hektar med hållmark, tallar och inslag av ek. Kan komma att utredas för framtida skydd.

6. Knallboda

Omfattar ett cirka 12 hektar stort naturområde med en stor mängd mycket gamla tallar och sumpskog som utgör livsmiljö för många olika fåglar, groddjur och insekter. Planerat att utredas för framtida skydd.

7. Ängsjö

Utgörs av ett cirka 31 hektar stort naturområde med barrskog, äldre ekar och sumpskog utmed Mälarstranden. Området är en viktig målpunkt för såväl friluftslivet som djurlivet. Området utgör livsmiljöer för flera olika djur, däribland fåglar och fladdermöss. Kan komma att utredas för framtida skydd.

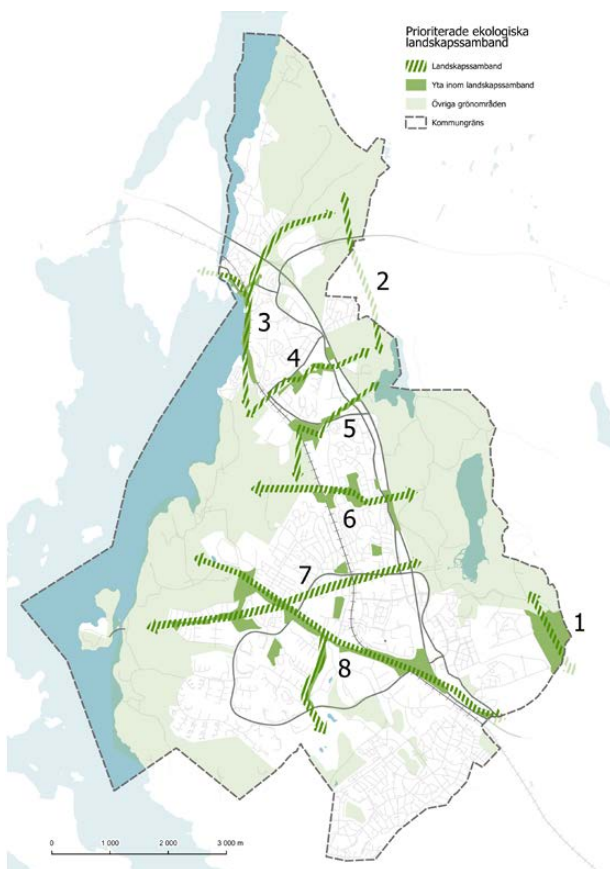
Gröna kilar och prioriterade ekologiska landskapssamband

Görvälnkilen och Järvakilen är viktiga regionala gröna kilar med funktion för både ekologiska spridningssamband för växt- och djurliv samt för rekreation och friluftsliv. Järfälla arbetar tillsammans med kringliggande kommuner för att skydda och värna de gröna kilarna.

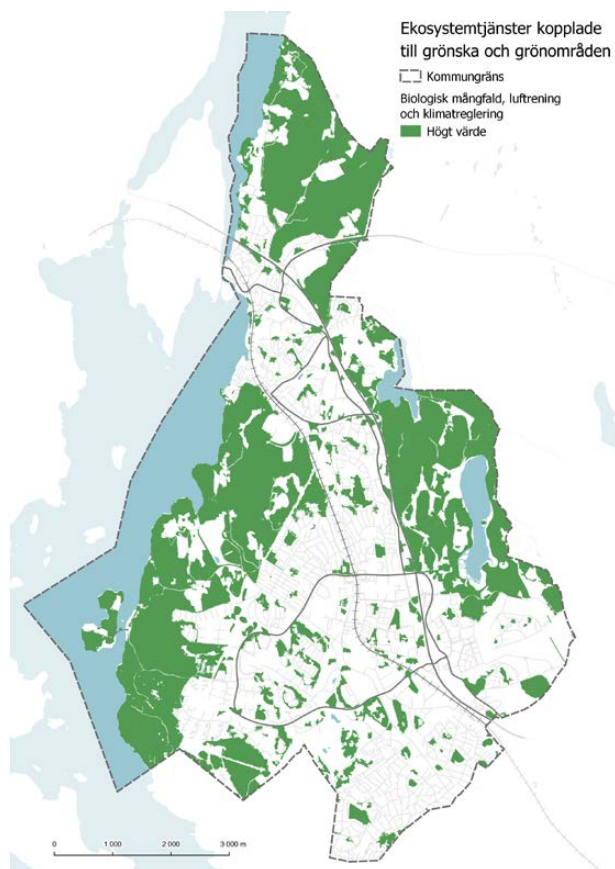
Eftersom områdets förutsättningar och behov skiljer sig åt kan kommunens arbete för att stärka de prioriterade landskapssambanden se ut på olika sätt. På vissa platser verkar kommunen för att värdefulla samband bevaras genom ett ökat skydd, i form av naturreservat och biotopskydd. I andra fall kan befintliga värden stärkas över tid genom ändamålsenlig skötsel. På platser där sambanden är svaga kan kommunen i vissa fall behöva arbeta med tillägg av växtlighet eller andra strukturer, för att exempelvis binda samman olika värdekärnor.

Mångfalden av stora och små parker samt naturområden bildar en grön infrastruktur som i sin tur ingår i de ekologiska sambanden. Kommunen har pekat ut åtta stycken prioriterade ekologiska landskapssamband. Dessa är avgörande för att bibehålla den biologiska mångfalden och binda samman viktiga värdekärnor för ädellöv, barrskog, groddjur och pollinatörer, både inom Järfälla och den omgivande regionen. De prioriterade sambanden binder ihop Görvälnkilen i väst med Järvakilen i öst, och går även inom kilarna i nordsydlig riktning. Det är även viktigt att behålla och utveckla den finmaskiga lokala grönstrukturen, men översiktsplanen pekar främst ut de prioriterade ekologiska landskapssambanden. Dessa ska bevaras och kommunen arbetar aktivt för att säkerställa att de har god ekologisk funktion.

1. I kommunens östra del finns ett regionalt svagt grönt samband som behöver utvecklas. De aktuella befintliga sambanden utgörs i huvudsak av bi- och fjärlissamband samt groddjurssamband.

Karta över kommunens prioriterade landskapssamband.

Karta över ekosystemtjänster kopplade till grönska.

2. I kommunens nordöstra del finns ett regionalt utpekat svagt samband. Framförallt är det ett barrskogssamband som binder ihop de norra delarna via Rotebroleden och Sollentuna kommun, vidare söderut till Västra Järvafältets naturreservat.
3. Ett av Järfällas viktigaste ädellövssamband börjar vid Görvälns gård och går norrut via Dikartorp. Ett svagare samband följer sedan Mälarstranden upp mot Kungsängen. Från Görvälns naturreservat går också ett viktigt men smalt barrskogssamband till Kallhäll, som sedan delar sig via Stäket och Häradsallmanningen och vidare till Upplands Väsby.
4. I Kallhäll delar ädellövssambandet från Görvälns naturreservat på sig och ett större samband går via Kallhällsparken och Ulvsättra till Molnsättra naturreser-

vat. Här finns också groddjurssamband samt bi- och fjärilssamband.

5. Mellan Polhem och Kallhäll finns ett sårbart barrskogssamband som binder samman gammal barrskog i Görvälns naturreservat via Lädersättra och till Molnsättra och Västra Järvafältets naturreservat.
6. I Berghem finns ett sårbart barrskogssamband. Detta binder samman gammal barrskog i Görvälns naturreservat via Berghem och Kolboda med Västra Järvafältets naturreservat. Här finns också öppna gräsmarker kopplade till bi- och fjärilssamband.
7. Ett för kommunen svagare ädellövssamband, men som länkar till viktigt samband på regional nivå, är det som kopplar ihop

Karta över koldioxidinlagringspotential i marktäcke och jordart.

ädellövsmiljöer i Görvälns naturreservat med Västra Järvafältets naturreservat och Hansta naturreservat i Stockholm. Sambandet kopplar på landskapssambandet nr 8 från Görvälns naturreservat via Kvarnbacken, Jakobsbergs gård och vidare till Säby gård och ut i Västra Järvafältets naturreservat.

8. Från Görvälns naturreservat, via Viksjö och längs Bällstaån finns ett av kommunens viktigaste ekologiska landskapssamband som sträcker sig tvärs över kommunen och som är viktigt för både ädellövs- och barrskogssamband, groddjurssamband samt bi- och fjärilssamband.

Ekosystemtjänster

Kommunens grönområden bidrar med en mängd olika värden i form av ekosystemtjänster. Flera av dessa, såsom exempelvis biologisk mångfald, är grundläggande för ekosystemens fortsatta funktion. Samhället är beroende av dessa tjänster då de är en förutsättning för vår livskvalitet och välfärd. Områden med höga värden för ekosystemtjänster behöver därmed värnas och deras funktion bibehållas. Vid planläggning och exploatering tillvaratas möjligheter att till skapa ekosystemtjänster.

Kolinlagring

Det är framför allt områden som skyddas som naturreservat som bidrar med störst kolinlagring i Järfälla, med möjlighet att skapa ett långsiktigt kollager. Järfälla har 2116 hektar skyddad natur med god kapacitet för kolinlagring, vilket motsvarar ca en tredjedel av kommunens totala yta, och en total grönyta på cirka 2700 hektar. Dessa områden är ofta skogsbeklädda med stor variation av växtlighet. Samtidigt finns det flera våtmarker inom dessa områden som bedöms vara kolkällor då de har påverkats av markavvattningshistoriskt. För att dessa återigen ska fungera som kolsänkor behövs åtgärder för att restaurera våtmarkerna.

I urbana miljöer finns det potential för kolinlagring genom plantering av träd och etablering av grönytor. Kolinlagringen i bebyggda miljöer är däremot lägre än i skogsmiljöer och kan dessutom variera mer i resultat. En avgörande faktor för att träd- och skogsområden långsiktigt ska fungera som kolsänkor är att låta träd och växtlighet stå kvar. I plan- och exploateringsprocesser är det därmed viktigt att utvärdera gröna värden ur ett långsiktigt perspektiv och att potential för växtlighetens kolinlagring beaktas och vägs mot andra intressen. Detta för att inte störa långtgående kolinlagringsprocesser och för att ge utrymme åt nya områden för kolinlagring. Det är även möjligt att arbeta med grönytefaktor eller skyddsbestämmelser i plankartor, i syfte att säkerställa bevarande av befintlig växtlighet.

Vatten

I det här avsnittet beskrivs hanteringen och utvecklingen av vattenmiljöerna i kommunen, vilket omfattar sjöar och vattendrag, våtmarker och grundvatten. Kommunens vattenhantering omfattar såväl upplevelsevärden, klimatanpassning och säkerställande av biologisk mångfald.

Robust

Vattenmiljöer och blåstruktur bevaras och utvecklas så att vatten tillåts ta plats och vattenmiljöer och ekosystem tillskapas. Detta sker bland annat genom att vattendrag öppnas upp och ges en mer naturlig utformning samt att våtmarker återställs och bevaras.

Cirkulärt

Vatten ses som en resurs där vattendrag och grundvatten bidrar till att fylla på dricksvattentäkten Mälaren. Hänsyn tas till att bibehålla och säkerställa Mälarens funktion som dricksvattentäkt.

Inkluderande

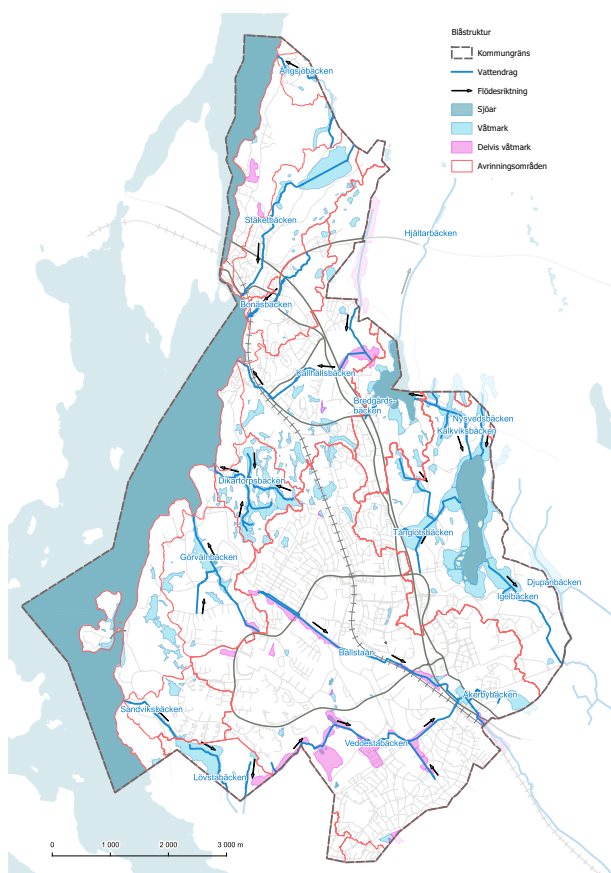
Inom den bebyggda miljön tillskapar vattenmiljöer upplevelsevärden. Sjöar är tillgängliga för alla och fungerar som viktiga målpunkter för rekreation och aktivitet.

Sjöar och vattendrag

En god förvaltning och hantering av vattenmiljöer säkerställer att en mängd miljö- och hållbarhetsmål från lokal till internationell nivå kan uppnås. Som stöd för arbetet med vattenfrågor finns en kommunal Vattenplan och arbete med åtgärdsprogram för olika avrinningsområden.

Järfälla kommun består av cirka 15 procent ytvatten, där hela den västra kommungränsen går igenom Mälaren. Förutom Mälaren finns

även sjöarna Säbysjön och Översjön. Sjöarna är tillsammans med Bällstaån, Igelbäcken och andra vattendrag en del av blåstrukturen i Järfälla. Vattenmiljöerna och deras närområden behöver bevaras och förbättras samtidigt som Järfälla kommun växer. Det innebär att ny bebyggelse och nya verksamheter behöver planeras så att de inte påverkar vattenmiljöerna negativt.

Karta över sjöar, vattendrag och våtmarker och avrinningsområden.

En förutsättning för vattenmiljöernas funktion och välmående är att både de och deras närområden är naturliga och obebyggda. Anlagda ytor och aktivt brukad mark placeras utanför sjöarnas, vattendragens och våtmarkernas närområde. Det är en fördel om de områden i vattenmiljöernas omgivning där annan markanvändning pågår idag återställs till naturlig mark.

För att vattendragen ska kunna utgöra goda livsmiljöer för växter och djur tillåts vattendrag vara öppna, meandra och fårans bredd och djup tillåts variera. Svämplan, som utgör tillfälliga översvämningsytor längs vattendrag, är inte lämpliga att bebygga eftersom de tillhör sjön eller vattendraget och utgör livs- och spridningsmiljö för arter som lever i och intill vattenmiljöer. Träd och buskar som växer vid vattnet bidrar till att naturlig beskuggning upprätthålls. Att bottnarna

består av naturligt material är också en viktig del i att bibehålla och återskapa goda livsmiljöer för växter och djur.

Eftersom många frågor kopplade till vatten delas av kringliggande kommuner och andra parter deltar kommunen i olika samverkanstrupper för vattenfrågor. Bland annat finns specifika arbetsgrupper för Bällstaåns, Edsvikens, Igelbäckens, och Oxundaåns avrinningsområde, vilka exempelvis hanterar frågor om miljöövervakning och uppströmsarbete för att förbättra vattenkvaliteten för sjöar och vattendrag. Det sker även samverkan kopplat till Mälarens avrinningsområde med de andra kommunerna som berörs av Mälaren som dricksvattentäkt.

Våtmarker

I Järfälla kommun finns flera våtmarker. De är viktiga ur ett ekologiskt perspektiv och kan även fungera som kolsänkor. Våtmarkerna i kommunen har stor betydelse för att ett rikt växt- och djurliv ska kunna bevaras och utvecklas och flera av områdena med höga naturvärden inom kommunen utgörs av våtmarker.

Flera av våtmarkerna i kommunen har behov av återställande i olika grad, framförallt genom återvätning där diken läggs igen för att stoppa avrinningen från våtmarken. Förutom återvätning finns ett behov av att säkerställa att inga föroreningar når våtmarkerna. Det är dessutom önskvärt att andelen våtmarker ökar i kommunen för att gynna den biologiska mångfalden och möjliggöra hållbar vattenhantering i kommunen. Våtmarkernas åtgärdsbehov kommer att utredas och prioriteras i takt med att kommunen tar fram åtgärdsplaner för respektive avrinningsområde.

Grundvatten

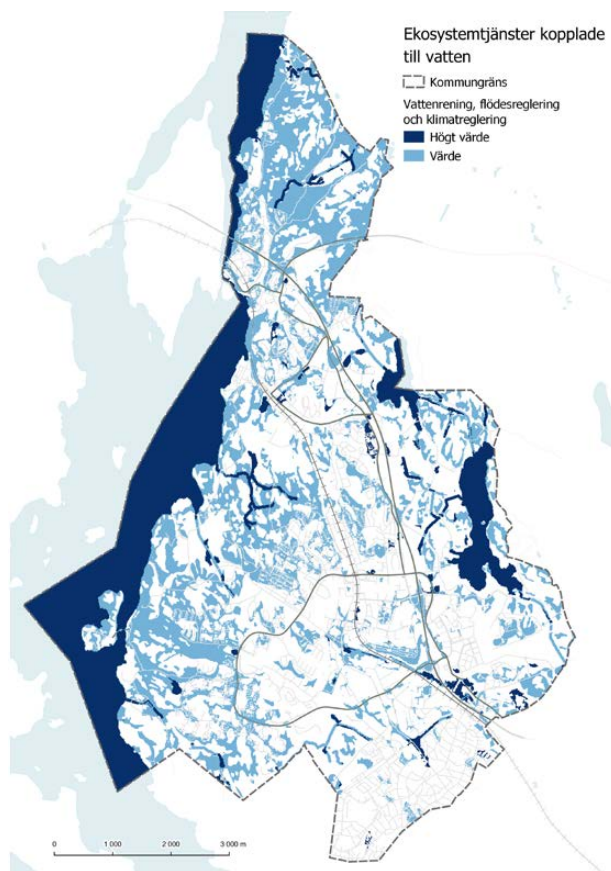
Naturliga grundvattennivåer är en förutsättning för tillförsel av vatten till sjöar, vattendrag och våtmarker samt är avgörande för överlevnaden hos grundvattenberoende växter och djur. För människor är grundvatten

av god kvalitet en viktig resurs för bland annat utvinning av dricksvatten, energi från bergvärme och för bevattning inom jordbruket. Bebyggelse och hårdgjorda ytor är den största påverkansfaktorn på grundvattenkvantiteten i Järfälla kommun.

Viktiga områden för grundvattenbildning och områden med betydelse för grundvattenkvaliteten finns främst i de mer kuperade delarna av kommunen. Dessa utgörs av genomsläppliga jordarter. Andelen genomsläppliga ytor behöver öka i befintliga, bebyggda platser som ligger inom viktiga områden för grundvattenbildning, så att infiltration och därmed grundvattenbildning kan ske. Planering och exploatering ska eftersträva genomsläppliga och vegetationstäckta ytor för att säkerställa möjligheten till infiltration.

Ekosystemtjänster

Ekosystemen kopplade till vatten bidrar med flera tjänster som gynnar människan och som är kopplade till vatten och blåstrukturer, till exempel rening, flödesreglering och klimatreglering. Samhället är beroende av dessa tjänster då de är en förutsättning för vår livskvalitet och välfärd. Områden med höga värden för ekosystemtjänster behöver därmed värnas och deras funktion bibehållas. Vid planläggning och exploatering tillvaratas möjligheter att tillskapa ekosystemtjänster.

Karta över ekosystemtjänster kopplade till vatten.

Kommunikationer

Utbyggnaden av gång- och cykelnätet, kollektivtrafiken och vägnätet är avgörande för att binda samman kommunen, både inom Järfälla och med den omgivande regionen. Utöver att möjliggöra effektiva resor ska trafiknätet bidra med värden i stadsrummet samt till en mer sammanhållen och integrerad kommun.

Robust

Det goda kommunikationsläget och stationslägena tas tillvara, vilket bidrar till hög tillgänglighet inom kommunen med korta resvägar och goda möjligheter för en större andel hållbara transporter. Genom att prioritera yteffektiva trafikslag kan Järfälla kommun bidra till lägre utsläpp och samtidigt säkra framkomlighet i vägnätet för samhällsviktiga transporter.

Cirkulärt

Befintlig infrastruktur nyttjas där det är möjligt. Genom att prioritera för- tätning minimeras behovet av nya gator och vägar, vilket bidrar till en mer resurseffektiv utveckling. Ett effektivt och jämlikt transportsystem möjliggör för alla att välja hållbara transportsätt.

Inkluderande

Den fysiska planeringen används för att bryta barriärer och omvandla trafikleder till gröna och sociala mångfunktionella gator. Gena och attraktiva stadslivsstråk mellan kommundelarna och till omkringliggande kommuner bidrar till att knyta samman kommunen.

Nationellt och regionalt vägnät

Det nationella och regionala vägnätet, som består av E18 och Rotebroleden, fyller en viktig funktion för trafiken till, från och genom Järfälla. E18 är även en del av TEN-T-nätet som utgörs av EU:s viktigaste transportstråk.

Trafikverket har ansvar för stora delar av det nationella och regionala vägnätet och planerar för en breddning av E18 mellan

Hjulsta och Jakobsberg, i syfte att stärka kapaciteten, framkomligheten och säkerheten på vägsträckan då trafikbelastningen väntas öka i samband med att Förbifart Stockholm öppnar. Förbifart Stockholm kommer att möjliggöra stärkta kommunikationer i regionen och förkorta restider till de södra delarna av regionen för resande med buss och bil.

Kommunalt vägnät

Det kommunala vägnätets uppgift är att mata ut trafiken till de större lederna, samtidigt som det binder samman kommunalar och når viktiga målpunkter inom kommunen.

Kommunens huvudvägnät ska vara robust och präglas av hög trafiksäkerhet. Framkomlighet och rörlig trafik prioriteras längs huvudvägnätet. När utrymmet i gaturummet är begränsat ska hållbara transportslag prioriteras. De kommunala vägarna är en källa till buller som påverkar människors hälsa negativt. Det finns därför behov av åtgärder för att minska bullret. En av många möjliga sätt att få ner bullernivån är att begränsa hastigheten. Det går även att jobba med den intilliggande fysiska miljön för att minska människors exponering för buller. Till exempel placera nya byggnader som skärmar av bullret från vägen och skapar en tystare sida bakom.

Barn och unga i rörelse

Att själv kunna ta sig till skola och fritidsaktiviteter är en rättighet för barn och unga, som påverkar rörelsefrihet, självkänsla, inlärning och i förlängningen fysisk och mental hälsa. Barn är en mycket utsatt grupp i trafiken, då de har begränsad förmåga att läsa av trafiksituationer och dessutom syns sämre för andra trafikanter. Målpunkters lokalisering och utformning spelar stor roll för upplevelsen och säkerheten. Att planera med barns närhet och rörelsefrihet i åtanke är därför en mycket viktig fråga i den fysiska planeringen. Några sätt som översiktsplanen beaktar detta på är genom att arbeta för att minska barriäreffekter och prioritera de transportsätt som används av barn som gång-, cykel- och kollektivtrafiken.

Minskade barriäreffekter

För att skapa en mer välintegrerad kommun där det är lätt för alla att röra sig mellan kommunalar behöver barriäreffekten från de trafikleder som präglar kommunen minska. De åtgärder som föreslås i transportsystemet, såväl för gång- och cykelnätet som för vägnä-

tet, ska därför verka för att binda samman kommunalar och minska barriäreffekter.

Att arbeta med att minska barriäreffekterna är ett sätt att skapa ett mer jämställt och jämlikt transportsystem, eftersom de framförallt påverkar de oskyddade trafikanter som idag saknar möjlighet att korsa de stora trafiklederna i många delar av kommunen. Utöver att tillskapa nya kopplingar på identifierade platser kan det även innebära att utveckla de befintliga kopplingarna så att de upplevs som attraktiva och trygga.

Barriärbrytande sociala kopplingar

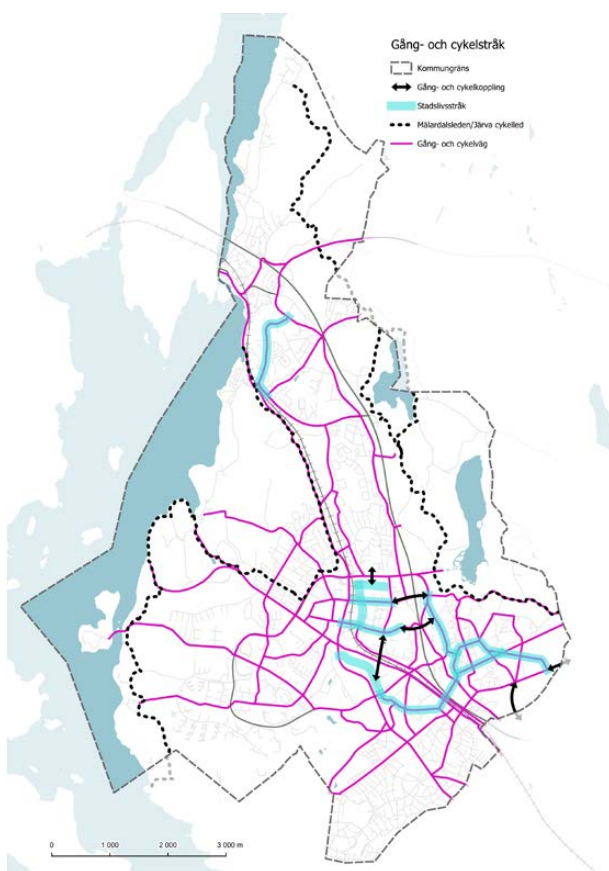
För att den regionala stadskärnan ska kunna utvecklas till en attraktiv och sammanhållen stadsmiljö behöver de stora trafikleder som korsar Barkarby-Jakobsberg överbyggas. Därför föreslås tre nya barriärbrytande länkar i form av gång- och cykelkopplingar som väntas bidra till att skapa en mer tillgänglig och sammanhängande stadskärna. Läs mer om dessa i avsnittet Den regionala stadskärnan under Vägledning på delområdesnivå ovan.

Utöver dessa föreslås en ny vägkoppling mellan Järfällavägen och Passadvägen över Mälarbanan, som skapar förutsättningar för kapacitetsstark regional busstrafik.

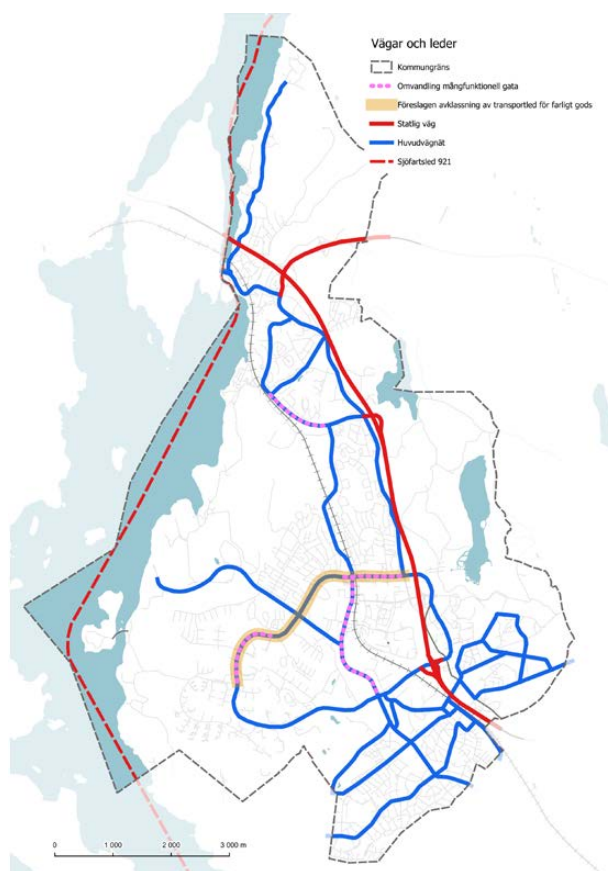
Mångfunktionella gator

Idag har vissa av kommunens huvudgator karaktären av trafikleder i centrala delar. För att minska barriäreffekten för gående och cyklister samt integrera gatorna i stadsmiljön behöver de omvandlas till mångfunktionella gator.

Omvandlingen kan bland annat ske genom förtätning med bebyggelse, fler kopplingar mellan områden, ökade ytor för gång- och cykeltrafik, ändrad korsningsutformning och mer grönska i gaturummet. Syftet med omvandlingen är att skapa en mer attraktiv stadsmiljö och ett mer jämlikt transportsystem. Omvandlingen kan även innebära förbättrad framkomlighet för busstrafiken, vilket ökar kollektivtrafikens attraktivitet samt

Karta över gång- och cykelstråk.

Karta över vägar och leder.

minska vägtrafikens negativa miljöpåverkan. Omvandlingen kan även innebära förbättrad framkomlighet för busstrafiken, vilket ökar kollektivtrafikens attraktivitet. Barkarbyvägen är ett exempel på en kommunal huvudgata som redan idag är mångfunktionell.

Viksjöleden är kommunens högst trafikerade huvudgata med flera viktiga funktioner för både kollektivtrafik och persontrafik. Viksjöleden trafikeras av flertalet busslinjer, samtidigt som den utgör den enda vägkopplingen till kommundelen Viksjö och Görvälns vattenverk. Viksjöleden utgör en barriär och är lämplig att i delar omvandla till en mångfunktionell gata. Idag är Viksjöleden en sekundär transportled för farligt gods. För att kunna skapa en tät och yteffektiv struktur behöver klassningen av transportled för farligt gods på norra delen av Viksjöleden ändras, då den för med sig ett antal hinder som försvårar och

fördyrar den önskvärda stadsutvecklingen. En avklassning av begreppet sekundär transportled av farligt gods innebär inte att riskperspektivet bortses men att det behandlas i samband med detaljplanering.

Kallhällsleden är också en viktig huvudgata som förbinder Kallhälls station och centrum med det regionala vägnätet samt övriga kommuner. Gatan har varierande karaktär och delar av den upplevs som en barriär. För att integrera Kallhällsleden bättre i stadsmiljön föreslås omvandling till mer mångfunktionell gata genom exempelvis förtätning med bebyggelse, ökade ytor för gång och cykel samt mer grönska i gaturummet.

Stadslivsstråk

Vissa strategiska gator som inte har så stor trafikbelastning kan med fördel omvandlas till stadslivsstråk. En omvandling innebär möjlig-

heten att skapa en mer stadsmässig gatumiljö med en ökad attraktivitet för gång- och cykeltrafiken och ett stärkt utbud av mötesplatser, service och handel. Stadslivsstråken kännetecknas av ett tryggt gaturum med liv och rörelse och inbjudande vistelsemiljöer. De ligger ofta centralt och omges av en tät bebyggelse och kommersiella verksamheter. De fyller också en funktion av att koppla samman den regionala kärnan. Träd- och växtplanteringar i gaturummen bidrar till en attraktiv stadsmiljö, samtidigt som grönskan minskar risken för värmestress vid höga temperaturer och leder till en förbättrad luftmiljö.

Godstransporter

När kommunen växer ökar även näringslivets behov av transporter. Godstransporter behöver hanteras på ett effektivt och hållbart sätt på både väg och järnväg. I den regionala

stadskärnan ska behov av tillgänglighet och angöring utvecklas på ett sätt som är förenligt med trivsamma urbana miljöer. En viktig del är att lokalisera verksamheter med stort transportbehov i anslutning till kapacitetsstarka infrastrukturstråk, och att se till att det finns ett vägnät som är dimensionerat för tunga transporter.

Cykeltrafik

Cykelnätet i Järfälla ska kännetecknas av säkerhet, framkomlighet och kontinuitet. De regionala cykelstråken utgör stommen för cykelinfrastrukturen och ett väl utbyggt regionalt cykelvägnät gör det enkelt att cykla till och från Järfälla. Det regionala cykelnätet knyter effektivt samman kommunens olika delar och lokala målpunkter, samtidigt som det fyller en viktig funktion för kopplingar till Stockholm, Sollentuna och Upplands-Bro.

Kallhälls station.

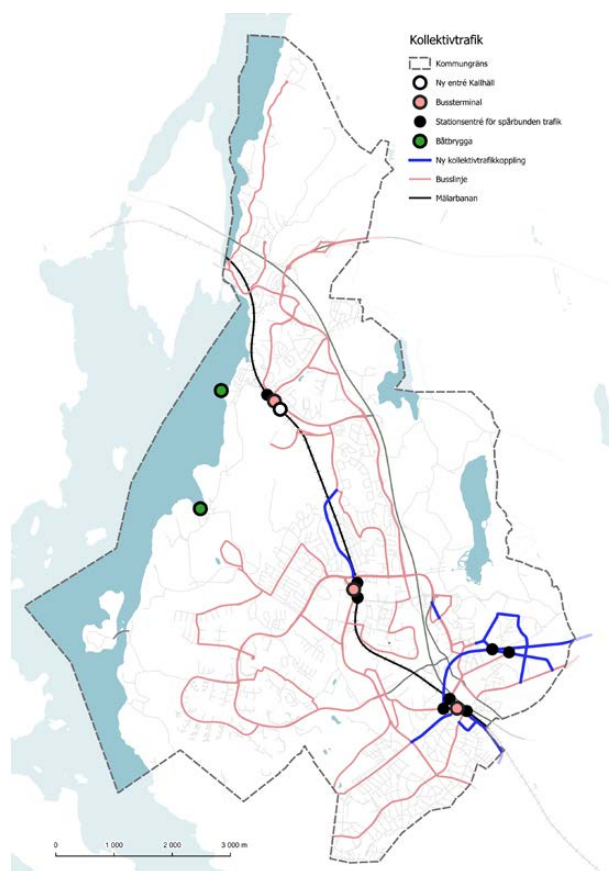

Gångtrafik

Kollektivverkehr

Spårtrafik

En utbyggnad av Mälarbanan fram till Kallhäll som ökar kapaciteten för både pendel- och regionalståg har genomförts, och byggnation av en ny stationsentré och plattform i Barkarby pågår. För att ytterligare

öka Mälarbanans kapacitet och förbättra kollektivtrafikens konkurrenskraft i regionen bör Mälarbanans utbyggnad fortsätta norr om Kallhäll till Bålsta. Samtidigt förlängs tunnelbanans blå linje till Barkarbystaden och Barkarby vilket kommer att kraftigt förbättra kollektivtrafiktillgången i kommunens södra delar och förkorta resvägen till Stockholm. Barkarby station kommer i framtiden att utgöra en viktig knutpunkt för kollektivtrafiken, i både kommunen och regionen.

Busstrafik

Idag binds Järfällas kommundelar samman av ett väl utvecklat busslinjenät med god framkomlighet som är viktig att bibehålla. Hög kapacitet, tillgänglighet och service ska känneteckna kommunens stationer och

bytespunkter. Utformningen av busshållplatser och deras anslutningar ska vara av god kvalitet och inbjuda till resor med kollektivtrafik. Busslinjenätet i kommunen ska erbjuda goda kommunikationer ut till målpunkter i kommunens naturområden.

Busslinjenätet består av lokal tätortstrafik, regional trafik och direktlinjer. Vissa sträckor i den regionala trafiken trafikeras av expressbussar, som har högre kapacitet än lokalbussar och fungerar som ett komplement till pendeltåg och tunnelbana. Förbifart Stockholms öppnande kommer att skapa förutsättning för nya expressbusslinjer i regionen. Det förväntas ge stora vinster i såväl restid som tillgänglighet för invånarna i Järfälla, genom bland annat nya linjer till Kungens Kurva, Sollentuna och Upplands Väsby.

Två stycken tillägg i vägnätet föreslås för att ge förutsättningar för nya busslinjer. En ny bussgata från Bergslagsvägen till Barkarby station möjliggör en expressbusslinje som ger stärkta kommunikationer till Spånga, Vällingby och vidare söderut via förbifart Stockholm. En brokoppling mellan Järfällavägen och Passadvägen skapar förutsättningar för en ny expressbusslinje som skulle stärka kollektivtrafikförsörjningen i norra Jakobsberg och Kallhäll och skapa en kapacitetsstark koppling till Upplands Väsby och Täby-Arninge.

I Kallhäll finns en bussdepå som förser Järfälla och Upplands-Bro med busstrafik. Depåkapaciteten påverkar utbudet av busstrafik i kommunen och för framtida utveckling av busstrafiken är det viktigt att depåkapaciteten säkerställs.

Båttrafik

Järfällas koppling till Mälaren och lägen för historiska ångbåtsbryggor ska tas tillvara för möjlig utveckling av båttrafik. Sjötrafiken kan bidra till att nå målpunkter vid vattnet, och underlätta resor där vattenvägen är mest gen. Utveckling av bryggor som kan trafikeras av passagerarbåtar gynnar fritidsresandet och

bidrar till att tillgängliggöra Järfällas natur- och grönområden och skapa kopplingar till målpunkter i Mälaren.

Delad mobilitet

Inom transportsystemet pågår en utveckling mot en högre grad av digitalisering och delad mobilitet. Digitaliseringen bidrar med möjligheter till ett ökat samnyttjande och delning av fordon. Nya delade mobilitetstjänster etableras på fler och fler platser och utbudet av tjänster blir viktigare än det specifika fordonet.

Digitala tekniker, såsom automation och uppkoppling, och infrastruktur för informations- och kommunikationsteknik (IKT-infrastruktur), kan effektivisera transportsystemet i stor utsträckning. Exempel på delade mobilitetstjänster är olika former av bildelning, taxiliknande tjänster, samåkning och cykeldelning. En mobilitetstjänst kan erbjuda tillgänglighet till transportsystemet utan att äga ett fordon.

Nya sätt att transportera sig är nödvändiga för en växande befolkning och ett tillgängligt transportsystem. Järfällas täta bebyggelsestruktur bidrar till goda förutsättningar för delningstjänster, minskat behov av egen bil, och mer hållbar mobilitet.

Servicecenter

JÄRFÄLLA

Servicecenter

13

Öppettider

Varje vardag
08:00-16:00

08:00-15:00

08:00-15:00

Ansvarsfull Omsorg

Vård och omsorg på dina villkor

Samhällsservice

I detta avsnitt beskrivs det långsiktiga behovet av skola, idrott och kultur som kommer efterfrågas i takt med att fler flyttar till Järfälla samt förutsättningar för kommunens bostadsförsörjning och beredskap. I avsnittet beskrivs även kortfattat förutsättningarna för vård och service samt hur medborgarnas tillgång till dessa kan stärkas.

Robust

Genom att planera långsiktigt och tidigt avsätta mark för samhällsservice kan marken användas till det som den är bäst lämpad för. Fler skyddsrum och arbete för att minska den fysiska infrastrukturens sårbarhet förbättrar kommunens beredskap.

Cirkulärt

Genom effektivare planering och utformning kan skolans lokaler utnyttjas av kultur- och idrottsföreningar i större utsträckning. Järfälla kommun visar vägen genom att bygga hållbara, mångfunktionella byggnader och anläggningar.

Inkluderande

Genom att möjliggöra boende för livets alla skeden i alla kommundelar och koncentrerat till kollektivtrafiknära lägen kan bostadsförsörjningen även säkerställa god närhet för alla till lokal service. Placering av anläggningar för idrott och kultur kan främja möten mellan områden och hållbara transporter.

Service och vård

Det finns flera lokala centrum i kommunen som erbjuder service och vård. Förutom de centrum som ligger intill pendeltågsstationerna finns Viksjö centrum och Barkarby handelsplats. I alla lokala centrum finns bland annat vårdcentraler, livsmedelsaffärer, restauranger, apotek och postombud. De flesta centrum har även bankomat, gym, frisör, tandläkare och olika typer av affärer. I takt med att Barkarby och Kallhäll utvecklas med bostäder väntas serviceutbudet förbättras

på dessa platser. För att alla i Järfälla fortsatt ska ha god närhet till service och vård är det viktigt att stärka de befintliga lokala centrumen och tillgängligheten till dessa. Genom att bygga kollektivtrafiknära förbättras underlaget och förutsättningarna för god lokal service och vård.

I Järfälla finns ett sjukhus, Jakobsbergs sjukhus, som är en viktig resurs för kommunen som vårdgivare. I Veddesta finns

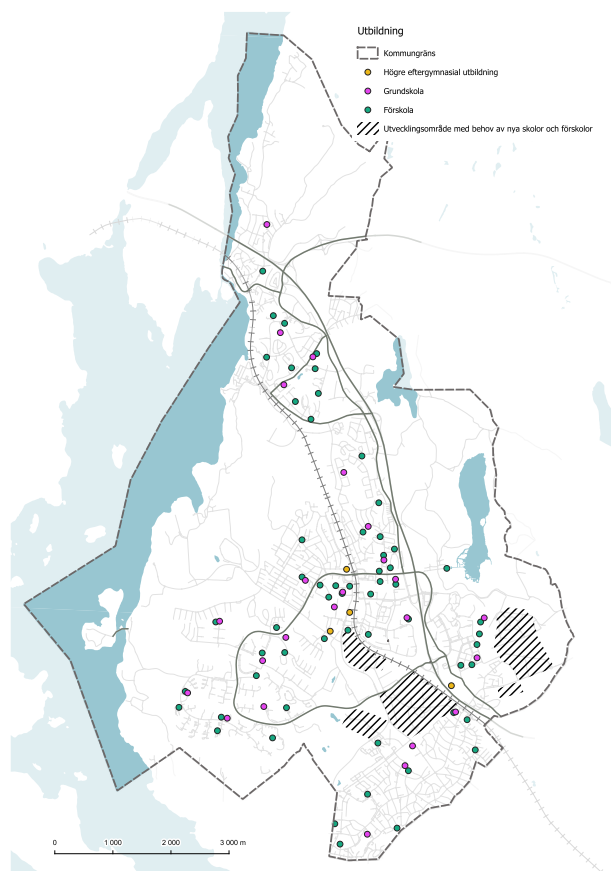
det möjlighet att etablera ett vårdkluster inom den regionala stadskärnan där olika vårdfunktioner kan samlas som kompletterar Jakobsbergs sjukhus. Veddesta ligger i nära anslutning till Barkarby station, en viktig nod för kapacitetsstark kollektivtrafik som är lätt att nå för många människor inom kommunen och i regionen.

Utbildning

I takt med att Järfälla växer krävs en långsiktig planering av skolor och förskolor för barn i olika åldrar. Vid planering av nya skolor och förskolor finns flera viktiga aspekter att ta hänsyn till. En viktig ekonomisk aspekt är få ett så stort upptagningsområde som möjligt för att verksamheten på lång sikt ska vara resurseffektiv. En placering mellan två bostadsområden är en bra lösning för att öka upptagningsområdet. Det är också positivt ur integrationssynpunkt att barn från olika områden kan mötas i skolan. Om det är möjligt finns det flera positiva synergieffekter om skolor kan placeras i närheten av idrottsanläggningar så att dessa kan samutnyttja ytor och lokaler. En avvägning vid planering av nya skolor är hur stor skolan ska vara för att kunna säkerställa tillräckligt med friytor på gården.

Enligt nulägesanalysen har en mycket hög andel av Järfällas invånare en förskola inom 500 meter och en skola inom en kilometer. Det är främst de glest befolkade områdena Lund och Uddnäs i norra Järfälla samt delar av verksamhetsområdet Veddesta som har dålig närhet. På vissa platser i kommunen kommer fler skolor och förskolor behöva byggas för att öka kapaciteten och möta den ökande befolkningen. I Järfällas stora stadsutvecklingsområde Barkarby väntas en mycket stor inflyttning av barn. Här är det extra viktigt att i tidigt skede reservera plats för tillräckligt stora gårdar.

Idag finns det både gymnasieutbildning och folkhögskola inom kommunen. I Järfälla finns god potential för eftergymnasial utbildning och högre utbildning i form av högskoleutbildning och yrkesutbildning.

Karta över befintliga platser för utbildning samt utvecklingsområden där nya skolor och förskolor behöver byggas.

Förutsättningarna är särskilt goda inom den regionala stadskärnan där det finns en hög andel kunskapsintensivt näringsliv som kräver arbetskraft med högre utbildning. Den regionala stadskärnan har goda kommunikationsmöjligheter vilket gör det enkelt att ta sig hit från hela regionen och även utanför regionen.

Barnperspektiv i planering av skolor och förskolor

Barn behöver stora ytor för lek och utevistelse då det ger positiva konsekvenser för deras hälsa och inlärningsförmåga. Att tidigt i planeringen hitta ytor för skolor och förskolor är viktigt för att kunna få till tillräckligt stora gårdar. Samlokalisering med idrottsanläggningar är ett sätt att ge barn ännu större

Flygvy över Herrestaskolan i Barkarby.

friyta, placering nära ett grönområde eller park ett annat sätt. För att barn ska kunna ta sig tryggt till skolan på egen hand med gång och cykel är det viktigt med säkra skolvägar och korta avstånd. I högstadie- och gymnasieåldern antas elever kunna ta sig längre sträckor från sitt hem på egen hand. För dessa grupper är god närhet till kollektivtrafik viktigt.

Det är viktigt att inte placera verksamheter i närheten av områden som är utsatta för mycket buller och höga halter av luftföroreningar. I placering och utformning av skolor, och framförallt förskolor, är det viktigt att minimera risken för värmestress. Det kan exempelvis innebära att se till att det är hög krontäckningsgrad på gården. Varierande storlek på årskullar och det fria skolvalet gör att skolplanering är mycket komplext, behöver beaktas i tidiga skeden men också vara flexibelt.

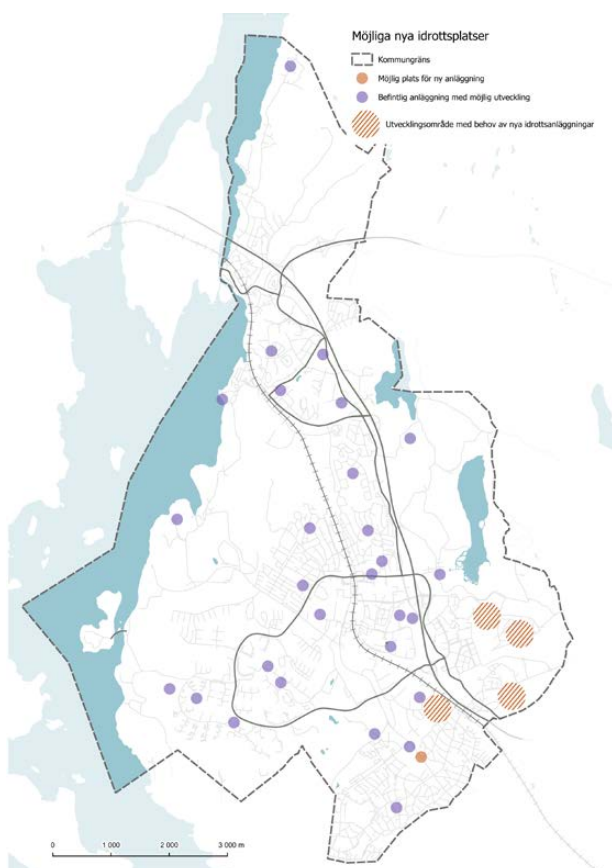
Idrott

Kommunen har ett grundläggande intresse av att utveckla förutsättningar för idrott och motion både för föreningar samt för den

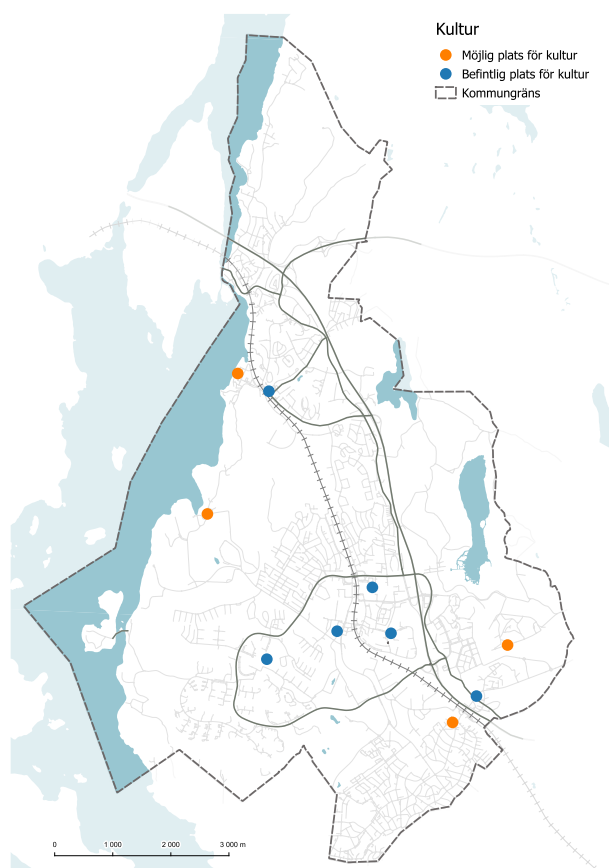
enskilde motionären. Aktiviteterna bidrar även till andra samhällsvinster än folkhälsa, bland annat ekonomiska och demokratiska värden. En god och jämlik tillgång till platser för idrott och aktiviteter är en viktig del i att säkerställa invånarnas, och särskilt barns, rätt till idrott och rekreation. De kommunala idrottsanläggningarna har i nuläget generellt sett en hög beläggningsgrad vilket innebär att de befintliga idrottsanläggningarna behöver värnas samt att fler behöver tillkomma för att möta befolkningstillväxten.

För att anläggningarna ska användas är det viktigt att de kan nås inom ett rimligt avstånd från bostaden, det ska vara enkelt att ta sig dit med gång, cykel eller kollektivtrafik. Enligt nulägesanalysen har i stort sett hela befolkningen max 1,5 kilometer till en kommunal bokningsbar idrottsanläggning. Analysen tar dock inte hänsyn till vilka områden som har en stor eller lite variation av anläggningar.

Rapporten **Långsiktigt behov av anläggningar för en aktiv fritid** innehåller en översiktlig kartläggning av det framtida behovet av idrottsanläggningar. För att visa var det finns potential att utveckla befintliga

Karta över platser där olika idrottsfunktioner kan provas.

Karta över befintliga platser för kultur och möjliga framtida platser för kultur.

idrottsanläggningar eller finns möjlighet att bygga nya anläggningar har en karta tagits fram. De befintliga anläggningarna som pekas ut i kartan är platser där det finns minst två kommunala idrottsanläggningar antingen utomhus eller inomhus. Platsernas specifika förutsättningar och möjligheten att samutnyttja ytorna med andra funktioner behöver utredas vidare i samband med ett detaljplanearbete. Exempel på aspekter att beakta i ett sådant arbete kan vara buller från anläggningen. Under 2031 inträder ett försäljningsförbud mot mikroplast i konstgräs, som bland annat är en stor källa till spridning av mikroplaster. Arbeta med att hitta ersättningsmaterial pågår. Denna aspekt behöver beaktas i framtida arbeten med konstgräsplaner.

I samband med stadsutvecklingen i Barkarby där inflyttningen bedöms bli stor är det

särskilt viktigt att i tidigt skede reservera plats för ytkrävande idrottsfunktioner. Ytor för anläggningar både utomhus och inomhus ska utredas vidare i områdesplanering.

Utöver idrottsanläggningarna är det betydelsefullt att det finns anläggningar och ytor för spontanidrott och lek för att så många som möjligt ska ha möjlighet till rörelse. Med spontanidrottsytor avses en iordningställd utomhusyta som inte kan bokas och kan nyttjas kostnadsfritt av allmänheten. De finns oftast på skolgårdar eller i parker och grönområden. Ytor och anläggningar för spontanidrott och lek nyttjas främst av barn och är viktiga för att de ska uppnå rekommendationer om fysisk aktivitet samt kunna ha en meningsfull fritid. För att barn ska nyttja dem är det av vikt att de finns nära bostaden och att de kan nås på ett tryggt sätt.

Kultur

Kultur är viktigt för folkhälsan på flera olika sätt och är centralt för många människors livskvalitet. I dagsläget finns det flera platser för kultur inom kommunen. I norra Järfälla, vid torget i Kallhälls centrum, finns privatägda folkets hus som är en viktig samlingsplats för kultur av olika slag. Den rymmer en samlingssal som fungerar som biosalong samt lokal för scenkonst och utställningar. Intill folkets hus finns också ett bibliotek som anordnar evenemang och utställningar. I Norra Jakobsberg finns en utomhusscen i Görvälnparken som lämpar sig för teater och konserter. I närheten finns även en skulpturpark. Inom den regionala stadskärnan finns flera platser för olika typer av kultur. I Jakobsbergs centrum finns Järfälla bibliotek som även inrymmer Jakobsbergs konsthall. I Jakobsberg finns även Järfälla kulturscen som är en stor lokal för olika typer av scenkonst. I Bas Barkarby finns ett bibliotek, en kosthall

samt en blackbox som är en flexibel lokal för bio, scenkonst och föredrag. I Veddesta och i östra Barkarbystden finns detaljplaner där det finns möjlighet att inrymma kulturverksamheter. I Viksjö Centrum finns en scenkonstlokal som även fungerar för bio, utställningar, m.m. Intill ligger även Viksjö bibliotek. Tillsammans är det en viktig plats för kultur i Viksjö och intilliggande områden. Utöver nämnda platser används flera av kommunens skolor av kulturskolan till olika typer av aktiviteter.

När befolkningen ökar behövs fler lokaler för kultur. Rapporten Långsiktigt behov av anläggningar för en aktiv fritid visar att det långsiktiga behovet för kultur i form av bibliotek, fritidsgårdar och lokaler till kulturskolan kommer att öka till 2050. Kulturverksamheter har ofta mer flexibla lokalkrav än exempelvis idrott och kan därför i högre utsträckning

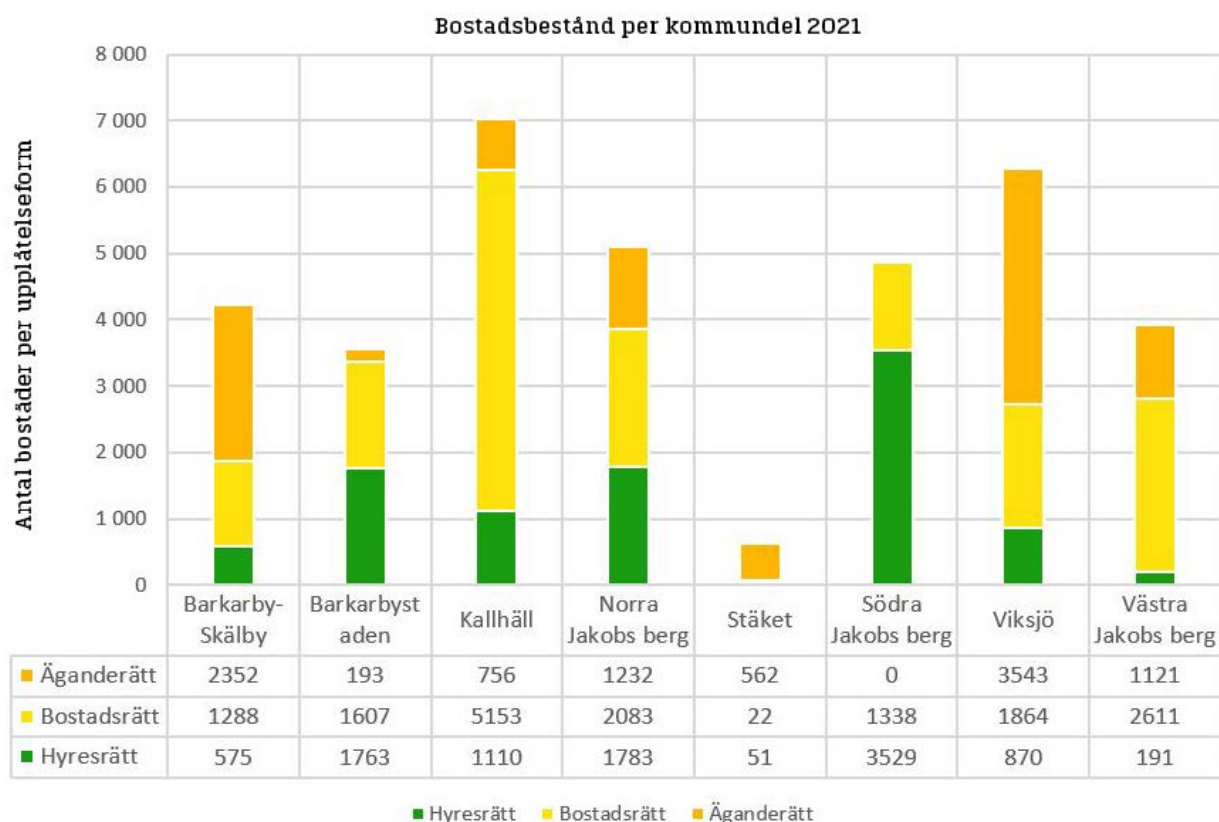

Diagram över bostadsbestånd per upplåtelseform och kommunedel 2021.

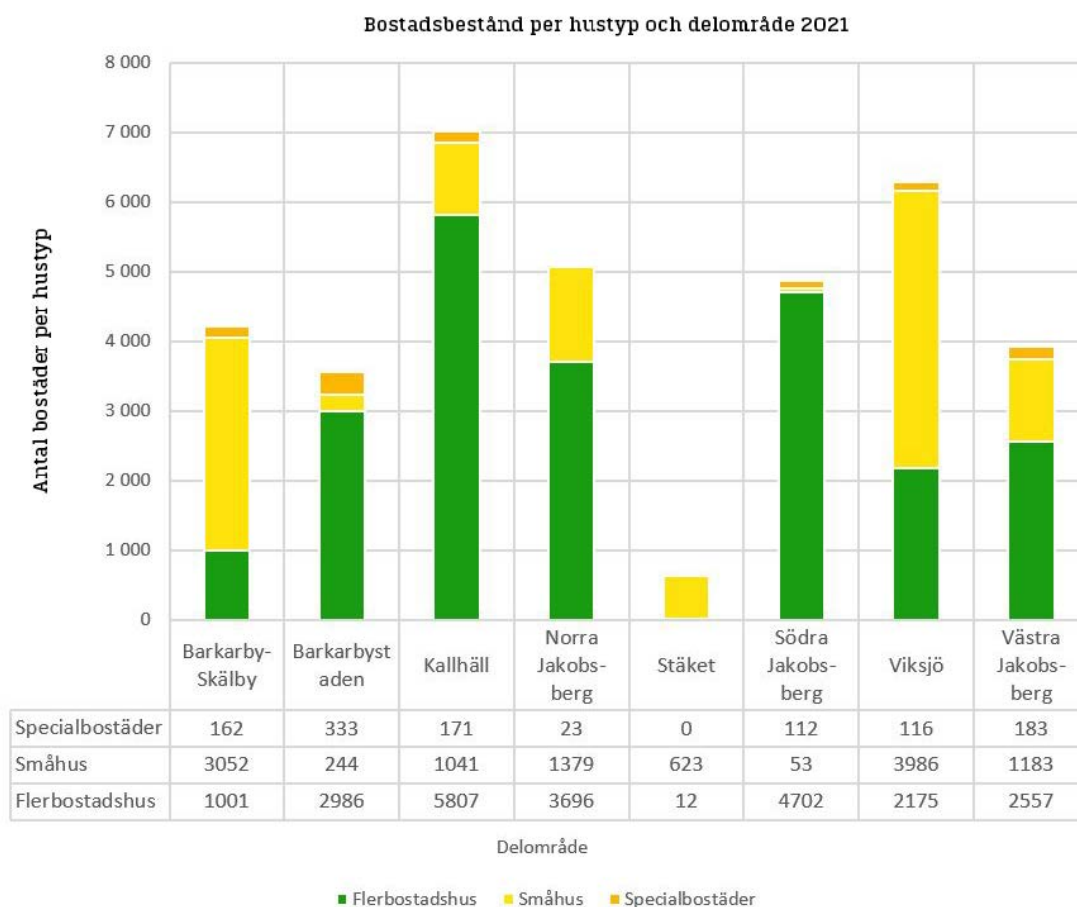

Diagram över Bostadsbestånd per hustyp och delområde för Järfälla kommun 2021.

inrymmas i befintliga lokaler. Ibland kan dock även kulturen behöva särskilda ytor för att få plats i en växande stad. I nedanstående karta redovisas platser där det finns potential att inrymma någon större kulturverksamhet i framtiden, platserna som pekas ut är Bolinder strand, södra delen av Veddesta och kvarteret invid det kommande tunnelbanetorget i Barkarbystaden. Utöver de utpekade platserna i kartan är det möjligt att inrymma kultur i centrala lägen inom den regionala stadskärnans kvartersstruktur.

Bostäder

Järfälla kommun är del av en växande region med stark attraktionskraft och stort utbud av arbetsplatser. Ett naturnära läge och god kollektivtrafik gör Järfälla till en attraktiv kommun att bo i. Med stöd av översiktsplanen

finns möjlighet att planera för bostäder som motsvarar en befolkningstillväxt på upp till cirka 40 000 nya invånare. En mycket stor del av befolkningstillväxten väntas ske inom den regionala stadskärnan. Genom att erbjuda stor variation av bostäder i alla kommundelar kan hushåll efterfråga ett boende som passar den aktuella livssituationen.

Där kommunen äger mark som är möjlig att utveckla för bostäder, har kommunen större möjlighet att planera för olika bostadstyper, bostadsstorlekar och upplåtelseformer som möter behoven. I kommunens bostadsförsörjningsprogram återfinns riktlinjerna för bostadsförsörjningen och bostadssituationen i kommunen beskrivs.

Kommunen som helhet har en jämn fördelning mellan upplåtelseformer, däremot finns det stora variationer mellan de olika

kommundelarna. Två tredjedelar av det totala bostadsbeståndet består av flerbostadshus och cirka en tredjedel av småhus. På kommundelnivå finns det dock stora skillnader mellan hustyper. För att ge förutsättningar för ett Järfälla där alla får plats behövs en bredd av bostäder i alla kommunelar. Genom att bredda ett ensidigt bostadsbestånd på områdesnivå kan den socioekonomiska segregationen minska. För att tillkommande bostäder ska kunna bidra till en minskad socioekonomisk segregation behöver hushåll med socioekonomiska utmaningar ges möjlighet att efterfråga de bostäder som byggs i olika områden. I kommunens bostadsförsörjningsprogram konstateras det att ett tillskott av stora lägenheter, särskilt bostadsrätter, har positiva effekter för utvecklingen i socioekonomiskt svagare områden som idag finns i centrala och södra Jakobsberg samt i Ulvsättra i Kallhäll. I bostadsförsörjningsprogrammet listas även andra insatser för hur hushåll med socioekonomiska utmaningar kan efterfråga en ny bostad, till exempel genom att kommunen vid markanvisning av kommunal mark avsätter en andel av bostäderna till sociala kontrakt.

I takt med att befolkningen ökar kommer även antalet personer med behov av olika typer av särskilda boenden att öka. Vård- och omsorgsboenden bör finnas i hela kommunen på platser med goda kommunikationer så att det är lätt för äldre, närstående och personal att nå boendet. Bostäder, såväl som skolor, torg och andra offentliga miljöer ska ha god tillgänglighet för personer med funktionsvariationer. Möjlighet till nya LSS-boenden och vård- och omsorgsboenden prövas i detaljplan där det bedöms finnas ett behov. För att främja goda boendemiljöer behöver socialtjänsten medverka i samhällsplaneringen. Även samarbete med andra förvaltningar i kommunen är viktigt.

Civil beredskap

I Järfällas risk- och sårbarhetsanalys analyseras vilka extraordinära händelser som kan inträffa i kommunen. Detta arbete har bland annat identifierat kritiska beroenden

för att samhällsviktiga verksamheter ska kunna fungera. Flera av dessa har en direkt koppling till den fysiska planeringen: elförsörjning, vatten och avlopp, elektroniska kommunikationer, vägar och järnvägar, drivmedelsförsörjning samt livsmedelsförsörjning. Ur ett beredskapsperspektiv är det viktigt med ett kontinuerligt arbete för att minska sårbarheten i kommunens samhällsviktiga infrastruktur.

Inom arbetet för risk- och sårbarhetsanalysen har även ett antal åtgärder identifierats som är nödvändiga att stärka Järfällas beredskap. En viktig åtgärd är att upprätta trygghetspunkter/särskilda samlingsplatser vid ett långvarigt elbortfall eller annan krissituation där tillgång till värme, vatten och ström finns och där medborgarna kan få information. Sådana platser är viktiga att beakta i fortsatt fysisk planering. En annan åtgärd är att utreda robusthet och redundans inom IT och teknisk infrastruktur. När Järfälla växer är det viktigt att mobilnäten hänger med och att det finns en dialog med operatörer som ansvarar för näten. Den sista åtgärden kopplad till fysisk planering är samordnad elförsörjning och reservkraft. I avsnittet Teknisk försörjning finns mer information om utmaningarna med energiförsörjningen.

Vid händelse av krig är skyddsrum av stor betydelse. I Järfälla finns det cirka 550 skyddsrum och ungefär 0,9 platser per invånare, vilket är ett relativt högt antal jämfört med övriga kommuner i Stockholms län. Det innebär dock att alla kommuninvånare inte får plats i ett skyddsrum vid en krigssituation. I Järfälla finns det särskilt många skyddsrum i de områden som uppfördes under 1960 och 70-talet. Hur många av de befintliga skyddsrummen som behöver moderniseras är oklart. Däremot behöver befintliga skyddsrum beaktas så att de inte påverkas av intilliggande nybyggnation. Järfällas utveckling får inte försämra tillgången till befintliga skyddsrum. Vid nybyggnation behöver nya skyddsrum och skyddade utrymmen byggas för att möta den höga befolkningstillväxten. Utbyggnad av tunnelbanan under mark ger möjlighet till skyddande utrymme i regionala stadskärnan.

Näringsliv

Järfällas strategiska läge gör att det finns god potential att uppnå en balans mellan bostäder och arbetsplatser, men för att det ska vara möjligt behöver kommunens näringsliv utvecklas i takt med befolkningen. Järfällas näringsliv befinner sig i en omställning där mer kunskapsintensiva och gröna verksamheter antas utgöra en större del av arbetsmarknaden i framtiden, samtidigt som verksamheter inom branscher som tillverkning och handel även i fortsättningen är viktiga för kommunen.

Robust

Ger förutsättningar för grön tillväxt genom en hållbar och effektiv mark- och resursanvändning samt verka för omställning till ett mer effektivt markutnyttjande per arbetstillfälle. Nya personalintensiva verksamheter etableras i lägen med god kollektivtrafik och kommunen verkar för hållbara transporter.

Cirkulärt

Genom att verka för att i första hand bygga om, bygga på och bygga till vid nya och förändrade lokalbehov samt designa och planera för demonterbarhet och flexibilitet. Genom att möjliggöra delningscenter, co-workingytor och andra platser för delning.

Inkluderande

Genom att utjämna balansen mellan arbetstillfällen och invånare samt verka för socialt engagemang och delaktighet i lokalsamhället.

Verksamhetsområden

Utveckling av verksamhetsområden ska utgå från näringslivets behov och främja en mer effektiv användning av marken samt ett bredare serviceutbud. Vid utveckling och omvandling inom kommunens verksamhetsområden ska möjligheten att stärka tillgängligheten för gående och cyklister,

orienterbarhet, trygghet och grönska beaktas. Verktyg för grönytefaktor och social hållbarhet används i arbetet med detaljplaner, exploatering och bygglov. Syftet är att stärka de gröna och sociala värdena i kommunens verksamhetsområden och vägleda fastighetsägare till en mer hållbar förvaltning.

En analys över näringslivets tillväxt och markbehov i Järfälla visar att det väntas finnas en långsiktig efterfrågan från näringslivet på verksamhetsmark i kommunen. Det är därför viktigt att värna de områden som är utpekade i mark- och vattenanvändningskartan som Verksamheter och industri. Utvecklingen av verksamheter som inte är förenliga med bostäder koncentreras till de befintliga och väl etablerade verksamhetsområdena i kommunen. Inom dessa områden främjas en effektivare markanvändning genom förtätning och omstrukturering. Befintliga verksamheter ska ges goda möjligheter att utvecklas utan att ta mer mark i anspråk.

Verksamhetsområdena runt om i kommunen har olika karaktär och utvecklas utifrån sina förutsättningar. De verksamhetsområden i kommunen som är belägna utan närhet till bostäder eller kollektivtrafik och i anslutning till stora trafikleder är lämpliga för transportintensiva verksamheter, medan de som har bättre tillgång till kollektivtrafik lämpar sig för mer personalintensiva verksamheter. Den omgivande landskapsbilden och bebyggelsemiljöns karaktär är avgörande för om det är lämpligast med mer storskalig eller mer småskalig bebyggelse inom verksamhetsområdet. Flera av kommunens verksamhetsområden är belägna mellan de stora trafiklederna och bostadsbebyggelse, vid utveckling inom dessa områden är det särskilt viktigt att ta vara på funktionen som bullerskydd för den bakomliggande bebyggelsen.

Verksamheter och service i regionala stadskärnan

Utvecklingen av den regionala stadskärnan, inklusive en stärkt kollektivtrafik, innebär att kommunen i större omfattning blir en del av ett regionalt näringsliv som kompletterar den centrala stadskärnan i Stockholm. I kommunens Näringslivsstrategi konstateras det att det finns goda förutsättningar att skapa en lokal kontorsmarknad i den regionala stadskärnan med kunskapsintensiva tjänstenärings- och verksamhetsnärings- och serviceverksamheter, vilket skulle bidra till

att bredda kommunens näringsstruktur. För att ge goda förutsättningar för kontor behöver, utöver god tillgänglighet till kollektivtrafik, ett stort utbud av urbana verksamheter i en levande stadsmiljö utvecklas. Intill tunnelbanestationen i Barkarbystaden och den storregionala bytespunkten i Barkarby kommer det finnas särskilt goda förutsättningar för service och urbana verksamheter.

Inom den regionala stadskärnan finns utpräglade verksamhetsområden, som är belägna mellan den framväxande stadsmiljön och de stora trafiklederna, där bostadsutveckling inte är lämplig. Gemensamt för dem är att de utgör viktiga arbetsplatser samt att deras framtida funktion och utformning bör utredas i samband med bebyggelseutvecklingen i närområdet. I den mån det är möjligt ska områdena successivt utvecklas till att bli en del av en integrerad stadsmiljö. Verksamheter i dessa lägen ska utvecklas med hänsyn till lokaliseringen inom den regionala stadskärnan, med omsorg om gestaltning av byggnader och offentliga platser.

Barkarby handelsplats är idag en välkänd handelsdestination som drar många besökare utanför Järfälla till den regionala stadskärnan. Med en storregional bytespunkt i Barkarby finns stor potential att bredda besöksnäringen till att utveckla Järfälla och den regionala stadskärnan som en destination som kan erbjuda fler upplevelser, exempelvis kultur och friluftsliv.

Verksamheter och service i lokala kommunalcentrum

För att bidra till utvecklingen av levande stadsmiljöer ska arbetsplatser, verksamheter och bostäder lokaliseras tillsammans i lokala centrumbildningar. En stor dagbefolkning ökar tryggheten och ger underlag för samhällsservice som butiker och restauranger. I Viksjö och Kallhäll prioriteras verksamhetslokaler i goda kollektivtrafiklägen och där de kan bidra till att aktivera gaturummet. Generellt har de lokala kommunalcentrumen

potential för co-working eller närarbete som erbjuder en arbetsplats närmare bostaden och begränsar pendling. Det finns även potential för kreativa kulturella näringar i kommundelscentrumen då hyrorna är lägre i dessa jämfört med centrala Stockholm och det finns möjlighet att nyttja lediga lokaler tillfälligt eller på längre sikt.

Areella näringar

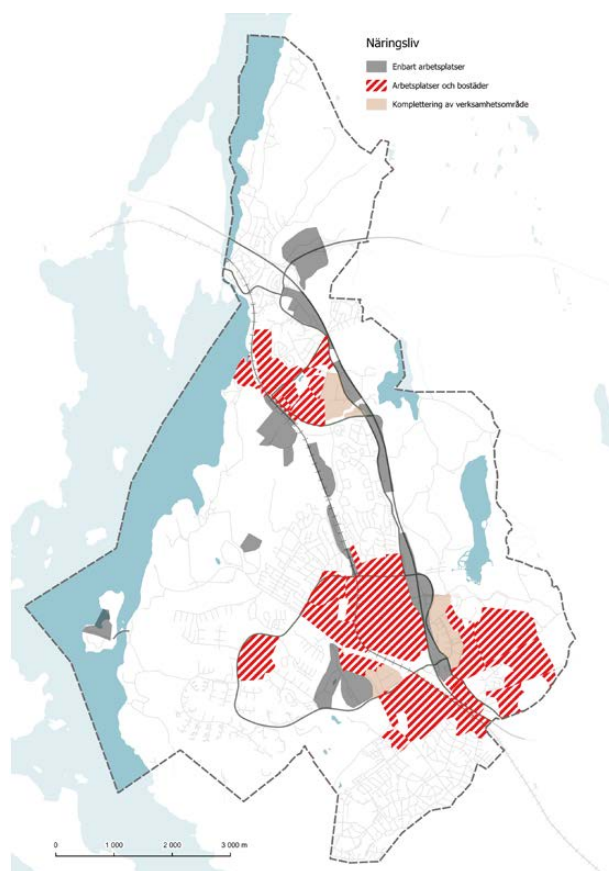
Jordbruk

Jordbruksmarken är en viktig resurs som bidrar till regionens självförsörjningsgrad. Ett aktivt miljöanpassat jordbruk bidrar till att bevara åkrar och hagar som är en del av kommunens kulturlandskap samt till ökad jordhälsa och ett mer varierat näringsliv. Idag bedrivs lantbruksverksamhet på kommunägda Görvälns gård genom Järfälla kommuns jordbruksförvaltare. Olika betesdjursbesättningar utgör genom nyttjanderättsavtal en viktig del av kommunens kulturlandskapsvård. Samarbetet med Bögs lantbruksgård i Sollentuna är viktigt att bibehålla. Goda förutsättningar för miljö- och kretsloppsanpassat jordbruk med djurhållning bidrar till ekosystemtjänster som jordhälsa, närproducerad mat och biologisk mångfald. Djurbesättningar finns även på Uddnäs och Ulvsättra gård.

Jordbruket ska ges goda förutsättningar att fortsatt bedrivas i kommunen. Läs mer om jordbruksmarken under Hänsyn.

Skogsnäring

Skogsnäringen utgör en liten del av kommunens näringsliv. Inom Sollentuna häradsallmänning, där kommunen är delägare, bedrivs produktionsskogsbruk. I övrigt bedriver kommunen en natur-, frilufts- och kulturmiljöanpassad skötsel av skogen i naturreservaten samt i de bostadsnära skogarna. Målet är att få en långsiktigt robust skogsmiljö med stor biologisk mångfald och bra värde för rekreation.

Karta över platser för utveckling av verksamheter, industri och arbetsplatser

Övriga näringar inom skyddade områden

En stor andel av Järfällas yta består av skyddade områden. Det finns flera olika typer av näringar inom dessa områden såsom konferens- och hotellanläggning, vandrarhem, restaurang, caféer, jordbruk och ridanläggning.

Teknisk försörjning

Den omfattande utvecklingen i Stockholmsregionen ställer stora krav på de tekniska försörjningssystemen. I det här avsnittet beskrivs hur kommunen planerar för tekniska anläggningar som bidrar till en hållbar utveckling på både kommunal och regional nivå.

Robust

Genom att lokalisera samhällsviktig infrastruktur med stor riskmedvetenhet, hushålla med mark och bidra till regionens självförsörjningsgrad.

Cirkulärt

Genom att möjliggöra för lokal, förnybar energiproduktion och hållbar samt resurseffektiv masshantering. Genom att samnyttja lokaler, anläggningar och ytor och därigenom hushålla med marken. Dagvatten hanteras genom grönblå system där det är möjligt och minskar behovet av bevattning. Rening och fördröjning skapas bland annat genom växtbäddar, skelettjordar, genomsläppliga ytor och gröna tak

Inkluderande

Genom att säkra tillgången till teknisk infrastruktur för alla invånare och genom att i planeringen av nya tekniska anläggningar ställa krav på medveten placering och gestaltning.

Vatten och avlopp

Järfälla kommun är skyldig att ordna vatten och avlopp till de fastigheter som ligger inom verksamhetsområdet för VA. Verksamhetsområden finns för fyra ändamål: vatten, spillvatten, dagvatten från gata och dagvatten från fastighet. Det allmänna VA-ledningsnätet i Järfälla är väl utbyggt och nästan alla kommunens invånare är anslutna till det.

Idag finns det inga områden utanför VA-verksamhetsområdet som bedöms att ha behov av kommunalt VA, enligt lagen om allmänna vattentjänster §6. Järfälla kommun har tagit fram en Vattentjänstplan som bland annat innehåller kommunens långsiktiga planering av VA-försörjningen. Vid nya detaljplaner utanför VA-verksamhetsområde så byggs den

allmänna VA-anläggningen ut och beslut om utökade verksamhetsområden tas. Kartan visar de områden i kommunen som omfattas av verksamhetsområden, och de där det kan vara aktuellt att utreda en utvidgning om ny bebyggelse planeras.

Spillvatten

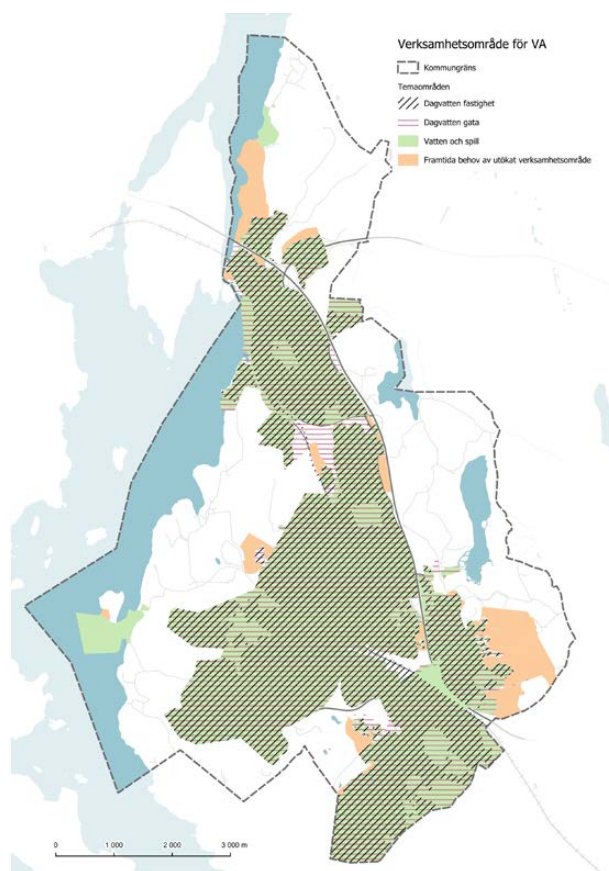
Spillvattnet i Järfälla avleds från fastigheterna via det allmänna ledningsnätet och transporteras vidare för rening. Kommunen ansvarar för det allmänna avloppsnätet och i Järfälla avleds i princip allt avloppsvatten i ett duplikat system i separata ledningar. Spillvattnet leds till Käppalaförbundets avloppsreningsverk på Lidingö (cirka 10%) och till Stockholm Vatten och Avfalls avloppsreningsverk i Bromma (cirka 90%). En nedläggning av reningsverket i Bromma är planerad och avloppsvattnet som idag leds dit kommer på sikt att ledas till Henriksdals reningsverk.

För att minimera miljöpåverkan jobbar kommunen kontinuerligt med att minska bräddning av spillvatten och att minska mängden tillskottsvatten som leds vidare till avloppsreningsverken. Detta görs bland annat genom att förnya spillvattenledningsnätet.

Dricksvatten

Järfälla kommun är medlem i kommunalförbundet Norrvatten som producerar dricksvatten för Järfälla och större delen av norra Stockholmsregionen. Järfällas dricksvatten hämtas i Mälaren och produceras av Norrvatten vid Görvälnverket i Järfälla kommun. Kommunen och Norrvatten samarbetar för att säkra framtida dricksvattentillgång och planerar för en omfattande utbyggnad av verket som möter den växande befolkningens behov. I arbetet med utveckling av vattenverket är det viktigt att värna om områdets höga natur- och kulturvärden och samtidigt möjliggöra ett robust tekniskt försörjningssystem.

Mälaren-Görväln har högsta regionala prioritet enligt den regionala vattenförsörjningsplanen vilket innebär att vattenresursen behöver säkras för framtiden med bland annat vattenskyddsområden och skyddsföreskrifter.

Karta över befintligt verksamhetsområde för VA samt utvecklingsområden.

skrifter. För att säkra dricksvattenkvaliteten har Östra Mälaren status som vattenskyddsområde och omfattas av skyddsföreskrifter (O1FS 2008:508). Läs mer om detta i Hänsyn.

I Järfälla ansvarar VA-huvudmannen för det allmänna dricksvattenledningsnätet med tillhörande anläggningar. För att säkerställa en stabil dricksvattenkvalitet, hög leveranssäkerhet och god beredskap vid störningar arbetar kommunen kontinuerligt med att kontrollera och utveckla sina delar av dricksvattenanläggningen.

Dagvatten

Dagvatten är regn- och smältvatten som rinner på markytan inom den bebyggda miljön och kan orsaka översvämningar eller transportera föroreningar till sjöar och vattendrag. För att minska dessa risker avleds vattnet och omhändertas på olika sätt. Flera delar av kommunen samarbetar inom detta.

Som huvudman för allmän plats ansvarar kommunen för avvattning av bland annat gator, vägar, torg och parker. Kommunen som VA-huvudman tar sedan emot dagvattnet och avleder och fördröjer det vidare.

Inom Järfälla ansvarar VA-huvudmannen för vattentjänster där verksamhetsområden för dessa finns inrättade. Inom verksamhetsområde för dagvatten ordnas dagvattenhantering genom VA-anläggningar på allmän plats såsom i gaturum, på torg eller i parker. Enskilda fastighetsägare ansvarar för fördröjning och avledning inom fastigheten fram till förbindelsepunkt till den allmänna VA-anläggningen.

Merparten av dagvattnet inom det kommunala verksamhetsområdet leds via diken och ledningar ut i någon av kommunens recipienter. Mälaren och Bällstaån är de recipienter som tar emot den största andelen av dagvattnet inom kommunen. Ett flertal dagvattendammar finns för att både rena och fördröja dagvattnet.

Järfälla kommun har i sina dagvattenriktlinjer ställt krav på hanteringen av dagvatten med syftet att uppnå en god vattenstatus i kommunens sjöar och vattendrag samt att bebyggda områden inte ska drabbas av skador vid översvämningar. Krav på rening och fördröjning av dagvatten gäller till exempel för alla fastigheter inom nya detaljplaner och vid nya bygglov. Ytterligare vägledning för hantering av dagvatten i syfte att säkerställa uppföljande av miljö kvalitetsnormer återfinns i hänsynsavsnittet. Ytterligare information och stöd för god dagvattenhantering återfinns dessutom i kommunens Vattenplan.

Energiförsörjning

Energiförsörjning och särskilt elsystemet sträcker sig över kommungränserna och ska ses i såväl ett regionalt som nationellt perspektiv. I Järfälla finns ingen större lokal energiproduktion. Fjärrvärme levereras huvudsakligen från kraftvärmeverket Högbytorp i Upplands-Bro kommun, där det även finns biogasproduktion. Nätansluten sol i

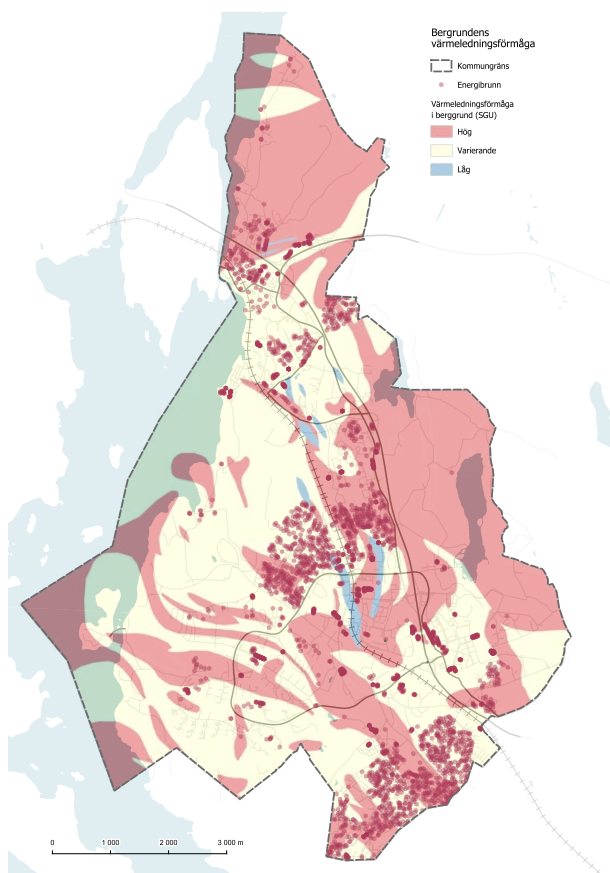

Karta över befintlig elförsörjning.

kommunen producerade 2023 motsvarande knappt tre procent av den el som används. Installationstakten är hög, men begränsas på sikt av elnätets funktion och kapacitet. I ett växande Järfälla ökar behovet av både el och värme. Fram till 2050 kommer Järfälla att behöva arbeta med både nätförstärkningar, effektiviseringsåtgärder och ökad självförsörjning i enlighet med strategierna om att uppnå ett inkluderande, robust och cirkulärt samhälle.

Nätförstärkningar

Den ökade befolkningen i Järfälla och i hela landet innebär en ökad användning av el, både för privat bruk och för verksamheter, som i sin tur kräver en utbyggnad av elnätet. I nuläget kan behovet av el tillgodoses för Järfälla kommun, men fram till 2050 kommer de nationella, regionala och lokala energiinfrastrukturnäten att behöva förstärkas, vilket beskrivs långsiktigt

Karta över berggrundens värmeledningsförmåga.

i ledningsägarnas nätutvecklingsplaner. Att räkna ut det exakta behovet till 2050 är svårt då det bland annat beror på vilka typer av verksamheter som finns i kommunen i framtiden, antalet bostäder som byggs samt andra osäkra faktorer. Nätförstärkningarna kan komma att handla om förstärkningar av ledningsinfrastruktur förlagd i luft, mark eller vatten. För kommunen medför denna typ av infrastrukturförstärkningar såväl positiva konsekvenser i form av ökad kapacitet och driftsäkerhet i näten som negativa konsekvenser i form av inlämpning av mark som kan vara av värde för andra kommunala intressen.

I detta skede är det inte möjligt eller lämpligt att i översiktsplanen avsätta särskilda stråk för möjlig ny energiinfrastruktur, då markbehovet utgår från de behovsanalyser som görs den dag då förstärkningar bedöms behövas. Järfälla kommun kommer därför

att delta aktivt i kommande processer kring lokaliseringsanalyser och vägval. Eventuella nya kraftledningsstråk inom Järfälla kommun behöver placeras med hänsyn till natur- och kulturvärden såväl som till befintliga och framväxande boendemiljöer. Så litet ytan- språk som möjligt bör eftersträvas och där det är möjligt ska nedgrävning och samlokalisering av kraftledningsstråk prioriteras. Dialog om framtida lokaliseringsutredningar behöver ske samordnat på regional och mellankommunal nivå för att hitta den bästa dragningen med lägst påverkan.

Effektiviseringsåtgärder

I ett växande Järfälla ökar behovet av både el och värme. Det är därför även viktigt att ha fokus på befintlig bebyggelse och verksamheter som behöver effektiviseras för att klara av omställningen mot en mer hållbar framtid samtidigt som Järfälla växer.

För att säkerställa en långsiktig energitillgång och minska sårbarheten kan lokal energiproduktion och energieffektivisering främjas. Småhus, bostadsrättsföreningar, hyreshus och verksamhetslokaler har alla olika förutsättningar för energieffektivisering och att investera i småskaliga elproduktionsanläggningar. Järfälla arbetar aktivt med fastighetsägare för att minska uttag av effekt och användning av energi, bland annat genom klimat- och energirådgivningen som erbjuder opartisk och kostnadsfri rådgivning i alla energifrågor. Det finns även stor potential att nyttja den befintliga bebyggelsen för att producera el genom solceller.

Berggrundens värmeledningsförmåga kan utnyttjas för energihushållning. På vissa platser i kommunen finns hög potential för storskalig energilagring i berggrunden som kan flytta överskottsenergi mellan olika årstider. Ett sådant system kan nyttjas av både ny och befintlig bebyggelse.

Järfällas täta bebyggelsestruktur är energieffektiv, och det är positivt för energiförsörjningen att fortsätta utveckla kommunen genom förtätning och funktionsblandning. Det förenklar exempelvis delning

av energiflöden och lagring av överskott. Sådana tekniker är särskilt lämpade för fjärrvärme och fjärrkyla men även möjliga för elenergi. Befintlig fjärrenergistruktur är en resurs att ta vara på i fortsatt utveckling. Delning av energi och lokalt producerad energi ger ett effektivt utnyttjande och ökad självförsörjning vilket kan avlasta det regionala försörjningsbehovet.

Inom transportsektorn finns stor potential till minskad energianvändning. Omställningen kan dock komma att behöva ny infrastruktur som på kort sikt kommer att kräva stora resurser. I framtiden antas fler laddplatser inom kommunen behövas för att möta den pågående utvecklingen. Järfälla har dock begränsad rådighet över utvecklingen inom transportsektorn samt elektrifieringen inom andra sektorer.

Digital infrastruktur

I takt med att digitaliseringen ökar blir utbyggnaden av fiber- och 5G-nät viktigare. Järfälla har idag ett relativt väl utbyggt nät även om det finns områden inom kommunen som inte har tillgång till fiber. Utgångspunkten är att behoven tillgodoses av marknadens aktörer. Kommunen kan genom samarbete och dialog med aktörer underlätta utbyggnaden av en robust digital infrastruktur. Denna infrastruktur är viktig för kommunikationsförsörjningen inom kommunen och regionen.

Avfall och återvinning

I Järfälla beaktas avfallshanteringen i ett tidigt skede för att säkerställa cirkulära flöden i stadsplaneringen. Inom kommunen tas avfall och återvinning hand om av miljö- och returbolaget SÖRAB. SÖRAB är ett regionalt bolag som ägs av nio kommuner i norra Stockholmsregionen. Bolagets uppdrag är att på ett miljöriktigt och rationellt sätt ta hand om det kommunala avfall samt bygg- och rivningsavfall som uppkommer i ägarkommunerna. Tillsammans med de andra kommuner som gemensamt äger SÖRAB har Järfälla kommun en avfallsplan. Avfallsplanen utgör grunden för hur kommunen planerar för avfallshan-

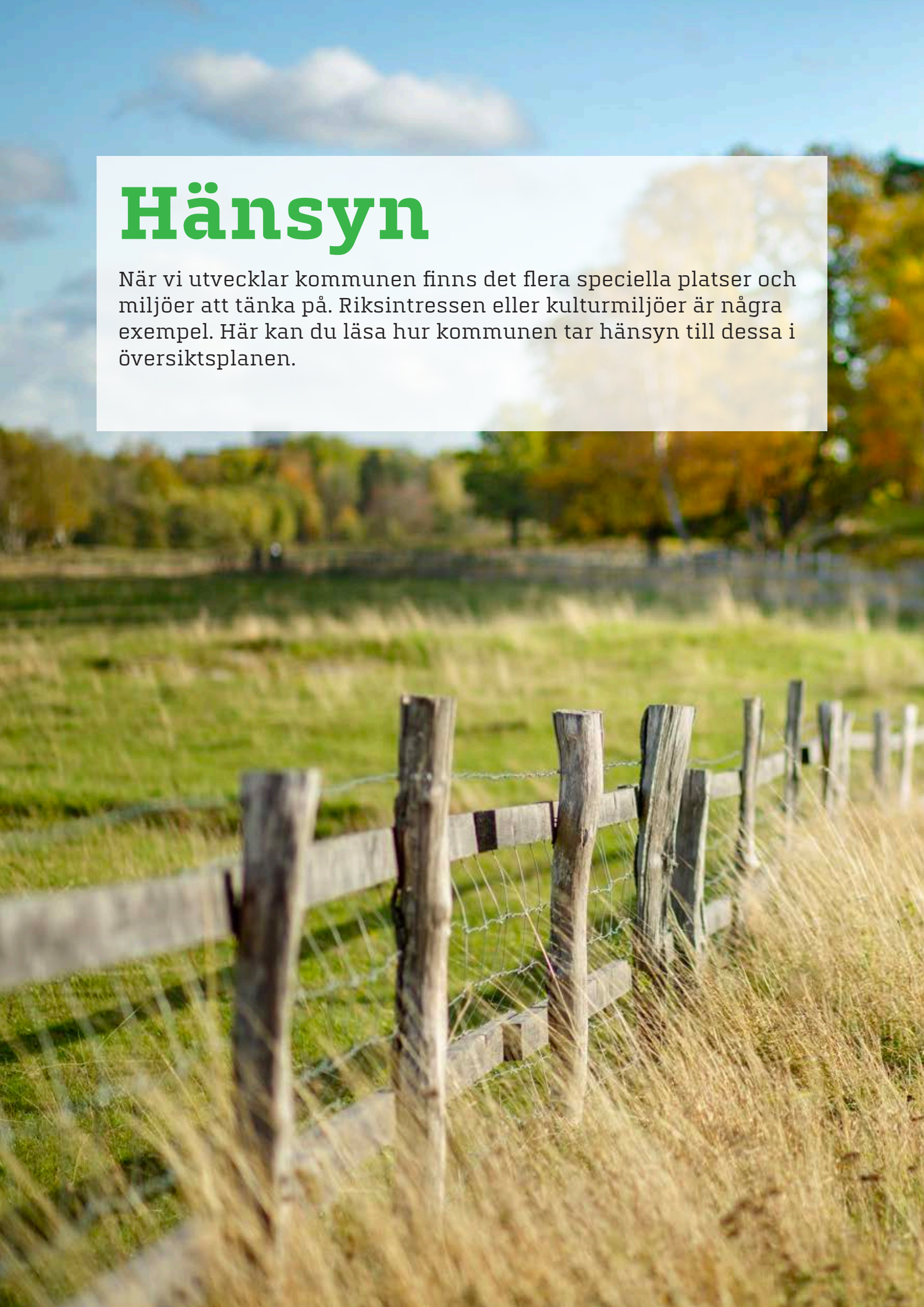
tering och återvinning och syftar till att minimera negativ miljö- och klimatpåverkan, se till att avfall är rätt sorterat, minimera avfallsmängderna, främja hållbara val och att kretsloppen är giftfria.

De senaste åren har flera nya lagstiftningar trätt i kraft som ställer högre på källsortering av avfall, till exempel kravet på fastighetsnära insamling av förpackningar. Med ökade lagkrav behöver kommunen säkerställa utrymmen för avfallshantering och återbruk i samband med detaljplanering och annan exploatering, samt befintlig bebyggelse.

Den befintliga återvinningscentralen i Görväln kommer att flytta till Stäket. Den nya platsen är större och mer lättillgänglig, vilket ger SÖRAB bättre möjligheter att utveckla sin verksamhet i enlighet med avfallsplanen. Möjligheten att bereda plats för masshantering och mellanlagring av byggmaterial inom återvinningscentralens område ska utredas.

Hänsyn

När vi utvecklar kommunen finns det flera speciella platser och miljöer att tänka på. Riksintressen eller kulturmiljöer är några exempel. Här kan du läsa hur kommunen tar hänsyn till dessa i översiktsplanen.

Riksintressen

Nedan följer de riksintressen som av miljöbalken och olika statliga myndigheter har pekats ut inom kommunens gränser. Dessa intressen ska alltid tas i beaktning så att det inte uppstår negativ påverkan på det objekt eller det värde som har bedömts vara av riksintresse.

Yrkesfiske

MB 3 kap 5 §

Mälaren

Vattenområden som har betydelse för yrkesfisket skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande.

Kulturmiljövård

MB 3 kap 6 §

Görväln

Riksintresset består av ett herrgårdslandskap och farleds- och kommunikationsmiljö med rötter i medeltiden. Det uttrycker sig bland annat genom det godspräglade landskapet med de sammanhängande storskaliga åkermarkerna, alléerna och de äldre slingrande vägsträckningarna samt utmarken som utgörs av skogsmark eller betesmark. Riksintresset för kulturmiljövård sammanfaller till stora delar med Görvälns naturreservat och inga större förändringar bedöms ske. Bebyggelsen i området saknar dock specifikt skydd med undantag av Görvälns gård.

Friluftsliv

MB 3 kap 6 §

Järvafältet

Järvafältet är utpekad på grund av sina kvaliteter med särskilt goda förutsättningar för

berikande upplevelser i natur- och kulturmiljöer samt för friluftaktiviteter. Området har stora identitetsvärden och upplevelsekviteter och områdets läge gör att det är viktigt för många människors friluftsliv samt kan nyttjas ofta och mycket. Sett till att det är i direkt anslutning till västra Storstockholms tätortsbebyggelse som är under stark tillväxt bedöms värdet av detta riksintresseområde öka ytterligare över tid. För att riksintresset ska kunna bevaras krävs ett fortsatt aktivt jordbruk samt underhåll av stigar och anläggningar.

Energidistribution

MB 3 kap 8 §

Kraftledningar

För kommunens och regionens strömförsörjning finns ett flertal större kraftledningar som sträcker sig genom kommunen, från norr till söder.

Vattenförsörjning

MB 3 kap 8 §

Görvälnverket

Görvälnverket i Viksjö försörjer en stor del av regionen med dricksvatten och är utpekad riksintresse för vattenförsörjning. Detta omfattar själva vattenverket, intagsområde för ytvatten från Mälaren och överföringsledningar. Sammantaget omfattar riksintresset en yta på 120 hektar.

Kommunikationer

MB 3 kap 8 §

Arlanda flygplats

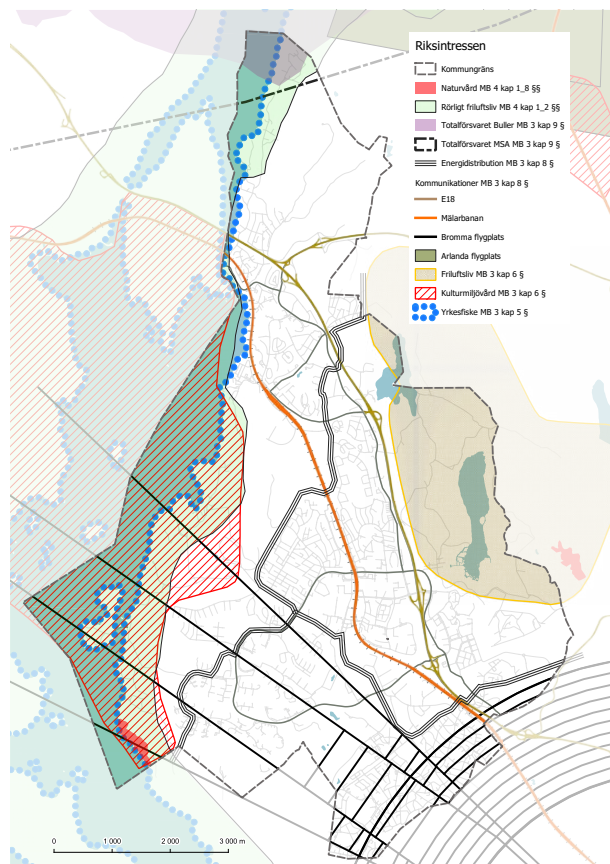
Kommunen berörs av MSA-yta tillhörande Arlanda flygplats, MSA (Minimum Sector Altitude) är den höjd som ett flygplan som är på väg ner för att landa säkert kan sjunka till innan den slutliga inflygningen tar vid. På denna höjd har flygplanet en marginal på 1000 fot/300 meter över den MSA-påverkande ytan, vars höjd är samma som högsta hinder inom ytan. Den MSA-påverkande ytan består av en cirkel med radien 55 kilometer, som utgår från flygplatsens landningshjälpmedel. Planerade byggnader och anläggningar högre än 20 meter behöver remitteras till Försvarsmakten, Swedavia samt Luftfartsverket för synpunkter och flyghinderanalys.

Bromma flygplats

Flygplatsen är utpekad av Trafikverket som riksintresse för kommunikation, enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Detta innebär att flygplatsområdet samt de omgivande influensområdena för buller, hinderskydd och flygprocedurer ska skyddas. Höga byggnader som planeras inom området kan beröra Bromma flygplats och Bällsta radar. Byggnader och tillfälliga hinder högre än 45 meter inom hinderbegränsande ytor kräver hindermarkering. Planerade byggnader och anläggningar högre än 20 meter behöver remitteras till Försvarsmakten, Swedavia samt Luftfartsverket för synpunkter och flyghinderanalys.

E18 och Rotebroleden

Europaväg 18 (E18) är av Trafikverket utpekad riksintresse för kommunikationer. Vägen sträcker sig genom hela kommunen från sydost till nordväst. Ett skyddsavstånd på 38,5 meter från beläggningskant till byggnad måste erhållas vid uppförande av byggnader intill vägen. Normalt skyddsavstånd för en motorväg i Stockholm ligger på 25 meter mellan beläggningskant och kvartersgräns. Därtill tillkommer ett avstånd om 10 meter mellan kvartersgräns och byggnad. För E18 specifikt krävs ytterligare 3,5 meter för att

Karta över riksintressen.

inte omöjliggöra kollektivtrafikkörfält.

Mälarbanan

Mälarbanans järnväg sträcker sig genom kommunen, från sydost till nordväst i stort sett parallellt med E18. Järnvägen är av Trafikverket utpekad riksintresse för kommunikationer. Riksintresset saknar precisering men enligt lagstiftningen ska markområden som är särskilt lämpliga för kommunikationer så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller nyttjandet av riksintresset.

Totalförsvaret

MB 3 kap 9 §

Riksintressen och områden av betydelse som omfattas av sekretess

Riksintressen för totalförsvarets militära del kan i vissa fall redovisas öppet och i andra fall inte. Riksintressen som inte redovisas öppet

är sådana där öppet redovisad information riskerar att avslöja uppgifter som kan skada säkerhet. För att säkerställa att ingen skada sker på de riksintressen eller områden av betydelse som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och därmed inte alls kan redovisas öppet på karta, är hela landets yta samrådsområde för till exempel alla ärenden och projekt som rör objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Det innebär att till exempel alla ärenden avseende höga objekt i hela landet måste skickas på remiss till Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.

Uppsala flottflygplats, MSA-område

En mycket liten del av norra änden av kommunen omfattas av påverkansområde (MSA) för totalförsvarets riksintresse. MSA (Minimum Sector Altitude) är den höjd som ett flygplan som är på väg ner för att landa säkert kan sjunka till innan den slutliga inflygningen tar vid. På denna höjd har flygplanet en marginal på 1000 fot/300 meter över den MSA-påverkande ytan, vars höjd är samma som högsta hinder inom ytan. Den MSA-påverkande ytan består av en cirkel med radien 55 kilometer, som utgår från flygplatsens landningshjälpmedel.

Kungsängens övnings- och skjutfält

Skjutfältet med influensområde är av riksintresse för totalförsvaret. Influensområdet berör en begränsad yta i den norra delen av kommunen och är inrättat utifrån buller- och säkerhetsaspekter.

Väderradar Håtuna

Hela kommunen berörs av påverkansområde för väderradar. Inom detta påverkansområde riskerar vindkraft och andra höga objekt skada väderradarstationen varför särskilda analyser behöver genomföras av Försvarsmakten innan sådana uppförs. Ett påverkansområde väderradar utgörs av ett cirkulärt område med 50 kilometers radie i förhållande till väderradarstationen.

Rörliga friluftslivet

MB 4 kap 1,2 §§

Mälaren med öar och strandområden

Mälaren med dess öar och strandområden är i sin helhet av riksintresse på grund av sina natur- och kulturvärden och de goda förutsättningarna för friluftsliv och turism. Områdets historiska värde i form av landskapsmiljön och områdets betydelse för friluftslivet är grunden för riksintresset i kommunen. Ingrepp i miljön får inte påtagligt skada områdets natur- och kulturvärden och friluftslivets intressen ska särskilt beaktas.

Inom områden som är utpekade riksintressen enligt MB 4 kap 1,2 §§ ska turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

Naturvård

MB 4 kap 1 och 8 §§

Gåseborg

Natura 2000-området vid Gåseborg är av riksintresse utifrån sitt naturvärde och utpekande inom art- och habitatdirektivet. Se Natura 2000 under Skyddsformer MB 7 kap.

Skyddade områden

Inom Järfälla finns det flera områden med olika typer av skyddsformer utifrån gällande lagstiftning. Dessa beaktas så att skyddsföreskrifter följs och så att ingen negativ påverkan sker på de värden eller objekt som skyddas.

Vattenskyddsområde

Östra Mälaren

Syftet med vattenskyddsområdet är att bevara en god kvalitet för råvattnet inom östra Mälarens ytvattentäkter, där Görväln ingår. Skyddsföreskrifter för området syftar till att reglera och förhindra verksamheter som riskerar att medföra vattenföroreningar och negativ påverkan på råvattenkvaliteten.

Skyddsområdet består av en primär skyddszon inom vattenområde och 50 meter från strandlinje vid medelvattenstånd samt en sekundär skyddszon som består av landyta som avrinner till Mälaren, både naturligt och via tekniska anläggningar.

Vid detaljplanering inom Mälarens avrinningsområde behöver det säkerställas att Östra Mälarens ytvattentäkt inte påverkas negativt.

Djurskyddsområde

Översjön, Getholmen

1975 beslutade länsstyrelsen om tillträdesförbud mellan 15 april och den 30 juni, för att skydda fågellivet på ön. Getholmen är belägen mitt i Översjön, i kommunens nordöstra del.

Natura 2000

Gåseborg

Gåseborgs Natura 2000-område är kommunens enda utpekade område av EU-gemenskapsintresse, enligt habitatdirektivet. Silikatbranter, taiga, nordlig lövskog, ädel-lövskog i branter samt hållmarkstorräng är

dess ingående habitat. Området har värdefull kryptogamflora, är en av stockholmstraktens artrikaste lokaler för landmollusker och hyser många olika arter.

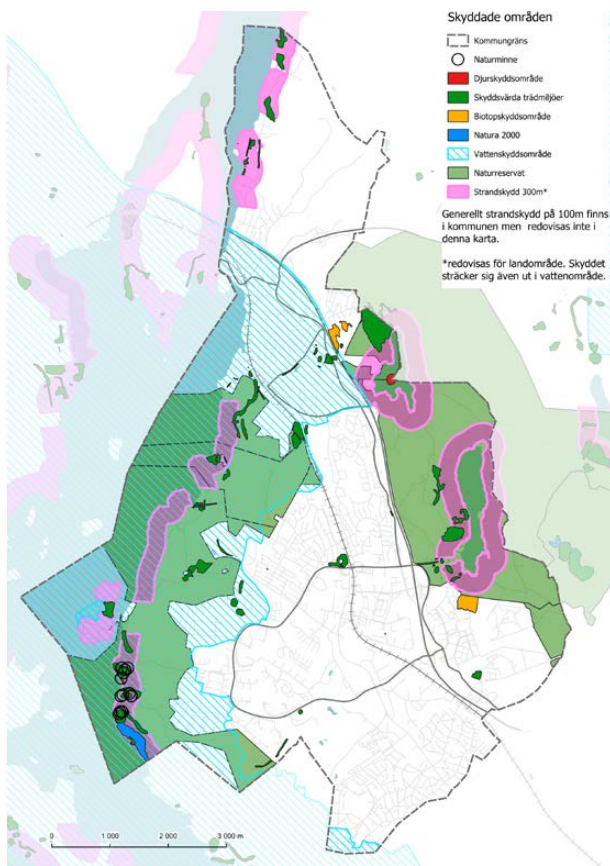
Naturresevat

Görväln

Görvälns naturresevat är kommunalt och inrättades 1995 av miljö- och hälsoskyddsnämnden i Järfälla kommun på delegation av länsstyrelsen. Ändamålet med resevatet är att bevara ett stort tätortsnära naturområde och kulturlandskap av mycket högt värde för allmänhetens friluftsliv, samt att skydda och vårda områdets vetenskapliga och kulturhistoriska värden. Kommunen är förvaltare av resevatet. I anslutning till resevatet finns även Görvälns naturvårdsområde, som är att betrakta som naturresevat. Även detta är inrättat av kommunen men sköts av markägaren.

Västra Järvafältet

Järvafältet är ett stort naturområde som sträcker sig längs Järfällas östra del samt genom kommunerna Sollentuna, Stockholm, Sundbyberg och Solna. Stora delar av Järfällas del av Järvafältet ingår i Västra Järvafältets naturresevat. Resevatet inrättades år 1988 av länsstyrelsen och ingår i ett större skyddat område tillsammans med Molnsättra naturresevat i norr, Norra Igelbäckens naturresevat i söder, Östra Järvafältets naturresevat i Sollentuna samt Hansta naturresevat och Igelbäckens kulturresevat i Stockholm.

Karta över skyddade områden.

Ändamålet med reservatet är att bevara ett stort tätortsnära naturområde och kulturlandskap av mycket stort värde för allmänhetens friluftsliv samt att skydda och vårda områdets vetenskapliga och kulturella värden. Säby gård med ridskoleverksamhet och servering utgör huvudentré till området. I närheten ligger Säbysjön som har höga naturvärden som fågelsjö, men också stor betydelse för landskapsbilden och friluftslivet. Kommunen är förvaltare av reservatet.

Molnsättra

Molnsättra naturreservat inrättades 1987 och präglas av kulturlandskap. Det angränsar och omsluts till stor del av Västra Järvafältets naturreservat. Landskapet består av ångar, betesmarker, löv- och barrskogar, vassområde samt strandområde tillhörande Översjön. Reservatets närhet till bebyggelse gör att det är välbesökt. Ändamålet med reservatet är att bevara ett stort tätortsnära naturområde

och kulturlandskap av mycket högt värde för allmänhetens friluftsliv, samt att skydda och vårda områdets vetenskapliga och kulturhistoriska värden. Molnsättra gård förvaltar reservatet.

Norra Igelbäcken

Igelbäcken sträcker sig över Järvafältet genom fyra kommuner och förbinder Säbysjön med Edsviken vid Ulriksdals slott. Reservatet är kommunalt inrättat och förvaltas av kommunen. I och med bildandet 2018 av Norra Igelbäckens naturreservat i Järfälla ingår bäckens sträckning i huvudsak i skyddade områden. Igelbäcken som är ett fiskrikt vattendrag utgör en del av Järvakilen, den långsträckt gröna kil som sträcker sig från Stockholms innerstad och Lidingö ut till Sigtuna längs Mälaren. Norra Igelbäckens naturreservat är en del av ett gammalt odlingslandskap med öppna gräsmarker, åkerholmar, brynmiljöer och vattendraget Igelbäcken.

Biotopskyddsområde

Generellt biotopskydd

Biotoper som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter, eller som annars är särskilt skyddsvärda har ett generellt skydd. I Järfälla gäller det bäckfåror, alléer samt åkerholmar, odlingsrösen och småvattnen i jordbrukslandskap.

Stora Ängsnäs

Stora Ängsnäs ligger mellan Kallhälls villastad och Molnsättra naturreservat, strax öster om E18. Området är en del av odlingslandskapet kring Molnsättra gård. Största delen av biotopskyddsområdet utgörs av mark som troligen har hävdats genom bete och slätter under flera hundra år, vilket gett förutsättningar för en rik flora av hävdgynnade kärlväxter och svampar.

Ålsta hage

Ålsta hage ligger på ett berg i jordbrukslandskapet och har fungerat som betesmark. Platsen har lämpat sig för väderkvarnar och senare för luftvärnsanläggningar under andra

världskriget. En öppnare gräsmark i sydväst har inslag av kulturväxter som syrén och gammal apel, och solitära grova träd som sälg, tall och ek. Den mer trädbärande delen är av hållmarkskaraktär och domineras av tall i väster, i öster mer av ädellövträd som ask och ek. Många av träden har grova solbelysta stammar, några är ihåliga, och en del har relativt vida kronor.

Naturminne

Viksjö egendom

Särpräglade naturföremål som exempelvis träd och flyttblock kan skyddas som naturminne av länsstyrelsen eller kommunen. I Järfälla återfinns tretton naturminnen i ett sammanhang i närhet till Mälaren, dessa är alla samlade norr om Gåseborg. Naturminnena inrättades 1949 under samlingsnamnet Viksjö egendom.

Strandskydd

Det generella strandskyddet gäller vid havet, insjöar och vattendrag. Strandskyddet utgår från strandlinjen och sträcker sig vanligtvis 100 meter upp på land och 100 meter ut i vattnet. Länsstyrelsen kan utvidga zonen till upp till 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa strandskyddets syften. I kommunen är strandskyddet utökat till 300 meter vid Säbysjön, Översjön och längs med delar av Mälaren. På vissa vattendragssträckor i kommunen är strandskyddet upphävt på grund av särskilda skäl. I översiktsplanen redovisas endast det utökade strandskyddet på karta då det saknas tillförlitligt kartunderlag för det generella strandskyddet.

Syftet med strandskyddet är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för växt- och djurlivet på land och i vatten. Inom strandskyddsområdet är det bland annat förbjudet att uppföra nya byggnader, uppföra anläggningar som avhåller allmänheten eller att vidta åtgärder som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur eller växtarter.

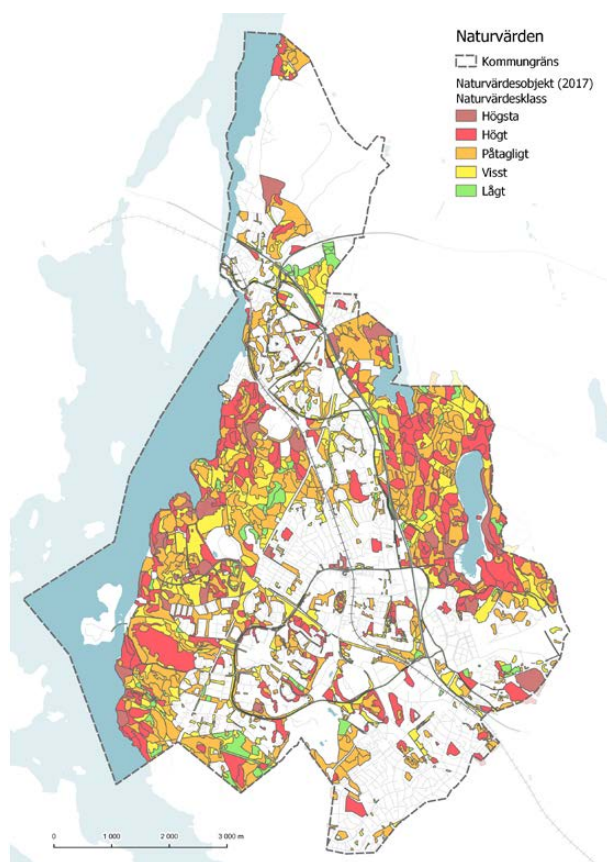
Ekologiska och rekreativa värden

Kända naturvärden inom kommunen är till stor del koncentrerade till kommunens naturreservat och stora grönområden, samtidigt finns det även identifierat höga eller mycket höga naturvärden inom den bebyggda miljön.

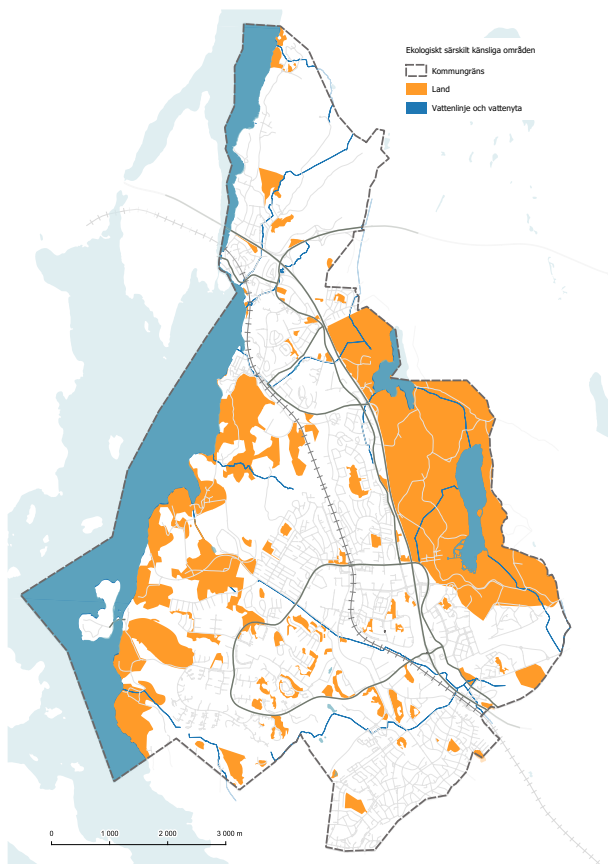
Sett till att höga naturvärden sammanfaller med kommunens stora sammanhängande grönområden eller lokal och relativt orörd natur så har dessa områden även höga rekreativa värden i stor utsträckning.

Områden med höga naturvärden innehåller arter eller särskilda typer av miljöer som tillsammans bidrar till det ekologiska värdet. I många fall förekommer det även livsmiljöer för arter som är skyddade enligt artskyddsförordningen och som behöver särskild hänsyn, såsom många fåglar, groddjur, fladdermöss eller kräldjur.

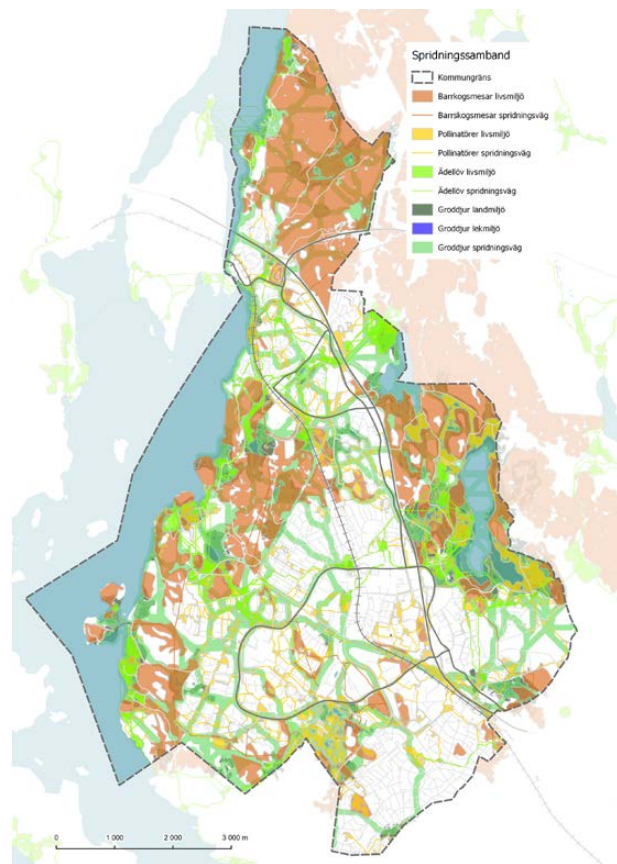
För att behålla naturmiljöernas ekologiska funktion behöver den lokala gröna infrastrukturen bibehållas. Detta möjliggör för ett utbyte av arter och är en grundförutsättning för fungerande ekosystem samt bibehållandet av naturvärden. Vid fysisk planering behöver därför hänsyn tas till både bevarande av höga naturvärden samt de ekologiska samband som de är en del av. Om naturvärden ändå tas i anspråk behöver en tillräcklig kompensation säkerställas för att motverka förlusten av naturvärdet.

Karta över naturvärden.

Karta över ekologiskt känsliga områden.

Karta över spridningssamband.

Ekologiskt särskilt känsliga områden (ESKO)

Miljöbalkens 3 kap 3 § anger att mark och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt så långt möjligt skall skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Lagstiftningen utgör ingen särskild skyddsform såsom naturreservat men kan ändå anses utgöra skyddade områden. Inom kommunen finns det utpekade ett flertal områden som anses särskilt känsliga, dessa utgörs av områden med särskilda artvärden, ogynnsamma återväxtförhållanden eller områden som är särskilt ömtåliga för påverkan och inrymmer stora ekologiska värden.

Att ta hänsyn till ekologiskt särskilt känsliga områden är av vikt för flera nationella miljö kvalitetsmål möjligheter till uppfyllnad. Om

hänsyn inte tas finns en risk att kommunen förlorar många värdefulla ekosystem och ekologiska funktioner eller växt- och djurarter, eftersom dessa är särskilt känsliga för påverkan.

I samband med framtagande av detaljplaner behöver planen säkerställa att ekologiskt särskilt känsliga områden inte påverkas direkt eller indirekt som en konsekvens av planens genomförande. Detaljstudier kan tas fram för att säkerställa korrekt avgränsning av vilka områden som uppfyller kriterier för ESKO-områden.

Hälsa och säkerhet

Buller

Buller och höga ljudnivåer är ett utbrett miljöhälsoproblem och kan ha påverkan på livskvalitet i form av att aktiviteter, vila, avkoppling eller sömn störs. Långvarig exponering för trafikbuller kan öka risken för hjärt- och kärlsjukdomar såsom högt blodtryck, hjärtinfarkt och stroke. En stor del av det buller som människor exponeras för i vardagen genereras av väg- eller spårtrafik. Bullerförhållandena varierar i kommunen där bebyggelse i bland annat Viksjö har mycket goda ljudmiljöer medan bebyggelse nära större vägar eller järnvägen har höga bullernivåer, till exempel inom delar av Barkarby

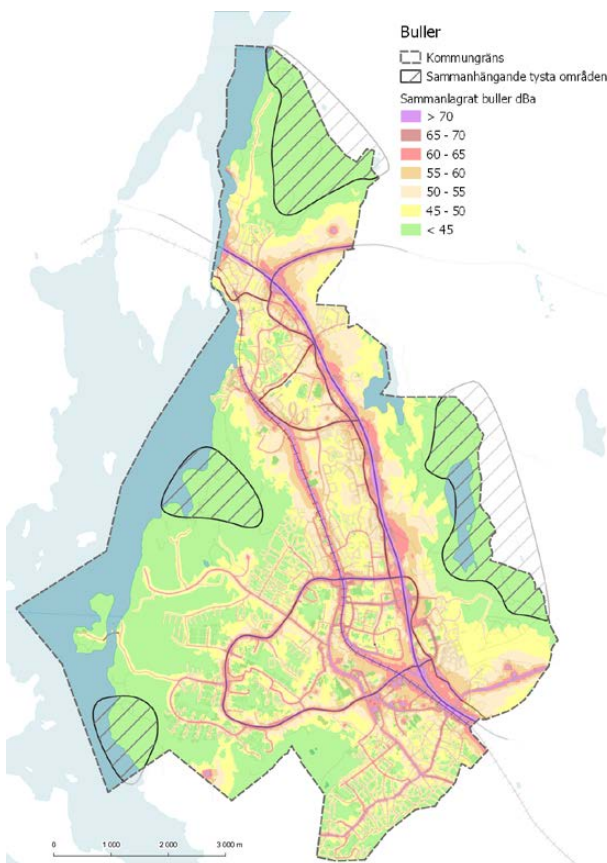
och Jakobsberg. Även flera parker och grönområden inom den bebyggda miljön har höga bullernivåer.

Större vägar som E18 och Viksjöleden samt Mälarbanan utgör betydande bullerkällor. Förutom buller från trafik kan även verksamheter generera förhöjda bullernivåer. I Järfälla är det främst Veddesta industriområde som berörs av höga bullernivåer från verksamheter.

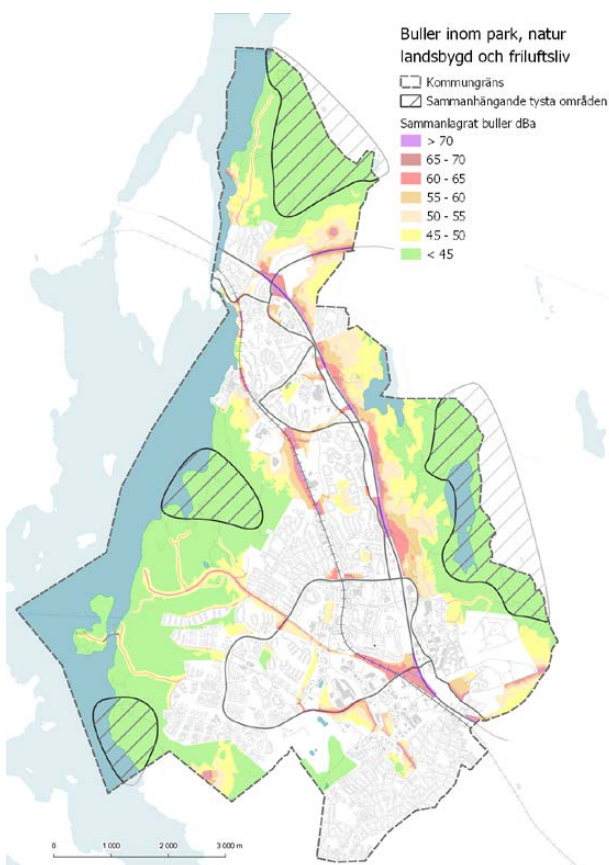
Den fysiska planeringen behöver ta hänsyn till områden med höga bullernivåer vid lokalisering, markanvändning och utformning. Bostadsbebyggelse behöver som minst klara trafikbullerförordningens riktvärden. Bullernivåer som betydligt understiger även trafikbullerförordningens riktvärden eftersträvas utifrån försiktighetsprincip där så är möjligt. I samband med plan- och byggprojekt ses möjligheter till god lokalisering över i första hand, därefter övervägs möjligheter till att begränsa bullernivåer från källan genom åtgärder. Först efter att detta har gjorts är det lämpligt att se över byggnaders utformning och andra byggnadstekniska åtgärder i syfte att klara höga bullernivåer.

Även parker och allmän plats förvaltas och utformas så att en god ljudmiljö uppnås, detta är av särskild vikt för att säkerställa god ljudmiljö för barn då de i större grad nyttjar ett direkt närområde från bostaden. Större sammanhängande tysta områden inom kommunen värnas så att de fortsatt är tysta. Definitionen av tysta områden är områden med lägre bullernivå än 45 dBA respektive 55dBA ekvivalent ljudnivå.

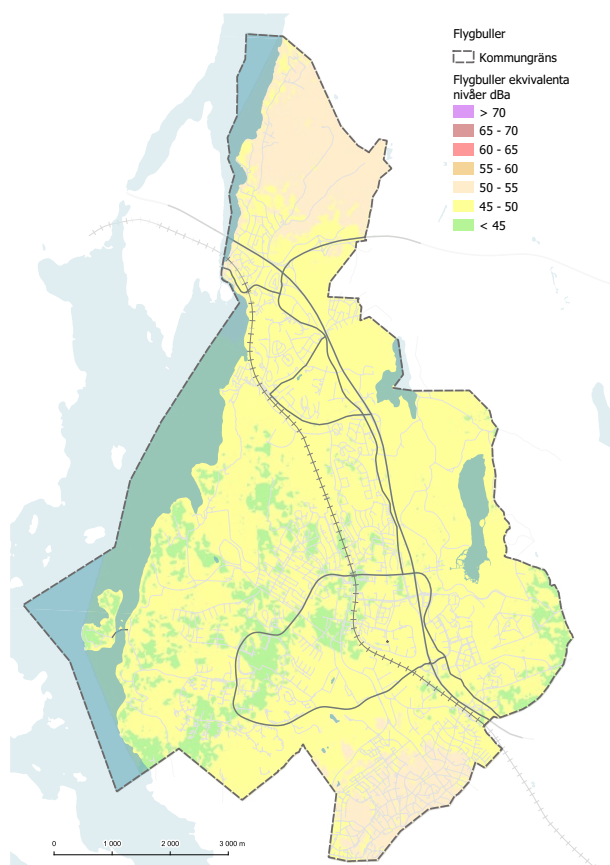
Kommunen förväntas växa, vilket medför att miljö kvalitetsnormer för omgivningsbuller kommer bli aktuella i framtiden.

Karta över buller i kommunen.

Karta över buller inom park, natur, landsbygd och friluftsliv.

Karta över flygbuller.

Miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller gäller för kommuner med mer än 100 000 invånare och innebär bland annat ett krav på bullerkartläggning vart femte år samt fastställande av åtgärdsprogram för att minska bullerstörningar i syfte att eftersträva att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa.

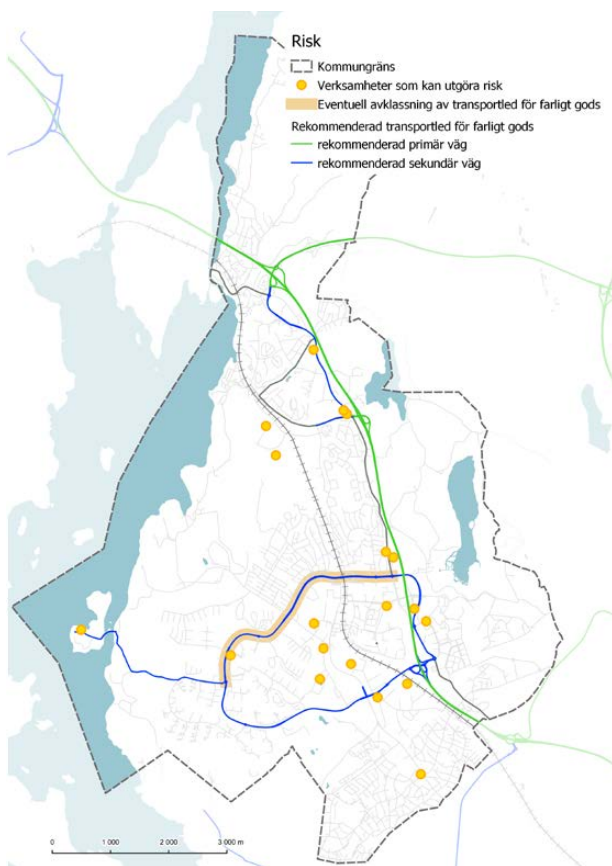
Vibrationer

Tungt trafikerade vägar eller järnvägar kan generera störande vibrationer, i synnerhet inom områden som består av lera eller andra finsediment. Inom kommunen riskerar störande vibrationer främst uppstå längs med Mälarbanan och E18, men även längs med mindre vägar i kommunen. Vid framtagande av detaljplaner behöver risken för störande vibrationer beaktas och vid behov utredas.

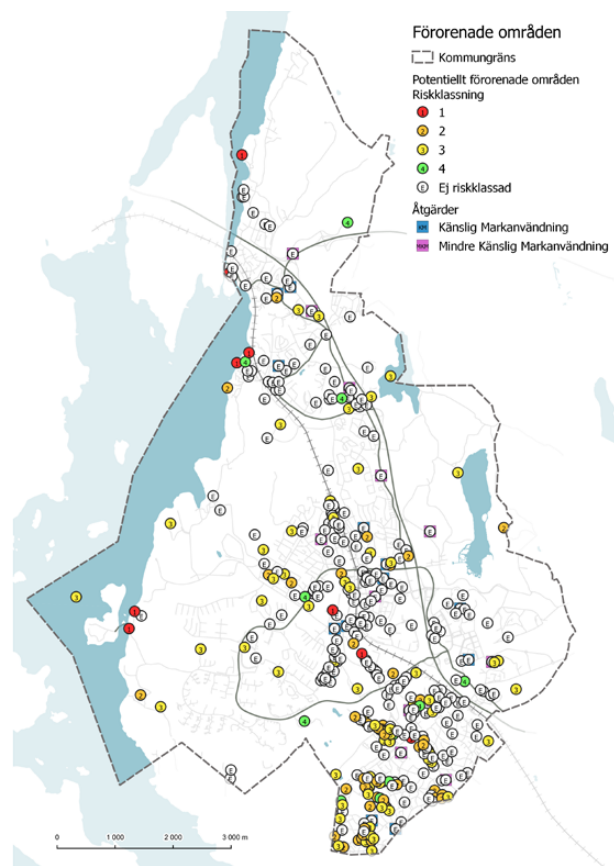
Risk

E18 och Rotebroleden och Mälarbanan sträcker sig från södra till norra delen av Järfälla och är primära transportleder för farligt gods. De primära transportlederna kompletteras av sekundära transportleder bestående av Viksjöleden, delar av Enköpingsvägen samt Vattenverksvägen. Transportlederna sträcker sig genom den bebyggda miljön och rakt genom den regionala stadskärnan. Transporter av farligt gods berör i stort sett alla delar av kommunens tätort, men endast bebyggelsen som är i direkt anslutning till transportleden förväntas påverkas vid eventuella olyckor.

Förutom risker kopplade till transportleder finns det även verksamheter där riskfyllda ämnen lagras och hanteras. Bensinstationer återfinns utspridda inom samtliga delar av kommunens tätort men med ett större antal

Karta över verksamheter som kan utgöra risk samt transportleder för farligt gods.

Karta över förorenad mark.

samlade kring Jakobsberg. Utöver dessa finns det ett flertal övriga verksamheter som hanterar och lagrar en större mängd riskfyllda ämnen.

Försvarmaktens historiska verksamhet på gamla Järva skjutfält har bidragit till förekomst av militära lämningar i mark och vatten. Vissa åtgärder eller händelser, som till exempel markarbeten och brand, kan därför medföra ammunitionsrelaterad risk. Kommunen arbetar med att, i visst samarbete med Försvarmakten, kartlägga och konsekvensbedöma riskerna.

Den fysiska planeringen behöver säkerställa att en acceptabel risknivå kan uppnås i närhet till transportleder för farligt gods eller verksamheter som medför förhöjd risknivå. Vid exploatering inom 150 meter från transportväg för farligt gods ska en

riskanalys genomföras och länsstyrelsens rekommendationer kring riskhanteringsavstånd eftersträvas. Byggnation får endast ske med ett säkerhetsavstånd av 25 meter från primära transportleder. De primära transportlederna i Järfälla består av E18, Mälarbanan och Rotebroleden. Behovet av sekundära transportleder bör kontinuerligt ses över och dessa avklassificeras vid behov.

Från bensinstationer ska ett avstånd på 100m till närmsta bostad eftersträvas i syfte att minimera både direkt olycksrisk samt andra störningar såsom lukt. För andra verksamheter som hanterar riskfyllda ämnen utreds lämpliga skyddsavstånd individuellt.

Markföroreningar

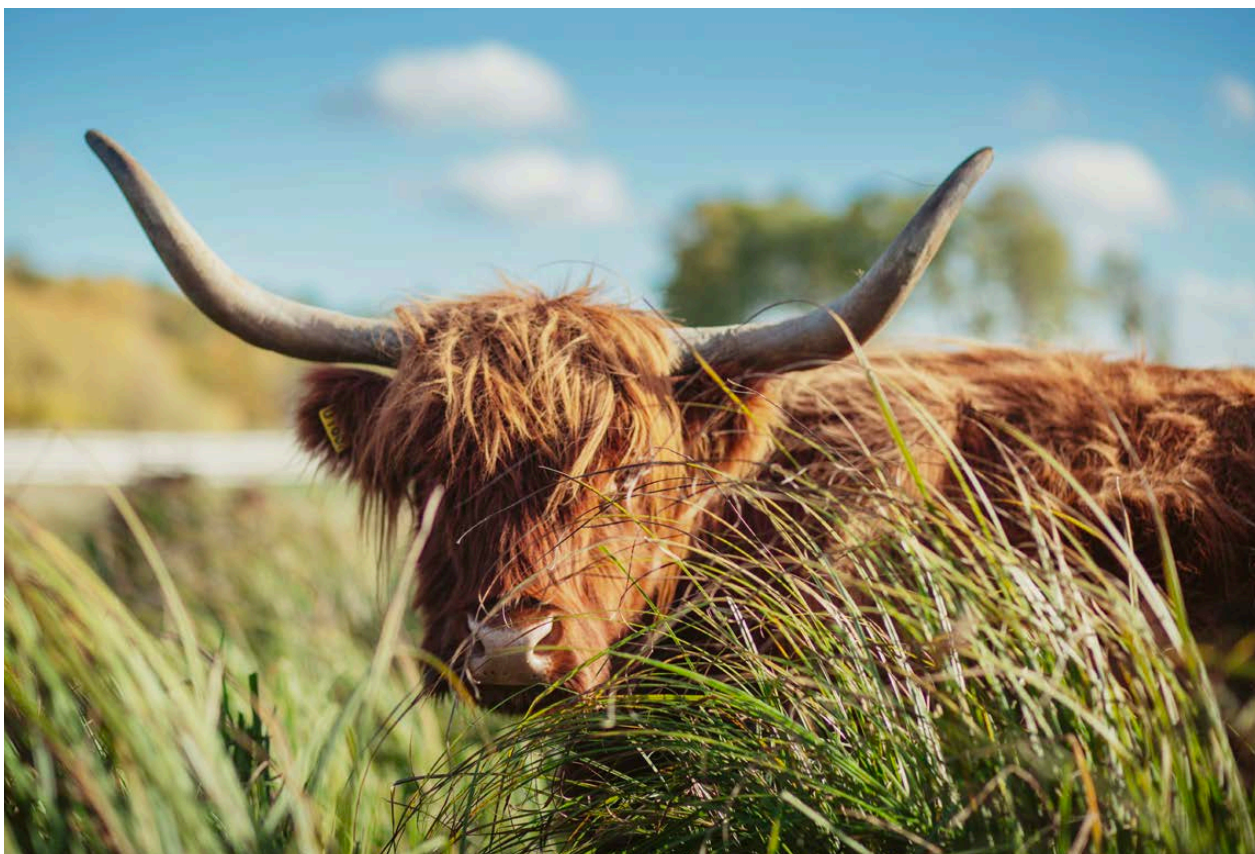
Förorenade områden är platser som riskerar att skada eller skapa olägenhet för miljön

eller människors hälsa. De verksamheter som kan ha orsakat föroreningen är av olika karaktär, i Järfälla består dessa av en stor mängd före detta handelsträdgårdar, industrier samt försvarets verksamhet. Det kan röra sig om mark- eller vattenområden, sediment, grundvatten, byggnader och anläggningar. Genom länsstyrelsens inventering har många av de misstänkt förorenade områdena identifierats och riskklassats på en skala från ett till fyra, där lägre siffra innebär större risk. Identifieringen av misstänkt förorenade områden är ett ständigt pågående arbete, i kommunen finns strax över 400 potentiellt förorenade områden varav en stor del är belägna inom den bebyggda miljön. Flera av dessa områden har undersökts och föroreningar har konstaterats i mark eller grundvatten, vissa av dessa har därefter sanerats ner till olika nivåer beroende på platsens markanvändning. Detta redovisas som åtgärder i kartlager för förorenade områden. Information om alla potentiellt

förorenade områden finns tillgänglig från länsstyrelsen.

I ett förändrat klimat finns det en ökad risk för spridning av föroreningar. Detta kan ske genom att förorenade områden överlappar områden som översvämmas vid extrema regn och stora flöden i vattendrag eller vid skred innehållande förorenad jord. Den fysiska planeringen behöver säkerställa att inga oacceptabla halter av föroreningar finns inom den markanvändning som avses. Naturvårdsverkets generella riktvärden behöver tillämpas och platsspecifika riktvärden tas fram vid behov. Förorenade områden på kommunal mark ska saneras till lämpliga nivåer för markens användning, områden som utgör miljöer där barn vistas samt områden med störst risk för spridning till människa eller miljö bör prioriteras för efterbehandling. Detta gäller särskilt områden med akuta miljö- och hälsorisker, områden med miss-

Djurhållning förekommer runtom i kommunen. Nedan syns en highlandko på Järvafältet.

tanke om större mängder föroreningar eller där skyddsvärda mark- och vattenområden riskerar att påverkas negativt. Det är även prioriterat att åtgärda förorenade områden med stor risk för spridning av föroreningar, såsom områden som även riskerar att över-
svämmas. Områden som inte är på kommunal mark efterbehandlas av respektive verksamhetsutövare eller fastighetsägare.

Radon

Grundämnena uran och radium återfinns i varierande halter i alla bergarter och därmed också i jordarter. När dessa sönderfaller bildas radon som riskerar att ånga upp i byggnader beroende på byggnadernas utformning och ventilationssystem. I kommunen varierar risken för radon. Flygmätningar från Sveriges geologiska undersökning indikerar högst risk för förekomst inom Jakobsberg och Kallhäll. Vid framtagande av detaljplaner behöver risken för markradon beaktas och vid behov utredas.

Frisk luft

Enligt översiktliga luftföroreningskartor från Stockholms luft- och bulleranalys står luftkvaliteten i kommunen i direkt koppling till avståndet från E18. I anslutning till motorvägen överskrider miljökvalitetsnormer för både större partiklar (PM10) och kvävedioxider (NO₂) för att sedan snabbt avta till nivåer understigande preciserade halter för miljökvalitetsmålet för frisk luft. Analyserna är dock grova och det saknas hänsyn till effekter av luftomblandning vid till exempel byggnader samt speciella topografiska förhållanden. Framtida förhållanden tas inte heller i beaktning, såsom utbyggnad av Förbifart Stockholm söder om kommungränsen. Områden som ligger invid Förbifartens tunnelmynningar kommer förmodligen exponeras för ökade halter av partiklar eftersom tunneltrafikens partikelhalter kommer skjutas ut på dessa platser.

Den fysiska planeringen behöver ta hänsyn till miljökvalitetsnormer för luft och värden understigande miljökvalitetsmålet för frisk

luft eftersträvas. Där markanvändning för stadigvarande vistelse planeras i närhet till stora föroreningskällor bör luftkvalitetsutredningar tas fram. Områden utformade för barns vistelse såsom förskolor, lekplatser och parker lokaliseras med särskild hänsyn till platsens luftkvalitet. I samband med plan- och byggprojekt beaktas i första hand en god lokalisering utifrån områdets närhet till föroreningskällor och i andra hand ses möjligheter till utformning av den bebyggda miljön samt åtgärder inom denna över. Ekosystemtjänster från grönytor utformas för att främja luftrening i tätbebyggd miljö, till exempel genom stadsträd. Detta är särskilt viktigt att beakta vid gator som bedöms medföra mycket trafik.

Elektromagnetiska fält

För att undvika eventuella hälsorisker kopplade till magnetfält bör nya bostäder, skolor och förskolor inte placeras nära anläggningar med förhöjda magnetfält och nya kraftledningar och elektriska anläggningar bör utformas och förläggas så att exponeringen för magnetfält begränsas. Magnetfält på platser där personer vistas mer än tillfälligt, såsom vid bostäder eller skolor, bör av försiktighetsprincip eftersträva att understiga 0,4 µT. Nya kraftledningar och elektriska anläggningar bör utformas och förläggas så att exponeringen för magnetfält begränsas.

Djurhållning

I Järfälla förekommer djurhållning spritt över kommunen. Stall finns vid Säby gård och även vid Rocksta gård, Nedre Bredgården, Molnsättra och Uddnäs gård finns hästar. Nötkreatur går på lösdrift med ligghall i södra delen av Västra Järvafältet och det finns även en kobesättning stallad vid Bögs gård i Sollentuna som betar marker i kommunen. Vid Görvälns gård finns i huvudsak får. Hästar, får, getter och kaniner finns också vid Kallhälls 4H-gård. Djurhållning kan vara besvärligt för allergiker och i enskilda fall kan djurhållningen innebära risk för olägenheter i form av lukt, flugor och buller.

Klimatrelaterad risk

I ett förändrat klimat förväntas extremväder bli både vanligare och mer intensivt. Detta omfattar både ökade regnmängder med risker för skyfallsregn och längre perioder av värmebölja. I framtiden förväntas även torrperioder bli längre under delar av året, vilket kan medföra större variationer i grundvattennivåer. Sammantaget ökar de klimatrelaterade riskerna kopplade till översvämningar, ras, skred och erosion samt värmestress.

I kommunen finns det områden där klimatrelaterad risk överlappar med bebyggelsemiljön. Det finns även områden där flera risker överlappar varandra. För att säkerställa att den klimatrelaterade risken i kommunen minskar behöver åtgärder genomföras både vid ny exploatering och planläggning samt inom den befintliga bebyggda miljön. Som stöd för detta arbete har kommunen även en Klimatanpassningsplan samt en Översvämningsplan.

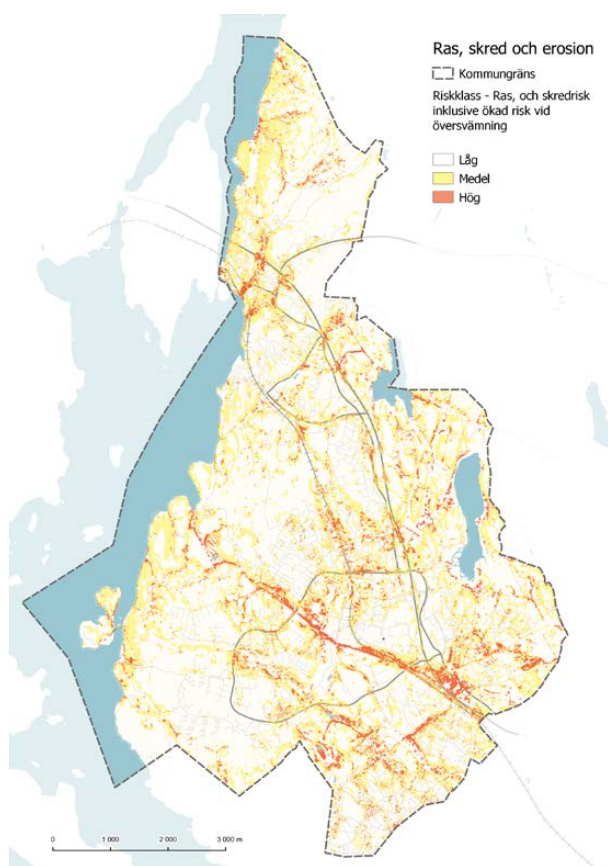
Ras och skred

I ett förändrat klimat förväntas både perioder med mer nederbörd och fler dagar av torka, båda dessa ökar risken för ras, skred och erosion. Karteringar inom kommunen visar att det finns ett flertal områden i kommunen som berörs av en befintlig förhöjd risk sett till jordart, marklutning och översvämningsrisk. Sammanhängande riskområden återfinns längs med kommunens vattendrag, främst längs med Bällstaån, samt inom vissa områden bestående av lerjord. Naturliga erosionsprocesser pågår ständigt och på sikt kan dessa orsaka skred eller ras. Dessa processer kan dessutom påskyndas genom mänskliga ingrepp. I slänter mot vattendrag finns en

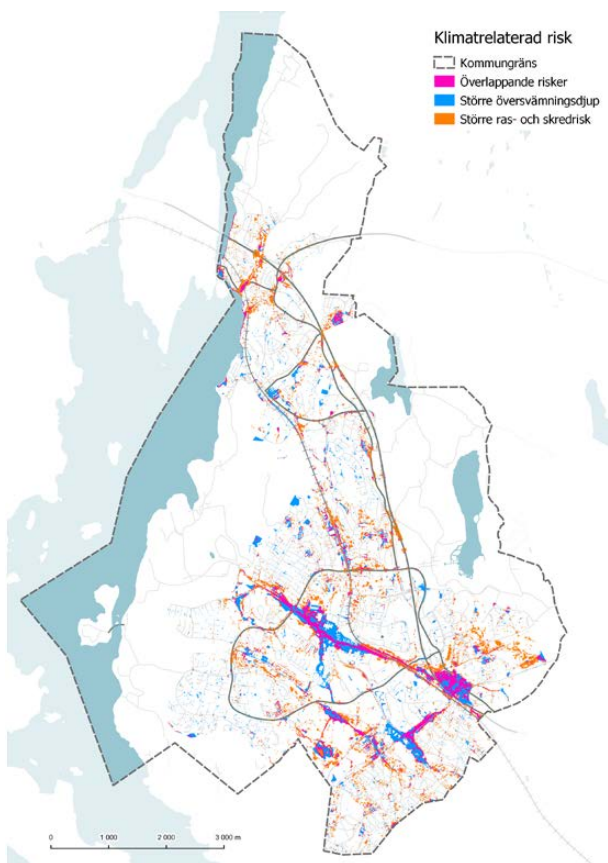
naturlig jämvikt som riskerar att rubbas vid ingrepp såsom tunga byggnationer intill släntkrön eller minskat mothåll vid släntfot vid erosion. Jorden kan även få en försämrad hållfasthet vid förändringar av grundvattennivåer till följd av ingrepp och förändrad markanvändning.

Kommunen har ett ansvar att hantera ras- och skredrisk vid planering av ny bebyggelse samt att bidra med övergripande kunskap om kommunens förutsättningar. Riskområden för ras- och skred som redovisas i översiktsplanen är viktiga att beakta i planeringen, särskilt i närhet till vattendrag där markförstärkningar medför en negativ påverkan på vattenmiljöer eller där översvämningsrisk kan medföra ökad skredrisk. Utanför kommunens mark har den enskilde fastighetsägaren ett ansvar för skydd av sin egendom. Stabilitetsutredningar bör tas fram för bebyggelse eller infrastruktur inom kommunägd mark där det finns konstaterad eller befarad hög risk för ras och skred. Åtgärder inom kommunens mark har möjlighet att förbättra situationen även för närliggande privata fastigheter.

Den fysiska planeringen behöver säkerställa att tillkommande bebyggelse inte medför

Karta över risk för ras, skred och erosion.

Karta över klimatrelaterad risk.

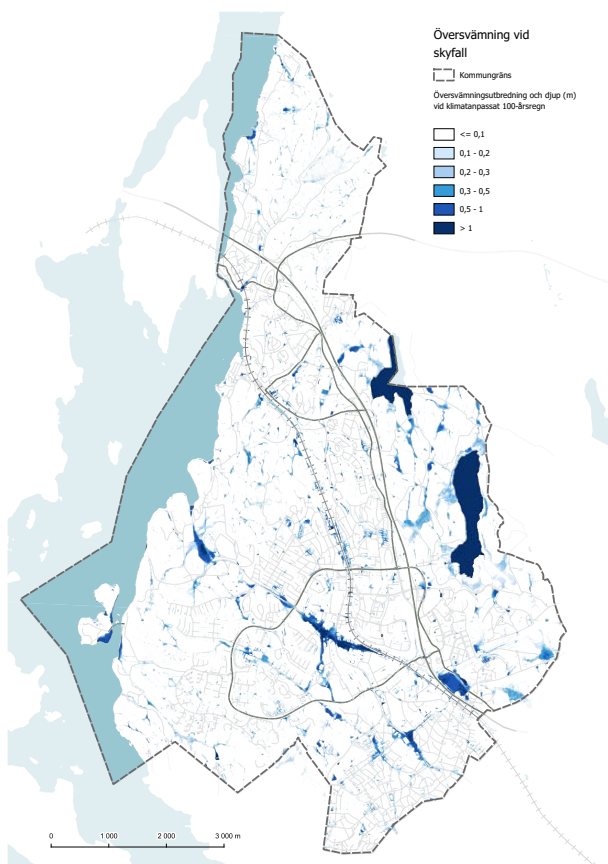
någon ökad risk för befintlig bebyggd miljö vad gäller ras, skred och erosion samt att befintliga risker upphör inom planområdet. Detta utreds genom geotekniska undersökningar i planskedet. Inom sammanhängande områden som på kommunövergripande nivå bedömts ha en hög risk behöver detaljerade stabilitetsutredningar genomföras för detaljplanen, utredningsområdet kan behöva sträcka sig utanför det tilltänkta planområdet för att säkerställa planens lämplighet. Förutom hänsyn till jordart och marklutning beaktas även risk för grundvattensänkning och översvämning vid behov.

Då det för många områden i kommunen saknas geotekniskt underlag finns det en risk att outbyggda byggrätter i äldre detaljplaner kan vara olämpliga. Inom större sammanhängande riskområden kan dessa behöva ses över.

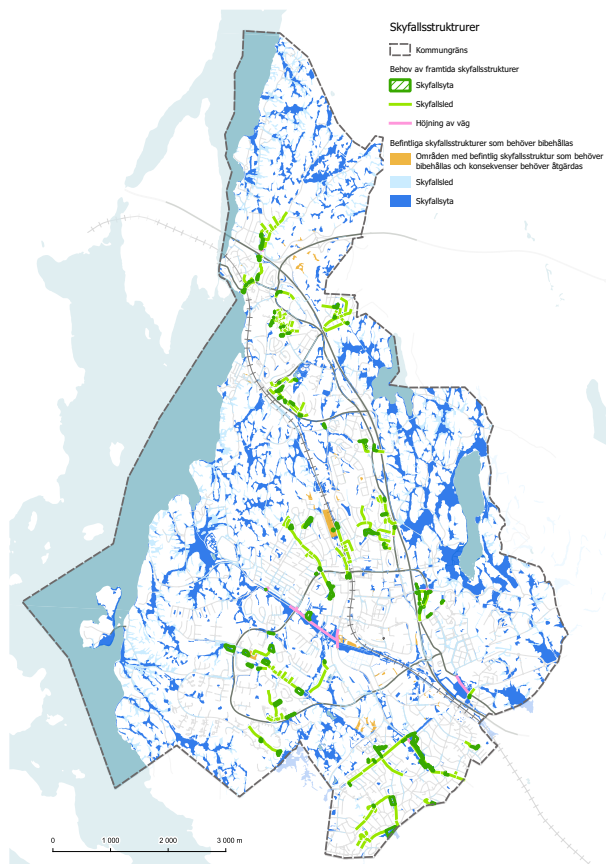
Översvämningar

Översvämningar sker redan idag, men förväntas bli både större och ske oftare i ett förändrat klimat. Översvämningar i den bebyggda miljön kan leda till allvarliga konsekvenser för byggnader, framkomlighet och samhällsviktig verksamhet. Naturen kan hantera större vattenmängder utan att något kommer till skada, men när översvämningar krockar med bebyggelse kan de direkta och indirekta konsekvenserna bli avsevärda. Klimatförändringar kommer medföra större översvämningsrisker till följd av ökad frekvens och intensitet av skyfall, högre flöden i vattendrag och stigande vattennivåer. Därmed kan klimatförändringarna orsaka ännu större konsekvenser. Den fysiska planeringen behöver säkerställa att hänsyn tas klimatanpassade regn genom användande av en klimatkfaktor, ett värde som används för att ta höjd för att framtidens regnmängder förväntas bli större.

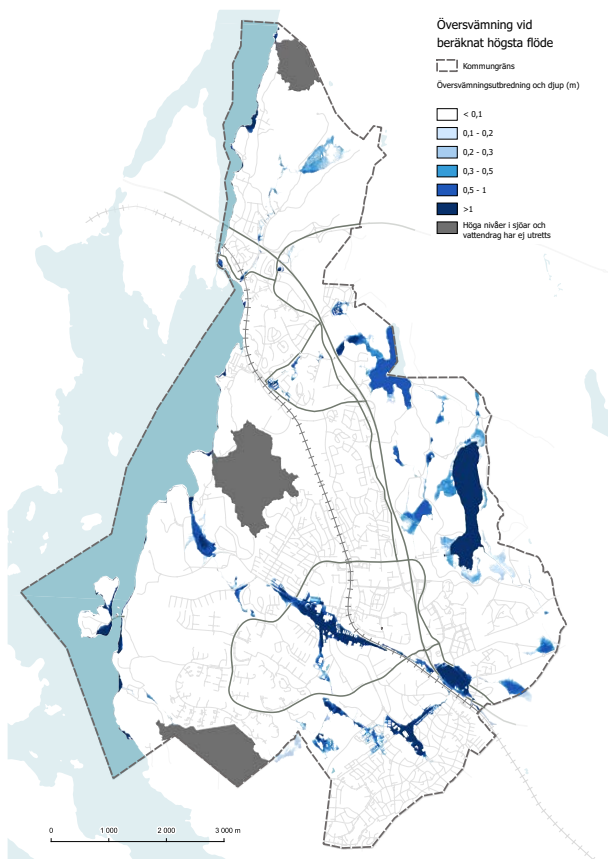
Vid ett 100-årsregn uppstår översvämningar utspridda inom hela den bebyggda miljön i kommunen. Det är i lågpunkter i landskapet, speciellt längs med vattendrag som stora översvämningsdjup uppstår. För att minska

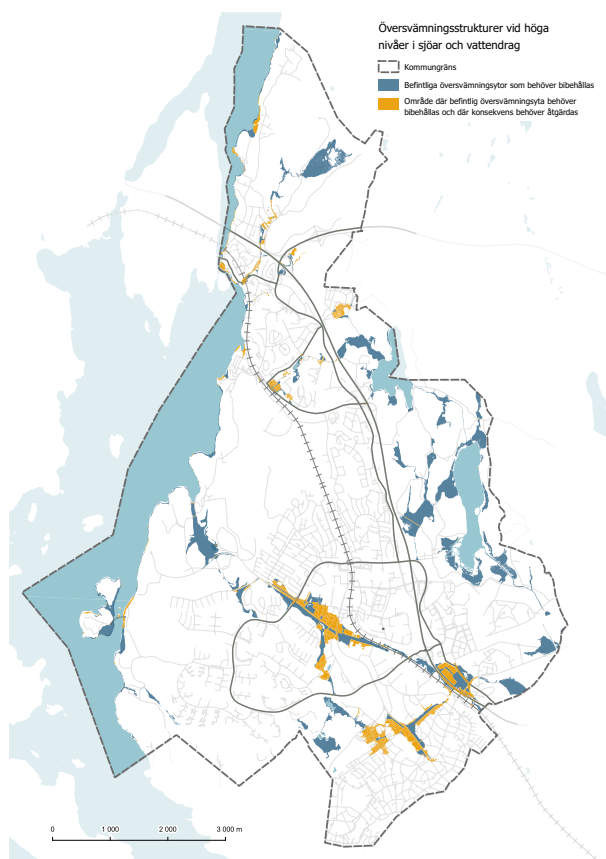
Karta över översvämning vid skyfall.

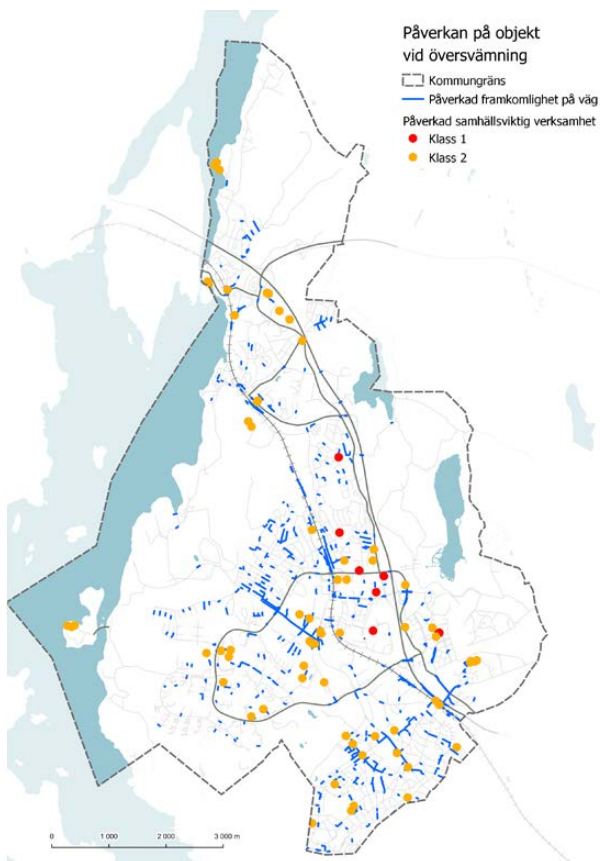
Karta över skyfallsstrukturer.

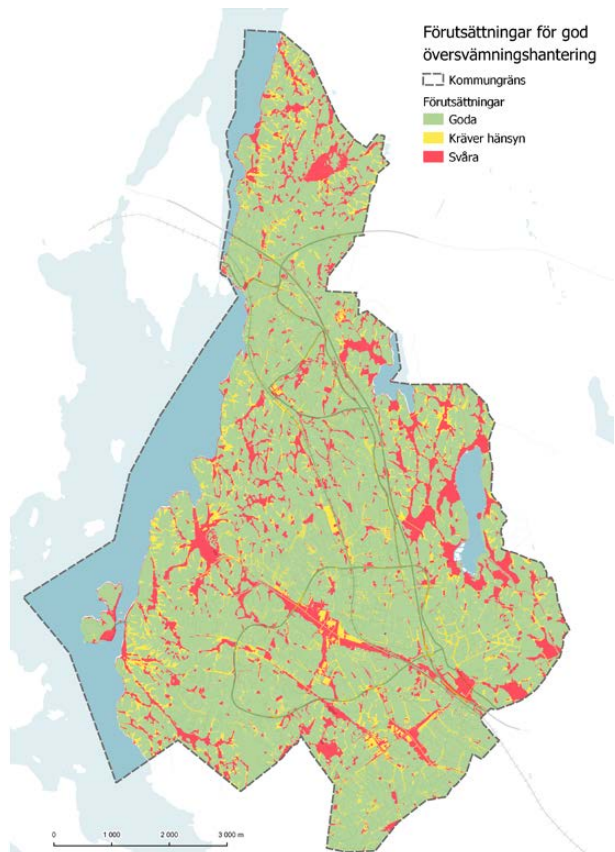
Karta över översvämning vid beräknat högsta flöde.

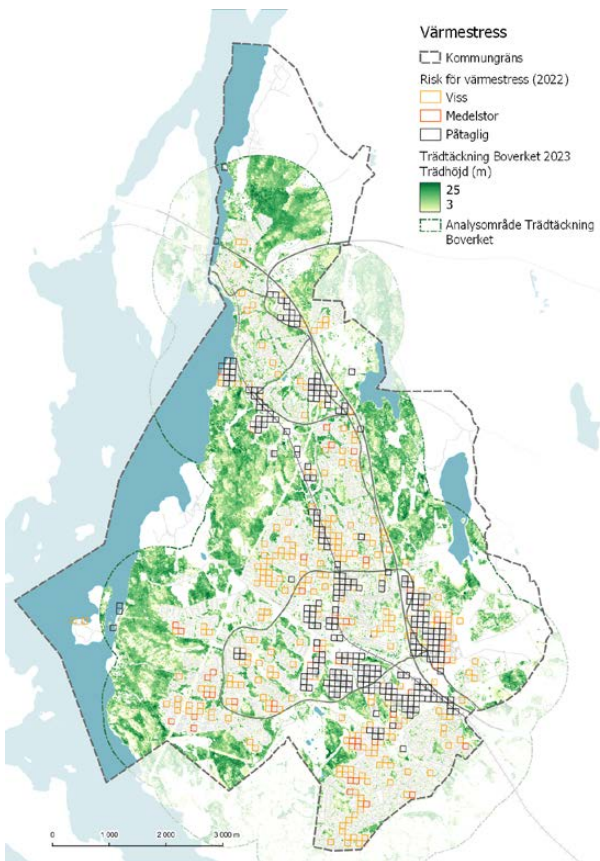
Karta över översvämningsstrukturer vid höga nivåer i sjöar och vattendrag.

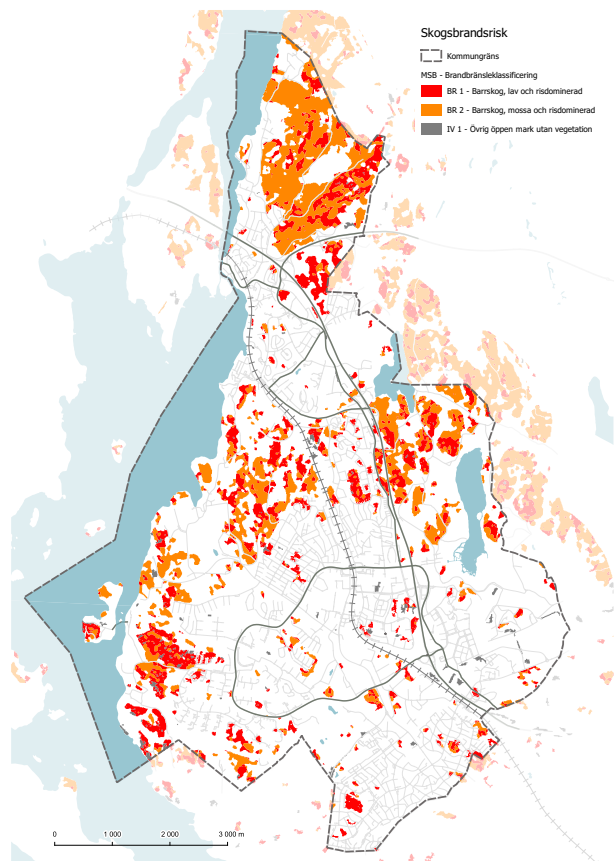
Karta över objekt som påverkas vid översvämning.

Karta över förutsättningar för god översvämningshantering.

Karta över värmestress.

Karta över skogsbrandsrisk.

påverkan på bebyggelse vid översvämning till följd av skyfall behövs ytor för tillkommande åtgärder i form av riskreducerande skyfallsstrukturer. Strukturerna kan bestå av skyfallsytor och skyfallsleder, eller höjning av vissa vägar.

Översvämningar kan även uppstå när långvarig nederbörd medför stora mängder vatten och höga nivåer i sjöar och vattendrag. Eftersom det rör sig om stora vattenvolymer som breder ut sig från själva sjöarna och vattendragen går det inte att hantera översvämningssvattnet på andra ställen. Det är därför angeläget att de befintliga översvämningssytorna längs vattendrag även fortsättningsvis kan ta hand om de naturliga översvämningarna och att byggnader och anläggningar undviks inom dessa ytor.

Den fysiska planeringen behöver säkerställa att ny bebyggelse inte tar skada eller medför skada vid ett klimatanpassat 100-årsregn, samt att den inte ökar översvämningssriskerna någon annanstans.

Det behöver säkerställas att nödvändiga befintliga strukturer inte planeras och byggs bort och med fördel kan dessa reserveras i plankarta genom planbestämmelser. Samhällsviktiga verksamheter av större vikt, såsom sjukhus, behöver klara av ett klimatanpassat 1000-årsregn. Även framkomlighet på vägar behöver säkerställas. Sammanhängande bebyggelse placeras ovanför beräknade högsta nivåer för sjöar och vattendrag. Beräknad högsta nivå för Mälaren är 2,7 meter. Bebyggd miljö behöver anpassas och översvämningssstrukturer tillkomma, så att översvämningar inte orsakar stora konsekvenser, framförallt i fråga om samhällsviktiga verksamheter och framkomlighet på större vägar. Det finns vägar som idag kan vara svårframkomliga vid kraftiga regn och skyfall, exempelvis delar av Enköpingsvägen och Mälarvägen som är strategiskt viktiga. Alternativa omledningsvägar finns i flera fall tillgängliga men för vissa vägar saknas möjlighet till omledning. Översvämningssrisker behöver beaktas i efterföljande planering genom de anpassningar och strukturer som

föreslås för översvämningsshantering, såsom behov av höjning av väg.

Värmestress

Värmeböljor förväntas bli både intensivare, mer långvariga och ske allt oftare i framtiden. Extremvärme och starkt förhöjda dagstemperaturer kan medföra en negativ påverkan på hälsan, särskilt vad gäller sårbara grupper som har försämrade möjligheter till svalka eller påverkas särskilt starkt av värmestress. Inom den bebyggda miljön finns det identifierade områden med påtaglig risk för värmestress sett till bebyggelsens täthet och mängden grönyta. Krontäckningsgraden varierar även stort mellan olika kommunalar.

Den fysiska planeringen behöver säkerställa att höga temperaturer och risker för värmestress minimeras. Detta omfattar tillskapande och bevarande av skuggande vegetation, anpassningar av bebyggelse och arkitektur samt tillgänglighet till svalka. För sårbara grupper behöver särskild hänsyn tas till risk för värmestress. Verktyg för beräkning av grönytefaktor kan användas för styrning och vägledning i den fysiska planeringen.

Skogsbrandsrisk

I ett varmare klimat kommer brandriskssäsongen starta tidigare och sluta senare. Samtidigt förväntas också perioder med hög brandrisk när det är torrt i skog och mark förekomma oftare. Östersjölandskapen där Järfälla ingår har i dagens klimat de längsta högriskperioderna och detta mönster förväntas kvarstå i framtiden. En kartläggning har tagits fram för skogsbrandsrisken i Järfälla vilket visar på högre risker i våra stora sammanhängande naturområden. Hänsyn till detta är viktigt för drift och skötsel av våra naturområden samt lokalisering och utformning av målpunkter såsom grillplatser.

Kulturmiljö

Begreppet kulturmiljö omfattar hela den av människan påverkade fysiska miljön, och enligt kulturmiljölagen delar vi alla ansvaret för att skydda och vårda den. Planläggning ska alltid ske med hänsyn till kulturvärden, och i Järfälla finns många kulturmiljöer att ta hänsyn till och bevara. Kulturmiljöerna gör det möjligt att följa Järfällas utveckling från forntid till nutid och lyfter de olika karaktärer som finns runtom i kommunen.

Järfällas kulturmiljöer

Järfällas kulturhistoriskt värdefulla miljöer och byggnader har en stor spännvidd historiskt, geografiskt, estetiskt, socialt och funktionsmässigt. I Järfälla finns alltså många olika typer av kulturmiljöer som behöver beaktas i den fysiska planeringen. Arkeologiska utredningar och kulturmiljöinventeringar genomförs vid behov för att säkerställa tillräcklig hänsyn.

Sammanhängande kulturlandskap

Utanför tätorten präglas Järfälla av stora sammanhängande kulturlandskap. Den omväxlande karaktären och variationen mellan äldre bebyggelse, öppna marker, beteshagar och skogspartier gör kulturlandskapen till uppskattade besöksmål för Järfällaborna.

Görvälnområdet i kommunens västra delar är utpekade som riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6§ MB. Motiveringen till riksintresset är herrgårdslandskapet och farleds- och kommunikationsmiljön med rötter i medeltidens stormannabygd som visar på landsvägarnas och Mälarens betydelse som farled mot Sigtuna och Uppsala och som vattenväg till Stockholm. Kulturlandskapet är dock större än riksintresseområdet och sträcker sig från Henriksdal i söder till Slammertorp i norr.

I kommunens östra delar finns Järvafältets sammanhängande kulturlandskap. Områdena söder och sydöst om Säbysjön erbjöd redan under förhistorisk tid goda förutsättningar för bosättning och bebyggelsekontinuiteten fortsätter sedan via järnålder och medeltid in i nyare tid. Vid Ängsjö, Horsgärdet/Uddnäs och Ormbäcka finns också äldre kulturlandskap bevarade.

Småhusmiljöer

Småhusbebyggelse från olika årtionden präglar stora delar av Järfälla, och vissa av dessa områden är särskilt värdefulla som representanter för sin tid. Det gäller exempelvis Fölvägen och Dressyrvägen i Jakobsberg som båda är väl bevarade områden uppförda av Widmark och Platzer, och området kring Skulpturvägen i Viksjö som är ett exempel på mer påkostad miljonprogramsbebyggelse.

Skyddet av de kulturhistoriskt värdefulla småhusområdena varierar inom kommunen, vissa har begränsningar i detaljplan som skyddar mot förvanskning och/eller rivning, medan andra miljöer löper större risk att förändras. Alla omfattas dock av det generella skyddet i plan- och bygglagen som konstaterar att hänsyn ska tas till kulturvärden vid planläggning och bygglov.

Verksamhetsområden

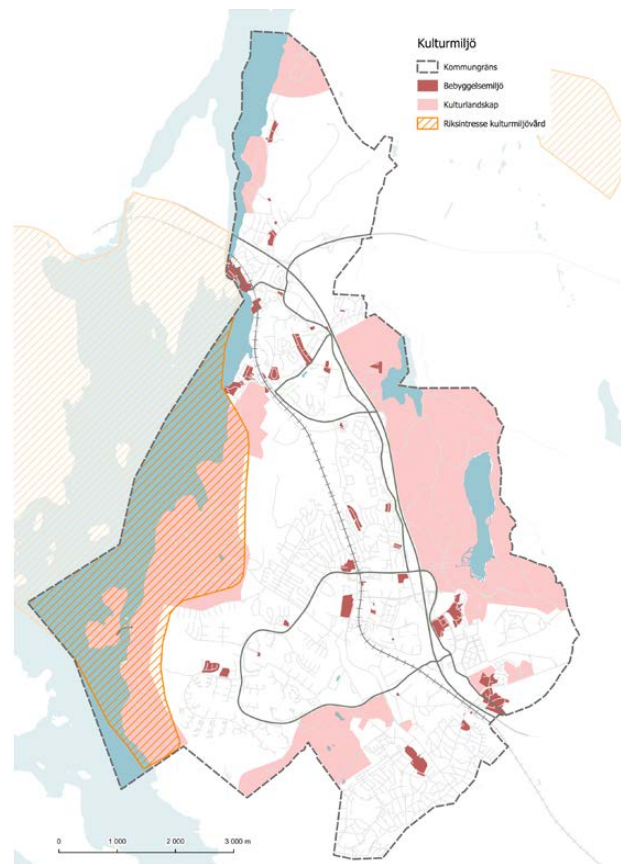
Verksamheter av olika slag har satt sin prägel på både landskap och bebyggelse inom kommunen. Det gäller exempelvis industrilandskapet Bolinders i Kallhäll, där den bevarade industribebyggelsen är mycket karaktärsskapande för området, och de kvarvarande flottiljbyggnaderna inom Barkarbyfältet.

I takt med att kommunen växer och industrins behov förändras finns det stort intresse av att omvandla industri- och verksamhetsområden till stadsdelar med funktionsblandad bebyggelse, grönska och mötesplatser. En sådan utveckling har redan skett i Bolinder strand och på Barkarbyfältet, och under kommande decennier kommer Veddesta att omvandlas. På sikt kan även andra industriområden i Kallhäll bli aktuella för andra användningar. Då är det viktigt att inventera områdets kulturmiljövärden och om möjligt bevara värdefulla byggnader och strukturer och inkorporera i den nya stadsdelen.

Kulturmiljöprogram

För att tydliggöra vilka områden som har höga kulturmiljövärden kan myndigheter och kommuner peka ut miljöer och objekt som behöver beaktas särskilt. Järfälla kommun har ett kulturmiljöprogram där kommunens kulturhistoriskt värdefulla miljöer och objekt listas. Kulturmiljöprogrammet är ett viktigt styrdokument som underlättar för alla som bor och verkar i Järfälla att värna kulturmiljön.

För att avgöra vilka byggnader och miljöer som är kulturhistoriskt värdefulla använder kommunen urvalskriterier som tagits fram av Riksantikvarieämbetet. De utgår ifrån tre övergripande värden; dokumentvärde, upplevelsevärde och förstärkande värden. Dokumentvärde innebär att en miljö eller byggnad ska kunna förmedla kunskap om sin egen tid, exempelvis byggnadstradition eller samhällshistoria. Upplevelsevärden kan vara exempelvis konstnärligt värde eller identi-

Karta över kulturmiljöer.

tetsvärde. Förstärkande värden är exempelvis äkthet, kvalitet och tydlighet.

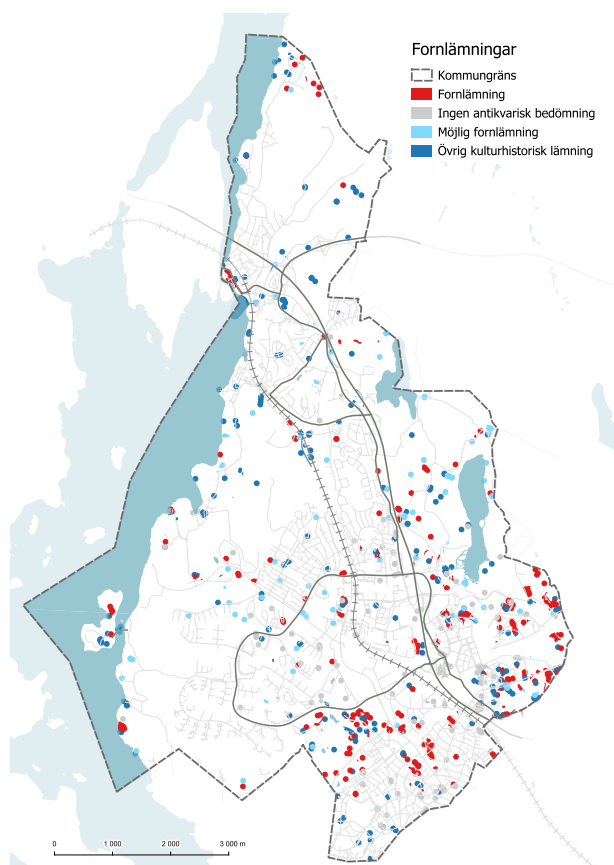
Fornlämningar

Fornlämningar omfattas av ett starkt skydd i kulturmiljölagen. Alla arbeten som berör fornlämningar är tillståndspliktiga enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950) och ska samrådas med Länsstyrelsen. Till en fornlämning hör även ett markområde runt lämningen som har samma lagskydd. Detta område kallas fornlämningsområde och syftar till att skydda lämningen mot en alltför närgången exploatering.

Om det finns fornlämningar inom planområdet för en detaljplan kan länsstyrelsen besluta om att en arkeologisk utredning ska tas fram. Syftet med den är att fastställa

om fornlämningar finns inom området. Om ytterligare arkeologiska insatser behövs bör länsstyrelsen upplysa exploatören om detta. Exempel på en sådan insats är en arkeologisk förundersökning som ytterligare kartlägger fornlämningens utbredning.

Kulturmiljölagens tredje kapitel innehåller även bestämmelser om skydd för byggnader. Byggnader och/eller bebyggelseområden, parker, trädgårdar eller andra anläggningar som har synnerligen högt kulturhistoriskt värde kan förklaras som byggnadsminnen av länsstyrelsen. I Järfälla är huvudbyggnaden på Görväln samt Säby gård byggnadsminnen. För Säbys del omfattar byggnadsminnet inte bara huvudbyggnad och flyglar utan också stall, magasin och allé. Det är länsstyrelsen som lämnar tillstånd till eventuella förändringar av byggnadsminnen.

Karta över kända fornlämningar.

Miljökvalitetsnormer för vatten

I miljöbalken ingår bland annat bestämmelser om miljökvalitetsnormer för vatten. Detta är ett rättsligt verktyg som uttrycker den kvalitet som ytvatten och grundvatten ska ha vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla sjöar och vattendrag med miljökvalitetsnormer ska ha minst god status. Statusen får inte försämrats.

I Järfälla finns det i nuläget fyra vattenförekomster med bestämda miljökvalitetsnormer, i framtiden kan dock fler tillkomma. Vattenförekomsterna är Bällstaån, Igelbäcken (inklusive Säbysjön), Mälaren-Görväln och Mälaren-Skarven. Ingen av vattenförekomsterna uppnår god ekologisk eller kemisk status. Övriga vattendrag och sjöar i kommunen har indirekt en koppling till vattenförekomsterna med miljökvalitetsnormer då de utgörs av delflöden eller rinner till dessa. Därför behöver god status också uppnås i dessa för att miljökvalitetsnormerna ska kunna uppnås, vilket även är i linje med Miljöplanen och Vattenplanen.

För att säkerställa att vattenförekomsterna uppnår god ekologisk och kemisk status finns det behov av att både minska andelen förorenande ämnen som når vattenförekomsterna och tillrinnande vattendrag, samt att återställa vattenmiljöer till en mer naturlig form. För att uppnå detta behöver även åtgärder ske i vattendrag och sjöar som inte har miljökvalitetsnormer.

Planläggning och exploatering behöver i många fall i sin dagvattenhantering säkerställa mer än bara en "icke försämring" av vattenkvaliteten för att säkerställa att en god vattenkvalitet ska kunna uppnås. Detta inne-

Vattenförekomst	Ekologisk status		Kemisk status	
	Status	Kvalitetskrav	Status	Kvalitetskrav
Bällstaån	Dålig	Måttlig 2027	Uppnår ej god	God ¹
Igelbäcken	Måttlig	God 2033	Uppnår ej god	God ¹
Mälaren-Görväln	Måttlig	God 2027	Uppnår ej god	God ¹
Mälaren-Skarven	Måttlig	God 2033	Uppnår ej god	God ¹

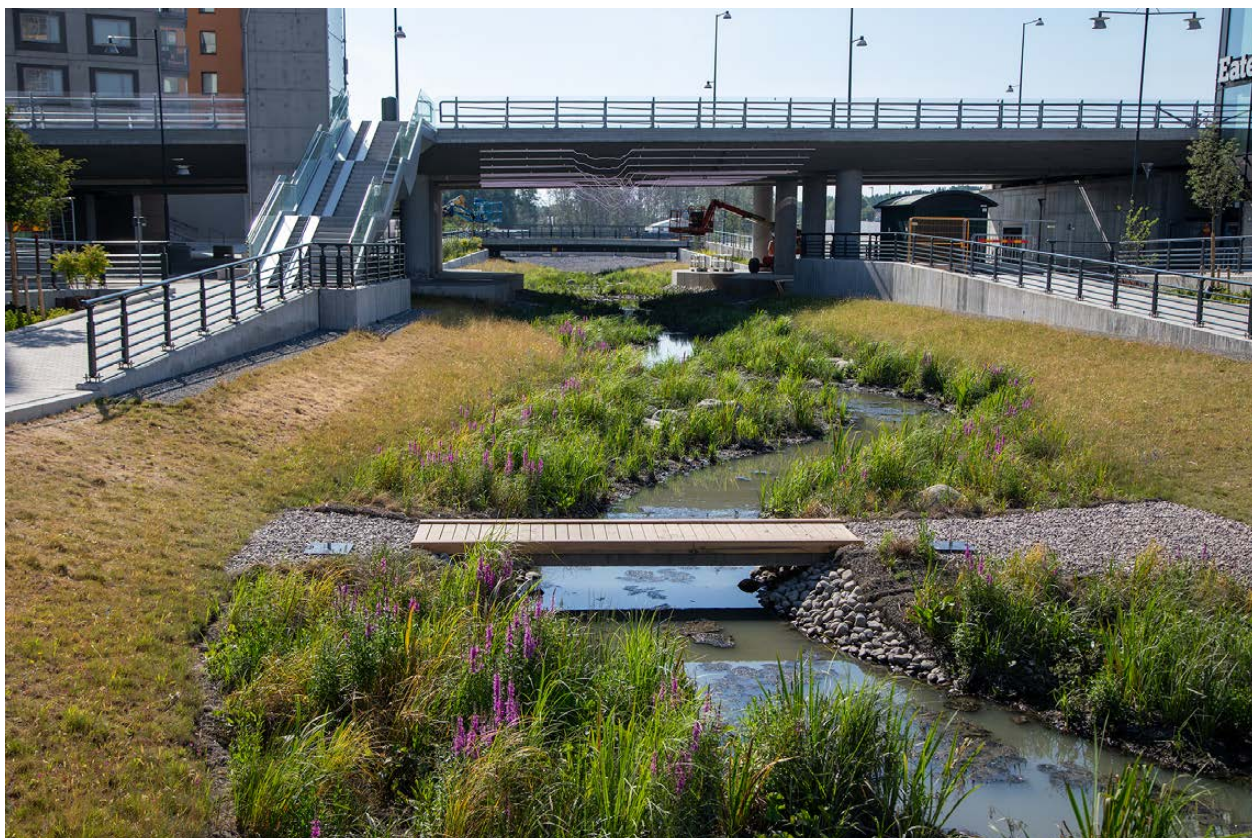
Tabell 1. Vattenförekomster med miljökvalitetsnormer inom Järfälla samt tillhörande status och kvalitetskrav.

¹ Med undantag av de så kallade "överallt överskridande prioriterade ämnena" Hg och PBDE, samt med undantag av PFOS och vissa andra ämnen som ska ha god kemisk ytvattenstatus senast år 2027.

bär ett behov av att förbättra vattenkvaliteten genom att minska föroreningsbelastningen från planområdet, speciellt för områden som idag har en befintlig bebyggelse som bidrar med hög föroreningstillförsel. Ju högre föroreningsbelastningen från ett område är idag, desto mer behöver framtida planläggning och exploatering minska belastningen. Detta eftersom det är den nuvarande markanvändningen som orsakar det befintliga reningsbehovet. Detta är särskilt viktigt att ta hänsyn till inom den regionala stadskärnan, som berör stora delar av Bällstaåns avrinningsområde.

För att uppnå god ekologisk status behöver det vid planläggning och exploatering säkerställas att ytor finns för att vattendragen ska kunna ha en naturlig utformning och att vattendragets närområde inte tas i anspråk.

I Barkarby har Bällstaån givits en ny utformning som bidrar till att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten.

Jordbruksmark

Jordbruksmarken är en betydelsefull resurs som behöver beaktas vid utveckling i kommunen. I och med att klimatet förändras bedöms jordbruksmark och möjligheten till ökad självförsörjning få en allt större betydelse i framtiden.

Jordbruksmark är områden som används, eller nyligen har använts för åkerbruk, bete med tamdjur eller ängsbruk. Jordbruksmarken i kommunen är av varierande storlek, kvalitet och brukningsvärde. En större andel av jordbruksmarken återfinns inom kommunens grönområden och naturreservat, men en mindre del jordbruksmark återfinns dock i miljöer där bebyggelse kan prövas.

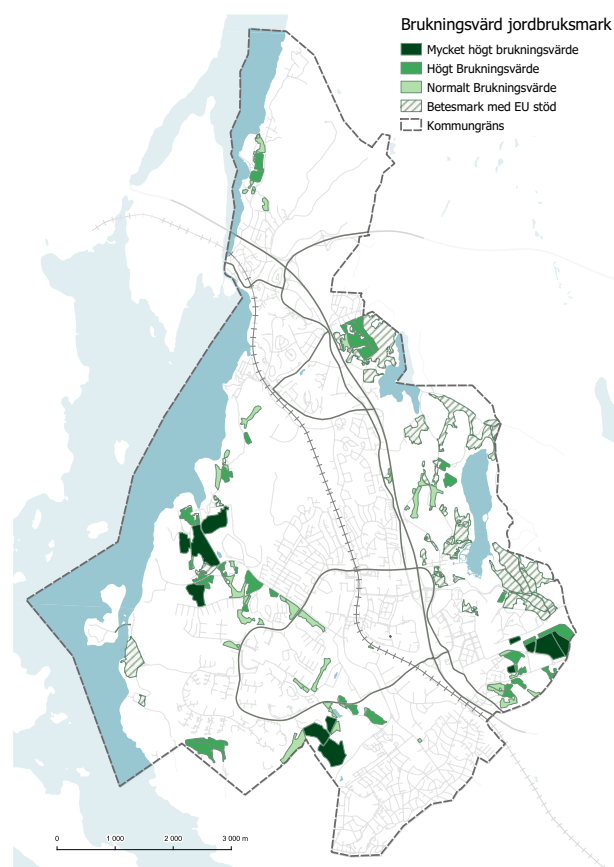
Ianspråktagande av jordbruksmark får endast ske om det finns ett väsentligt samhällsintresse för ianspråktagandet. Samhällsintresset kan till exempel bestå av bostadsbyggande, utveckling av arbetsplatser i kollektivtrafiknära lägen eller utbyggnad av viktig teknisk infrastruktur. Skälet till detta är bland annat att minska omvärldsberoendet av livsmedel samt förbättra regionens och Sveriges beredskap.

I samband med kommunens bebyggelseutveckling berörs en del av kommunens jordbruksmark av ianspråktagande för att möjliggöra bebyggelseutveckling, detta sker främst inom utbyggnaden av den regionala stadskärnan. Vid eventuellt ianspråktagande av jordbruksmark ska beslutsprocessen som illustreras på nästa sida användas för att ge stöd i avvägningarna. Utveckling behöver tillgodose ett väsentligt samhällsintresse som inte kan lösas genom ianspråktagande av mark på annan plats.

Översiktsplanens förslag till mark- och vattenanvändning gör anspråk på jordbruksmark i områdena Barkarby och Kolboda. Ett

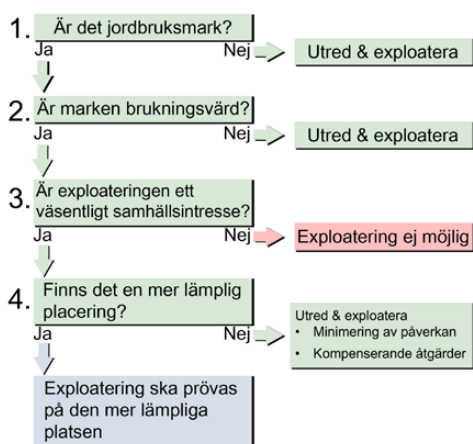
separat underlag för jordbruksmark, Analys av Jordbruksmark, har tagits fram. Där finns alternativa bebyggelseutvecklingar beskrivna samt motivering till ianspråktagande.

I Barkarbys östra delar sker den största exploateringen av jordbruksmark i kommunen. Jordbruksmarken består av betesmark och

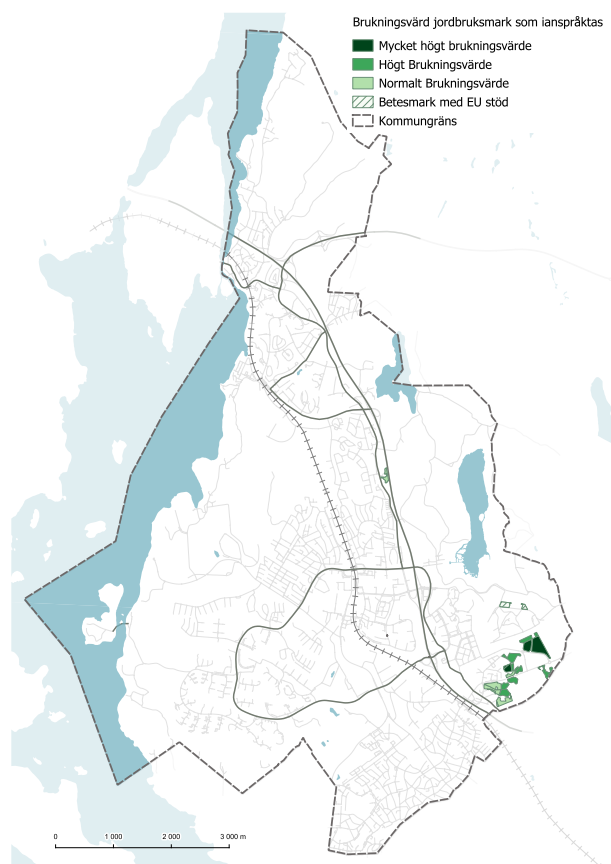
Karta över brukningsvärd jordbruksmark.

åkermark vars brukningsvärde varierar. Kommunen anser att ianspråktagande av jordbruksmark i detta fall uppfyller flera väsentliga samhällsintressen i enlighet med förarbeten till naturresurslagen (1985/84:3). Utvecklingen av den regionala stadskärnan bidrar till behov av bostadsförsörjning i en regional kontext, där bostadsutvecklingen sker kollektivtrafiknära. Utöver detta sker bostadsförsörjningen i närhet till både befintliga och framtida arbetsplatser inom regionkärnan. Vid sidan om ianspråktagande av möjlig jordbruksmark för bostäder och arbetsplatser planerar kommunen även att använda marken för att till skapa parker och platser för idrottsändamål i syfte att säkerställa viktiga rekreationsintressen och åtgärda en framtida utbudsbrist för dessa funktioner i närområdet. Områden för idrott och rekreation utgör då en nödvändig helhet för kommunen som kompletterar föreslagen utveckling av idrott vid Andebodavägen. Ianspråktagandet är i linje med en långsiktig hållbar utveckling och förutsättningarna för att uppnå flera av de internationella hållbarhetsmålen såsom hållbara städer och samhällen. Inte minst då en omfattande bostadsutveckling sker med mycket god tillgänglighet till kollektivtrafik.

Flödesdiagram över beslutsprocessen för jordbruksmarksexploatering.

I Kolboda ianspråktras ett mindre område av åkermark med normalt brukningsvärde. Kommunen anser att ianspråktagande av jordbruksmark i detta fall uppfyller väsentliga samhällsintressen i enlighet med förarbeten till naturresurslagen (1985/84:3), i detta fall sett till lokalisering av arbetsplatser i närhet till bostäder. Förutom det direkta närområdet bestående av till största delen småhus så är det relativt nära till både centrala Jakobsberg och delar av Kallhäll. Ianspråktagandet fyller även ett behov av att möjliggöra för service inom ett större närområde. Alternativa ytor för verksamheter i Kolboda har studerats. De alternativa ytorna är jämförbara med Kolboda men har inte bedömts vara lämpliga som verksamhetsmark.

Karta över jordbruksmark som ianspråktras med Översiktsplan 2050.

Ordlista

Ansvarsarter	En växt- eller djurart som har en så stor del av sin utbredning i kommunen, att kommunen har ett särskilt ansvar för artens bevarande.
Dagvatten	Vatten som tillfälligt rinner på markytan, exempelvis regnvatten och smältvatten.
Detaljplan	Ett juridiskt dokument som talar om hur mark- och vattenområden får användas inom ett visst område.
Ekodukt	En bro med växtlighet som vilda djur kan röra sig över.
Ekosystemtjänster	Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet.
Expressbuss	Expressbuss är en typ av stombusslinje för att skapa en snabbare, tätare och mer kapacitetsstark kollektivtrafik för att binda samman länets viktigaste knutpunkter.
100-års regn	Ett mycket kraftigt regn som inträffar ungefär vart hundra år.
Jordhälsa	Markens långsiktiga hållbarhet, förmåga att leverera ekosystemtjänster och gynna biologisk mångfald både ovan och under jord.
Kolinlagring	Upptaget av koldioxid från atmosfären.
Kolsänka	En funktion som exempelvis våtmarker har, där koldioxid tas upp ur luften och lagras under lång tid.
Krontäckningsgrad	Måttet talar om hur stor del av en yta som skuggas av trädkronor.
Ljuskontaminering	Ljuskontaminering sker då överflödigt belysning används och lyser upp mer än vad som är tänkt. Ljuskontaminering påverkar djur, natur och människor på ett negativt sätt.
Markanvisning	En överenskommelse mellan en kommun och en byggaktör som ger byggaktören ensamrätt att förhandla med kommunen om överlåtelse av ett markområde.
Massbalans	Relationen mellan mängden urschaktade massor och fyllnadsmassor inom ett projekt.
Mobilitet	Syftar på rörlighet och människors möjlighet till förflyttning. Begreppet mobilitetslösningar används ofta för att beskriva tjänster och transportmedel som gynnar ett hållbartresande.
Resiliens	Samhällets förmåga att klara av en förändring.
Strukturplan	En strategisk plan mellan översiktsplan och detaljplan, som redogör för ett områdes tänkta utveckling och övergripande strukturer.
Vattenförekomst	En vattenförekomst är en specifik vattensamling av en viss storlek, till exempel en sjö eller en å.
Värmestress	Uppkommer då kroppen inte längre kan kontrollera sin temperatur, med påfrestning på bla. andning, hjärta och blodcirkulation.

Järfälla kommun
Dnr: Kst-2021/94
kommunstyrelsen@jarfalla.se

Yttrande över granskningsförslag av översiktsplan för Järfälla kommun

Järfälla kommun har sänt förslag till översiktsplan till Länsstyrelsen för yttrande i samband med granskning enligt 3 kap. 12 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. I detta skede ska Länsstyrelsen enligt 3 kap. 16 § andra stycket PBL enbart framföra synpunkter på förslaget till översiktsplanen som ansluter till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 PBL.

I rollen att samordna statens intressen har Länsstyrelsen inhämtat synpunkter från Energimyndigheten, Försvarsmakten, Havs- och vattenmyndigheten, Luftfartsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Post- och telestyrelsen, Sjöfartsverket, Skogsstyrelsen, Statens geotekniska institut, Strålsäkerhetsmyndigheten, Svenska kraftnät, Sveriges geologiska undersökning, Tillväxtverket och Trafikverket.

Kommunen har gjort kompletteringar efter samrådet. Länsstyrelsen har inte några kvarvarande synpunkter som berör statliga prövningsgrunder.

Kommunen ska enligt 3 kap. 20 § PBL redovisa granskningsyttrandet tillsammans med översiktsplanen.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av vikarierande länsöverdirektör Lotta Medelius-Bredhe med planhandläggare Erik Thurell som föredragande. I den slutliga handläggningen har också chefsjurist Shiva Norvad, avdelningschef Helena Remnerud, tillförordnad avdelningschef Anders Lindblom, avdelningschef Anna Conzen och avdelningschef Helene Munkner medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor

1. Energimyndigheten, yttrande
2. Försvarsmakten, yttrande
3. Havs- och vattenmyndigheten, yttrande
4. Luftfartsverket, yttrande
5. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, yttrande
6. Post- och telestyrelsen, yttrande
7. Sjöfartsverket, yttrande
8. Skogsstyrelsen, yttrande
9. Statens geotekniska institut, yttrande
10. Strålsäkerhetsmyndigheten, yttrande
11. Svenska kraftnät, yttrande
12. Sveriges geologiska undersökning, yttrande
13. Tillväxtverket, yttrande
14. Trafikverket, yttrande

JÄRFÄLLA

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01

2017-01-01